

Załącznik nr 3 do Uchwały nr 1/10.03.2020 Zarządu Nadnoteckiej Grupy Rybackiej z dnia 10.03.2020 roku

NADNOTECKA GRUPA RYBACKA

RYBACKA STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ

na lata 2016-2023

Realizowana przez
NADNOTECKĄ GRUPĘ RYBACKĄ
z siedzibą w Pile

Aktualizacja, Piła 2020 rok

Spis treści

WSTĘP	3
I. CHARAKTERYSTYKA LGD	3
II. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	8
III. DIAGNOZA – OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI	11
IV. ANALIZA SWOT	17
V. CELE I WSKAŹNIKI	20
VI. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU	43
VII. PLAN DZIAŁANIA	46
VIII. BUDŻET LSR	46
IX. PLAN KOMUNIKACJI	48
X. ZINTEGROWANIE	49
XI. MONITORING I EWALUACJA	53
XII. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	55
WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY	56
Załącznik nr 1 do LSR – procedura aktualizacji LSR	57
Załącznik nr 2 do LSR – procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu LSR	59
Załącznik nr 3 do LSR – plan działania	63
Załącznik nr 4 do LSR – budżet NGR	68
Załącznik nr 5 do LSR - plan komunikacji	68

*Praca zbiorowa – własność Stowarzyszenia Nadnotecka Grupa Rybacka pod redakcją Biura NGR
konsultacje xl.pl konsulting – Ziemowit Pirtań*

Projekt okładki – Biuro NGR

WSTĘP

W 2015 roku minął czasokres obowiązywania dotychczasowej Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich na lata 2010-2015. Jej realizacja zaowocowała wieloma przedsięwzięciami mającymi pozytywny wpływ na rozwój obszaru Nadnoteckiej Grupy Rybackiej. Wobec możliwości wykorzystania środków unijnych kolejnej perspektywy finansowej Programu Operacyjnego „Rybnactwo i Morze 2014-2020” Nadnotecka Grupa Rybacka podjęła się opracowania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na kolejne lata.

Potrzebę kontynuowania działalności NGR potwierdziła lokalna społeczność oraz władze samorządów gminnych, które dostrzegły w dokumencie szansę na dalszy kompleksowy rozwój obszaru, aktywnie włączając się w jego przygotowanie.

LSR, będąca kontynuacją działań podejmowanych w ramach wdrażania poprzedniej Strategii, jest także odpowiedzią na zmieniające się wewnętrzne i zewnętrzne warunki oraz wzrost konkurencyjności otoczenia. Choć struktura wewnętrzna partnerstwa uległa modyfikacji (gminę Wałcz i Człopa zastąpiły Chodzież i Czarnków), ogólne przesłanki tworzenia dokumentu pozostały takie same – ma to być dokument wychodzący naprzeciw nowym potrzebom i oczekiwaniom społecznym.

Warto podkreślić, że Strategia ta nie stanowi dokumentu hermetycznego, przeznaczonego tylko dla środowiska rybackiego, ale wskazuje kierunki działań również dla reprezentantów innych grup interesów – przedsiębiorców, organizacji społecznych, mieszkańców obszaru oraz gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia.

Niniejsza Strategia powinna przyczynić się do wzmocnienia potencjału sektora rybackiego, zwiększenia konkurencyjności i atrakcyjności obszaru NGR oraz zaktywizowania lokalnego społeczeństwa i wykreowania w nim postaw przedsiębiorczych i innowacyjnych.

I. CHARAKTERYSTYKA LGD

I.1. Nazwa, dane i forma prawna Stowarzyszenia.

- a) pełna nazwa stowarzyszenia: **Nadnotecka Grupa Rybacka**
- b) data wpisu do KRS: **08 października 2009 r.**
- c) nr w KRS: **0000338900 – Sąd Rejonowy VIII Wydział Gospodarczy KRS w Poznaniu**
- d) regon: **301252243**
- e) adres: ul. **Dąbrowskiego 8, 64-920 Piła**
- f) telefon: **067 351 08 55**
- g) e-mail: **sekretariat@ngr.pila.pl, www.ngr.pila.pl**

Zgodnie z zapisami Statutu Nadnotecka Grupa Rybacka jest stowarzyszeniem specjalnym, posiadającym osobowość prawną, działającym w oparciu o zapisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. nr 20, poz. 104 z 1989 r. z późniejszymi zmianami). Stowarzyszenie zrzesza osoby fizyczne i prawne, w tym wszystkie gminy, na terenie których działa, przedsiębiorców, w tym przedstawicieli sektora rybackiego, organizacji pozarządowych, a także innych członków zainteresowanych rozwojem obszaru działania NGR.

I.2. Obszar LGD.

W skład NGR wchodzi siedem gmin znajdujących się w granicach administracyjnych Wielkopolski: Drawsko, Krzyż Wlkp., Szydłowo, Trzcianka, Wieleń, Chodzież i Czarnków. Łączna powierzchnia obszaru to **1 967 km²**. Pod koniec 2013 roku obszar zamieszkiwało **77 650 osób**. NGR na wskazanym obszarze planuje wdrażanie monofunduszowej Lokalnej Strategii Rozwoju, finansowanej wyłącznie ze środków Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego.

Gmina	Powiat	Rodzaj gminy	Zaludnienie (os)	Powierzchnia (km ²)	Gęstość zaludnienia (os/km ²)
Chodzież	chodzieski	wiejska	5 844	213	27,44
Czarnków	czarnkowsko-trzcianecki	wiejska	11 270	347	32,48
Drawsko		wiejska	5 974	163	36,65
Krzyż Wlkp.		miejsko-wiejska	8 790	174	50,52
Trzcianka		miejsko-wiejska	24 426	374	65,31
Wieleń		miejsko-wiejska	12 686	430	29,50
Szydłowo	pilski	wiejska	8 660	266	32,56
Obszar NGR			77 650	1 967	39,48

Powierzchnia, liczba mieszkańców oraz gęstość zaludnienia na obszarze NGR – stan na 31.12.2013 (opracowanie własne na podstawie danych z BDL)

Opracowanie: Agencja Interaktywna Sun Group.

1.3. Opis procesu tworzenia, doświadczenia i potencjału Stowarzyszenia.

NGR utworzona została w dniu 27 lipca 2009 roku przy udziale przedstawicieli sektora rybackiego i wsparciu przedstawicieli lokalnych władz samorządowych w celu wdrażania założeń osi 4 PO RYBY 2007-2013. W latach 2010-2015 NGR wdrażała LSROR na podstawie umowy ramowej nr 24/1/MRiRW-LGR/2010 z MRiRW na terenie siedmiu gmin, z których tylko pięć pokrywa się z obecnym obszarem (Człopę i Wałcz zastąpiły Czarneków i Chodzież). Obecnie NGR ubiega się o przyznanie statusu **Rybackiej Lokalnej Grupy Działania** w okresie 2014-2020. W związku z powyższym NGR dokonała stosownych zmian w Statucie oraz innych wewnętrznych dokumentach i procedurach, dostosowując ich zapisy do wymogów ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. poz. 378 z 18 marca 2015 r.) oraz ustawy o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego. Wraz z upływem realizacji LSROR zakończeniu uległa kadencja organów NGR – w związku z tym w dniu 29 października 2015 r. WZC dokonało wyboru nowego Zarządu, Rady NGR oraz Komisji Rewizyjnej.

Ponad pięcioletni okres wdrażania LSROR pokazał, jakim potencjałem dysponuje Stowarzyszenie. Posiadany sprzęt biurowy, meble, samochód służbowy umożliwią obsługę kolejnych beneficjentów, co znacznie obniży koszty związane z rozpoczęciem działalności w nowym okresie. NGR posiada też bogaty dorobek niematerialny w postaci wypracowanego wizerunku jako lokalnego podmiotu działającego na rzecz rozwoju obszaru, który należy wykorzystać i wzmocnić poprzez kolejne działania. Nie do przecenienia jest także potencjał kadrowy w postaci wykwalifikowanych pracowników. W Biurze zatrudniona będzie kadra, posiadająca doświadczenie i kwalifikacje zgodne z załącznikiem nr 6 do umowy. Do pozostałych zadań pracowników w okresie realizacji LSROR należało przygotowywanie wniosków o dofinansowanie i wniosków o płatność na funkcjonowanie NGR i współpracę, aktualizacja i bieżące monitorowanie Strategii, prowadzenie szkoleń, obsługa strony www itp. Szczegółowy opis zakresu obowiązków zatrudnionych obecnie pracowników Biura NGR zawiera załącznik do wniosku o wybór LSR. Wiedza i doświadczenie pracowników pozwala na dalsze utrzymanie, w przyszłym okresie programowania, obecnej kadry, przy niewielkiej modyfikacji zakresu obowiązków (struktura i zakresy obowiązków pracowników Biura realizujących LSR opisuje Regulamin Biura NGR, stanowiący załącznik do wniosku o wybór LSR).

Aby wzmocnić i utrzymać potencjał kadrowy, planuje się przeprowadzenie serii szkoleń dla pracowników biura, których efektem będzie budowa zaplecza gwarantującego wsparcie potencjalnych beneficjentów w procesie aplikowania o środki z PO RiM oraz aktywizację lokalnej społeczności. Pozwolą one również zatrzymać wartościowych pracowników, którzy znają specyfikę działania NGR, ale również podnieść ich morale i zaangażowanie. Takie podejście obniży też koszty i ryzyko związane z ewentualną rekrutacją nowych pracowników. Aby podnieść kompetencje „miękkie”, jak i „twarde” pracowników biura, NGR zakłada poszukiwanie możliwości uczestniczenia w bezpłatnych szkoleniach organizowanych przez firmy zewnętrzne, finansowane z EFS lub pozyskanie na ten cel dodatkowego finansowania przez samo Stowarzyszenie (poza LSR). Ze względu na przewidywaną możliwość oferowania kompleksowego wsparcia rybakom w realizacji projektów rybackich, zakłada się przeprowadzenie cyklu szkoleń dla pracowników biura o tematyce rybackiej oraz zasad aplikowania o środki z pozostałych priorytetów PO RiM. Ważnym aspektem w polityce szkoleniowej NGR będzie także szkolenie członków wszystkich organów NGR (w tym członków Rady) w kwestii zasad funkcjonowania RLGD w Polsce, aktów prawnych dotyczących 4 priorytetu PO RiM, zakresu LSR, kryteriów wyboru operacji, co zagwarantuje odpowiednie kompetencje osób zaangażowanych we wdrażanie LSR na obszarze NGR. W przypadku wystąpienia istotnych zmian w przepisach prawa, mających wpływ na funkcjonowanie NGR, Zarząd NGR zdecyduje o konieczności przeprowadzenia dodatkowych szkoleń uzupełniających wiedzę pracowników i członków organów.

Potencjałem nie do przecenienia jest także doświadczenie członków NGR w efektywnym wykorzystywaniu środków unijnych zarówno z PO Ryby 2007-2013 jak i PROW czy innych źródeł zewnętrznych. Tego typu doświadczenia są dodatkową gwarancją bezpieczeństwa realizacji LSR i racjonalnego wykorzystania środków również w nowym okresie. Przeprowadzone badania udowadniają, że dotychczasowi beneficjenci, zwłaszcza rybacy, nadal zainteresowani będą pozyskaniem środków za pośrednictwem NGR. Obecna LSR zakłada podobne kierunki rozwoju do poprzedniego dokumentu – drobne przetwórstwo, podnoszenie wartości produktów rybackich, turystykę wodną, okolicy rybacką. W ramach zrealizowanych dotychczas operacji podjęto 8 nowych działalności gospodarczych, utworzono ponad 40 obiektów świadczących usługi noclegowe i żywieniowe, ok.30 punktów sprzedaży produktów rybactwa, utworzono ponad 80 miejsc pracy. Ponad 90 % środków zakontraktowanych zostało prawidłowo rozliczonych przez beneficjentów, a fundusze przeznaczone na funkcjonowanie i współpracę NGR rozliczono w blisko 98%. Takie wyniki świadczą o wysokich kwalifikacjach pracowników, pomagających beneficjentom w realizowaniu i rozliczaniu projektów, jak i ogromnym doświadczeniu samych beneficjentów, co pozwala szacować, że przy utrzymaniu dotychczasowej kadry obsługującej beneficjentów, podobne wyniki zostaną

osiągnięte w wyniku wdrażania kolejnej Strategii. Poza wyżej wymienionym, NGR posiada też bogate doświadczenie jako inkubator przedsiębiorczości - w inicjowaniu aktywności gospodarczych, kreowaniu postaw przedsiębiorczych, animowaniu i jednoczeniu społeczności obszaru. Na przestrzeni lat NGR przeprowadziła 26 projektów aktywizujących społeczność lokalną, 45 inicjatyw informujących o działalności NGR i wdrażaniu Strategii, przeszkolono ok. 100 osób w związku z aktywizacją zawodową, ponad 80 beneficjentów złożyło ok. 200 wniosków.

1.4. Opis struktury LGD potwierdzający reprezentatywność poszczególnych grup interesów.

NGR jest partnerstwem trójsektorowym, podlegającym ciągłemu rozwojowi. Od początku powstania NGR liczba jej członków wzrosła prawie 2,5-krotnie, co obrazuje poniższe zestawienie.

Stan na	liczba członków NGR
31.12.2009	47
31.12.2010	69
31.12.2011	96
31.12.2012	143
31.12.2013	119
31.12.2014	128
31.12.2015	127
31.12.2016	122
31.12.2017	118
31.12.2018	114
X.2019	91

Opracowanie własne NGR na podstawie rejestru członków NGR.

Obecna struktura partnerstwa wygląda następująco:

- sektor publiczny – 9 członków
- sektor gospodarczy – 57 członków (prowadzących działalność gospodarczą o zróżnicowanym profilu,)
- sektor społeczny – 12 członków (głównie stowarzyszenia rybackie i turystyczne)
- mieszkańcy – 29 członków
- osoby spoza obszaru zainteresowane jego rozwojem – 5 członków
- rybacy (właściciele gospodarstw rybackich, zakłady przetwórcze, firmy zajmujące się obrotem produktami sektora rybołówstwa) – 30 członków

Planując swoją strategię, NGR zakłada dalszy rozwój Stowarzyszenia i stopniowe włączenie w jego struktury nowych członków, w tym z terenu gmin, które dołączyły do NGR (Chodzież, Czarnków). Jednak ze względu na specyfikę planowanych kierunków wdrażania LSR, należy spodziewać się, że większość nowych osób i podmiotów poszerzy środowisko związane z turystyką. Poszerzenia kręgu rybaków można spodziewać się w przypadku osób prowadzących taką działalność na obszarze gmin, które dołączyły do struktur NGR. Takie kierunki rozwoju zapewnią podaż zainteresowanych pozyskaniem środków unijnych.

1.5 Opis grup defaworyzowanych zdefiniowanych w LSR.

Konsekwencją spotkań ze społecznością lokalną (rybakami) było zdefiniowanie grupy defaworyzowanej, którą uwzględniono w LSR jako grupę, do której kierowane będzie szczególne wsparcie. Zgodnie z postulatami rybaków, zakwalifikowano do niej dwie kategorie przedstawicieli sektora rybackiego:

- *młodzi rybacy - do 30 r.ż.* - zwłaszcza domownicy i kolejne pokolenia czynnych rybaków, posiadający potencjał do przejęcia prowadzenia gospodarstwa rybackiego lub zatrudnieni w rybnictwie, których kwalifikacje należy podnieść lub zachęcić do stosowania innowacji w łańcuchu dostaw produktów rybactwa lub podejmowania własnych inicjatyw. Badania ankietowe pokazały, że wiele gospodarstw rybackich o rodzinnych tradycjach, ma szansę na kontynuację działalności pod warunkiem zaangażowania w nią młodsze pokolenie, zastępując tym samym starszych właścicieli gospodarstw. Młodsze pokolenie wymaga jednak dokształcenia w kierunkach związanych z innowacjami stosowanymi w akwakulturze, marketingiem produktów rybactwa, różnicowaniem działalności czy zarządzaniem.
- *starsi rybacy - po 60 r.ż.* - zwłaszcza ci, którzy nie korzystali z dofinansowania w poprzednim okresie programowania z 4 osi PO Ryby 2007-2013 stanowiący duży potencjał wykorzystania środków w obecnym programowaniu. Gospodarstwa rybackie, często rodzinne, prowadzone są przez starsze osoby, którym brakuje motywacji, wiedzy i umiejętności sięgnięcia po zewnętrzne źródła finansowania, będące czasami jedynymi możliwościami rozwoju ich działalności.

Planowane wsparcie grupy defaworyzowanej polegać będzie na przyznaniu dodatkowych punktów w karcie oceny wniosków wnioskodawcom należącym do tej grupy - kryterium "Czy wnioskodawca należy do grupy defaworyzowanej?". Ponadto preferowane będą operacje, które wspierać będą osoby z tej grupy - kryterium "Czy operacja zakłada wsparcie osób z grupy defaworyzowanej?". Przykładem takich projektów mogą być szkolenia, konferencje i inne inicjatywy wspierające uczenie się młodych osób z sektora rybackiego, wymianę doświadczeń i dobrych praktyk lub inicjatywy wspierające przedsiębiorczość i innowacje w łańcuchu dostaw produktów rybactwa skierowane do młodych rybaków. Zakłada się również wsparcie tej grupy poprzez prowadzenie przez NGR dodatkowych działań aktywizujących osoby z tej grupy oraz prowadzenie działań, w

których pierwszeństwo zgłoszenia będą miały te osoby (np. szkolenia, wyjazdy studyjne, wyjazdy na targi branżowe, promocja gospodarstw). Wsparcie kierowane do starszych rybaków będzie opierało się głównie na zintensyfikowaniu świadczonego doradztwa, motywowania i animowania projektów do realizacji. Metody komunikacji, jakie od początku wdrażania LSR zostaną zastosowane w stosunku do tych grup, będą polegały na dodatkowym kontakcie telefonicznym lub osobistym pracowników biura, Zarządu i Rady – działania takie będą prowadzone poza standardowymi metodami skierowanymi do pozostałych grup wnioskodawców.

1.6 Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym oraz opis składu organu decyzyjnego.

Ocena wniosków o dofinansowanie składanych w NGR przez beneficjentów dokonywana będzie przez Radę NGR. Jest to zgodne z art. 4 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. „o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności”, który określa Radę jako organ LGR „do którego właściwości należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach opracowanej lokalnej strategii rozwoju oraz ustalenie kwoty wsparcia”. Zapis ustawy znalazł swoje odzwierciedlenie w Statucie NGR. Zarówno Statut NGR, jak i ROR zapewniają, że żadna z grup interesów nie jest dominującą w Radzie. Dodatkowo funkcjonuje ona z zachowaniem następujących parytetów:

- żadna z grup interesu (władza publiczna, organizacje społeczne, przedsiębiorcy, rybacy, rolnicy) nie posiada więcej niż 49 % praw głosu,
- ponad 40% składu tego organu stanowią przedstawiciele sektora rybackiego
- sektor publiczny stanowi mniej niż 30 % składu Rady,
- co najmniej 50 % głosów w decyzjach dotyczących wyboru operacji pochodzi od partnerstw niebędących instytucjami publicznymi,
- w składzie Rady znajduje się przynajmniej jeden przedsiębiorca, rybak, kobieta i osoba poniżej 35 roku życia

Oprócz zapewnienia wyboru operacji bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu, ROR zawiera także szereg rozwiązań stosowanych w tzw. wyjątkowych sytuacjach, tj. uzyskanie przez dwa lub więcej wniosków identycznej liczby punktów, postępowanie w sytuacji niespełnienia warunkowych parytetów w składzie Rady podczas głosowania, postępowanie w sytuacji ocen rozbieżnych przyznanych przez członków Rady, wykluczania się członka z oceny operacji. Szczegółowo kwestie te opisuje rozdział VI LSR.

1.7 Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD z podaniem sposobu ich uchwalania i aktualizacji oraz opisem głównych kwestii w nich zawartych.

Nadnotecka Grupa Rybacka od początku istnienia opiera swoją działalność na pracy społecznej członków - taki schemat zostanie utrzymany również w dalszym okresie funkcjonowania NGR. Działania Stowarzyszenia reguluje szereg dokumentów wewnętrznych i procedur, które określają zasady funkcjonowania oraz zakres kompetencji i obowiązków poszczególnych jednostek administracyjnych, funkcjonujących w schemacie organizacyjnym NGR. Nadrzędnym dokumentem, w oparciu o który działa Stowarzyszenie, jest Statut NGR. Obecnie dokumentami niższego rzędu są: regulamin WZC, regulamin opłacania składek członkowskich - uchwalanie oraz zmiana tych dokumentów należy do kompetencji WZC oraz Regulamin Organizacyjny Rady, regulamin wypłacania diet członkom Rady - uchwalanie oraz zmiana tych dokumentów należy do kompetencji Zarządu NGR. Dodatkowo funkcjonują takie dokumenty jak: instrukcja kancelaryjna i regulamin Biura – o zmianach ich treści decyduje Zarząd NGR - oraz instrukcja przyjmowania i rejestrowania wniosków o dofinansowanie i polityka rachunkowości, których uchwalanie i zmiana należy do kompetencji Kierownika Biura NGR. Zasady funkcjonowania Komisji Rewizyjnej i Zarządu określają dodatkowe regulaminy, uchwalane i zmieniane przez te jednostki organizacyjne. W razie konieczności uregulowania innych ważnych kwestii, związanych z funkcjonowaniem Stowarzyszenia, opracowane zostaną kolejne dokumenty wewnętrzne NGR.

Podstawowe dokumenty wewnętrzne regulujące zasady działania NGR oraz sposób ich uchwalania i zmieniania przedstawia poniższa tabela:

Rodzaj dokumentu	Kwestie regulowane w dokumencie	Sposób uchwalania i zmiany dokumentu
Statut NGR	Statut NGR zawiera minimalny zakres uregulowań zgodnie z ustawą prawo o stowarzyszeniach oraz ustawą o rozwoju lokalnym. Dodatkowo Statut reguluje i wskazuje następujące kwestie: - określenie organu sprawującego nadzór nad Stowarzyszeniem, - cele oraz środki działania NGR, - prawa, obowiązki i rodzaje członków, zasady nabywania i pozbawiania członkostwa, - zasady wyboru i odwołania władz, - określenie organu odpowiedzialnego za wybór operacji i ustalenie kwoty wsparcia – Rady, - określenie pozostałych organów władzy w NGR wraz z opisem kompetencji i składu – Zarząd NGR, Komisja Rewizyjna - określenie organu kompetentnego w zakresie uchwalania i aktualizacji LSR, kryteriów wyboru operacji oraz innych dokumentów i procedur wewnętrznych (WZC), - zasady podejmowania uchwał przez organy, w tym dot. uchwalania i zmiany Statutu, LSR, - zasady prowadzenia gospodarki finansowej i rachunkowości, - określenie mienia, zasad jego zbycia oraz likwidacji Stowarzyszenia.	Sposób uchwalenia: uchwała WZC - zwykłą większością głosów
		Sposób aktualizacji: uchwała WZC - większością 2/3głosów przy obecności co najmniej 20% członków

Regulamin Organizacyjny Rady	ROR określa zasady i procedury funkcjonowania Rady NGR oraz dokonywania wyboru i oceny operacji, wskazując następujące kwestie: - szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady, - zasady członkostwa oraz regulacje zapewniające zachowanie parytetów w składzie Rady, - określenie organów Rady wraz z opisem ich zadań i odpowiedzialności, - szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie oceny wniosków (kworum, formy głosowania, ocena wniosków pod względem zgodności z LSR oraz kryteriami wyboru operacji, zasady dokumentowania oceny, dokumentacja dot. oceny), - obowiązek publikowania dokumentacji w tym protokołów z posiedzeń Rady, - szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia członków Rady z oceny wniosków, - zasada poufności i bezstronności oraz zasada unikania konfliktu interesów, - wzory dokumentów zw. z oceną wniosków, - rozwiązania stosowane w sytuacjach wyjątkowych tj. oceny rozbieżne, sytuacja, gdy w wyniku oceny dwie lub kilka operacji otrzymało jednakową liczbę punktów, pozostała kwota środków do wykorzystania, - zasady odwołania członka ze składu Rady, - opis aplikacji do elektronicznej obsługi wniosków, - szczegółowe zasady odwołania się wnioskodawcy od oceny członków Rady – protest, - obowiązek i zasady ogłaszania wyników oceny, - zasady protokołowania posiedzeń Rady, - sposób udostępniania Regulaminu do wiadomości publicznej.	Sposób uchwalenia i aktualizacji: uchwała Zarządu - zwykłą większością głosów
Regulamin wypłacania diet członkom Rady	- szczegółowe zasady wpłacania członkom Rady świadczeń z tytułu oceny wniosków	Sposób uchwalenia i aktualizacji: uchwała Zarządu - zwykłą większością głosów
Regulamin WZC	Regulamin WZC określa zasady i procedury funkcjonowania Walnego Zebrania Członków NGR, wskazując następujące kwestie: - szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń WZC (sposób informowania członków o posiedzeniu, zasady dostarczania dokumentów będących przedmiotem obrad), - szczegółowy opis prowadzenia posiedzeń, w tym sposobu głosowania oraz ustalania kworum, - zasady podejmowania decyzji w sprawie powołania i odwołania organów NGR (sposób zgłaszania kandydatów, oddawania głosów, wybory uzupełniające, ograniczenia dot. możliwości łączenia różnych funkcji w NGR), - określenie organów WZC i ich zadań, - możliwość udziału w WZC osób postronnych, - tryb obradowania oraz procedury podejmowania uchwał, - zasady zgłaszania wniosków formalnych, - zasady zwołania nadzwyczajnego WZC.	Sposób uchwalenia i aktualizacji: uchwała WZC - zwykłą większością głosów
Regulamin opłacania składek	- szczegółowe zasady opłacania składek członkowskich, - zasady nabycia członkostwa w NGR.	Sposób uchwalenia i aktualizacji: uchwała WZC - zwykłą większością głosów

Regulamin Biura NGR	Regulamin Biura NGR określa zasady funkcjonowania Biura Nadnoteckiej Grupy Rybackiej oraz inne postanowienia związane z działalnością Biura Stowarzyszenia, wskazując następujące kwestie: - struktura zatrudnienia oraz opis stanowisk pracy pracowników Biura NGR (obowiązki i wymagania), - procedury rekrutacji pracowników Biura NGR, - podstawowe obowiązki i uprawnienia pracownika i pracodawcy, - szczegółowe regulacje dotyczące czasu pracy, obecności w pracy, usprawiedliwienia nieobecności i spóźnień, - zasady przyznawania nagród oraz stosowania kar, - szczegółowe uregulowania dotyczące wypłacania wynagrodzeń, - zasady bezpieczeństwa i higieny pracy, - zasady udzielania urlopów wypoczynkowych, bezpłatnych i zwolnień, - regulacje dotyczące korzystania z samochodu służbowego, - zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji NGR uwzględniające zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych, - opis metod efektywności zadań realizowanych przez pracowników w tym świadczonego doradztwa.	Sposób uchwalenia i aktualizacji: uchwała Zarządu NGR
Regulamin KR	- zasady zwoływania i prowadzenia obrad, - zasady głosowania i podejmowania uchwał, - zasady utraty członkostwa, - obowiązki członków Komisji Rewizyjnej	Sposób uchwalenia i aktualizacji: uchwała Komisji Rewizyjnej NGR – zwykłą większością
Regulamin Zarządu NGR	- zasady zwoływania i prowadzenia obrad, - zasady głosowania i podejmowania uchwał, - kompetencje organu, - zasady utraty członkostwa, - obowiązki członków Zarządu	Sposób uchwalenia i aktualizacji uchwała Zarządu NGR – zwykłą większością

Nadrzędnym organem Stowarzyszenia jest Walne Zebranie Członków, które pełni funkcje zatwierdzające ważniejsze decyzje dotyczące Stowarzyszenia, w tym: wybór władz, zmiany w Statucie i innych zastrzeżonych dla kompetencji WZC. Funkcje decyzyjne w NGR pełni Rada, która odpowiada za wybór operacji do dofinansowania zgodnie z zatwierdzonymi kryteriami wyboru operacji. Zarząd pełni funkcje zarządcze i reprezentuje Stowarzyszenie na zewnątrz. Do jego najważniejszych kompetencji należy: zarządzanie bieżącą administracją NGR, wdrażanie programów przewidzianych dla NGR, zatrudnianie pracowników, uchwalanie i aktualizacja LSR oraz innych dokumentów wewnętrznych. Komisja Rewizyjna pełni funkcje kontrolne i odpowiada za: nadzór nad bieżącą działalnością Stowarzyszenia, kontrolę działań Zarządu, kontrolę finansów i realizacji celów, przygotowanie wniosku o udzielenie absolutorium Zarządowi.

II. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

II.1 Opis przygotowania i konsultowania LSR.

Za przygotowanie LSR odpowiedzialny był Zarząd NGR, który funkcję zredagowania tego dokumentu powierzył pracownikom Biura NGR. Wsparcie w pracach zapewniały: Rada, grupa robocza, koordynator ds. LSR. Do grupy roboczej ds. LSR zgłosiło się dziewiętnaście osób – przewodniczył jej koordynator ds. LSR specjalizujący się w funduszach unijnych, będący jednocześnie twórcą poprzedniej LSROR. Przekrój grupy odzwierciedlał różne grupy interesów obszaru NGR – byli wśród niej przedstawiciele sektora rybackiego, gospodarczego – głównie turystycznego, społecznego oraz publicznego. Większość członków grupy uczestniczyło w budowaniu partnerstwa, opracowaniu poprzedniej Strategii, było członkami Komitetu oraz realizowało operacje z PO Ryby. Grupa ta pełniła rolę opiniodawczo-doradczą w zakresie m.in. opracowania celów i kryteriów wyboru operacji, konsultacji poszczególnych rozdziałów LSR, podziału środków.

Proces tworzenia LSR obejmował dwa etapy: pierwszy dotyczył przygotowania osób, które będą zaangażowane w proces tworzenia LSR, drugi budowy dokumentu z udziałem przedstawicieli samorządów, rybaków, stowarzyszeń, przedsiębiorców oraz konsultowania jej zapisów.

Pierwszy etap polegał na uczestnictwie pracowników Biura i członków Zarządu NGR w szkoleniach dotyczących zasad opracowania LSR, organizowanych przez MRiRW lub UM w Poznaniu. Podstawą przygotowania dokumentu były też wytyczne i poradnik opracowany przez IZ, z którym zapoznaly się również pozostałe osoby zaangażowane w budowę dokumentu. Informacje o założeniach 4 osi PO Ryby 2014-2020 przekazywane były na każdym posiedzeniu WZC od marca 2015 r., kiedy podjęto uchwałę o przystąpieniu do nowego okresu programowania i opracowaniu monofunduszowej Strategii.

Drugi etap, obejmujący budowę dokumentu, rozpoczął się w lipcu, kiedy Biuro NGR przystąpiło do zbierania danych do opracowania diagnozy obszaru, opartej na źródłach ogólnodostępnych tzw. „desk research”. Dane te pozyskiwano ze specjalistycznych stron internetowych, stron internetowych gmin i samorządów wojewódzkich, strategii gminnych, powiatowych i wojewódzkich, źródeł statystyki publicznej (bank danych lokalnych), biuletynów branżowych, opracowań i danych uzyskanych od urzędów pracy, czy innych opracowań specjalistycznych. Zapisy diagnozy zostały **sprawdzone przez gminy**, co miało na celu potwierdzenie ogólnie znanych zjawisk społecznych i gospodarczych, mających wpływ na formułowanie celów. Diagnozę uzupełniono także o wyniki badań społecznych przeprowadzonych metodą ankietową. Ankiety skierowane były do

trzech typów respondentów: rybaków, mieszkańców oraz osób prowadzących działalność turystyczną i dotyczyły potrzeb, problemów charakterystycznych dla tych grup oraz propozycji ich rozwiązania. Dostarczyły one także informacji na temat projektów planowanych do realizacji w ramach LSR (głównie rybackich). Uzyskano zwrótnie ponad 100 ankiet. Taki dobór grup docelowych badania pozwalał odpowiedzieć na szereg pytań, których zakres uwzględniono w analizie SWOT. Badanie przeprowadzono za pomocą **ankiety drukowanej i interaktywnej** zamieszczonej na stronie internetowej NGR, umożliwiającej dotarcie do szerokiego grona respondentów. Zaskakujące było jednak to, że większy okazał się odzew respondentów ankiet drukowanych niż internetowych. Tak duża aktywność możliwa była dzięki zaangażowaniu gmin, które dystrybuowały ankiety wśród mieszkańców i osób odwiedzających urzędy.

Po zakończeniu wstępnej fazy budowy LSR rozpoczęto **cykl spotkań konsultacyjnych**, kierowanych do różnych grup interesu lub do ogółu mieszkańców. Spotkania prowadził koordynator ds. LSR przy wsparciu Biura NGR. Przyjęto przede wszystkim **warsztatową i dyskusyjną metodę konsultacji** jako najbardziej efektywną i pozwalającą na bieżące i bezpośrednie zaangażowanie uczestników. Na każdym ze spotkań prezentowano główne założenia 4 priorytetu PO metodą mini wykładów, prezentowano projekt analizy SWOT, do której, w wyniku dyskusji, wnoszono uwagi. Większość zgłaszanych uwag było uwzględnianych i na bieżąco korygowanych. Z odrzuconych opinii sporządzono raport – część uwag w tym zakresie dotyczyło operacji nie wpisujących się w założenia 4 priorytetu Programu. Na spotkaniach konsultowano również dokumenty wewnętrzne (Statut), zaproponowano działania, które będą realizowane w LSR, zdefiniowano grupę defaworyzowaną. Z każdych konsultacji sporządzono raporty. Zebrany materiał posłużył do opracowania kolejnych rozdziałów dokumentu. Na tym etapie przyjęto zasadę konsultacji poszczególnych części Strategii za pośrednictwem **poczty elektronicznej** z członkami grupy roboczej, Rady i Zarządu (**konsultacje on-line**). Uwagi i opinie odsyłane były w formie komentarzy lub śledzenia zmian. Cele, przedsięwzięcia, wskaźniki i kryteria wyboru operacji sformułowano podczas **warsztatów**, a dodatkowo zweryfikowano on-line. Przy budowie LSR uwzględniono także **wnioski składane przez osoby odwiedzające biuro**, szczególnie dotyczące projektów planowanych do realizacji w ramach LSR i głównych kierunków, w którym powinna iść Strategia. Osoby te wypełniały formularze, w których zgłaszały swoje wnioski i propozycje. Na etapie planowania przedsięwzięć ważną okazała się też współpraca z gminami, które przekazywały **informacje o planowanych projektach wpisujących się w założenia 4 priorytetu PO**. Szczególną współpracę wykazali rybacy w zakresie udostępniania formularzy RRW niezbędnych do wyliczenia progu rybackości. Ostateczna konsultacja LSR została przeprowadzona przy udziale Rady i Zarządu, co było podstawą do przedstawienia ostatecznego kształtu dokumentu na WZC w dniu 28 grudnia 2015 r. Członkowie NGR podjęli wtedy uchwałę o przyjęciu LSR w zaproponowanym kształcie.

Szczegółowy harmonogram prac nad przygotowaniem i konsultacjami LSR przedstawia poniższa tabela:

Tabela II. 1 Harmonogram przygotowania i konsultowania LSR.

Data i miejsce spotkania	Opis przygotowania i konsultowania LSR	Ilość uczestników, rodzaj grupy
18.03.2015 r. Piła	- przyjęcie przez WZC uchwały o przystąpieniu NGR do nowego okresu programowania opracowania LSR na lata 2014-2020	64 osoby, różne grupy społeczne, w tym 26 rybaków
09.06.2015 r. Piła	- spotkanie członków NGR podczas WZC: powierzenie pracownikom Biura NGR zadania opracowania LSR zgodnie z obowiązującymi wytycznymi oraz aktami prawa,	46 członków NGR, różne grupy społeczne, w tym 20 rybaków
lipiec 2015 r. Piła	- uruchomienie punktu konsultacyjnego w Biurze NGR umożliwiającego zgłoszenie uwag, wniosków i opinii na tematy dotyczące LSR w tym pomysłów na operacje, problemów na obszarze NGR, diagnozy obszaru (konsultacje osobiste w Biurze NGR, telefoniczne, pocztą elektroniczną i tradycyjną), - rozpoczęcie zbierania danych do rybackości (RRW 22 i 23 za 2014 r.) - przystąpienie do opracowania diagnozy obszaru na podstawie danych ogólnodostępnych (desk research), konsultowanych z grupą roboczą,	4 pracowników Biura NGR, konsultacje z grupą roboczą ds. LSR
lipiec-sierpień 2015 r.	- rozpoczęcie badania ankietowego wśród mieszkańców obszaru NGR, rybaków i przedstawicieli branży turystycznej dotyczącego potrzeb, problemów (ankiety interaktywne, drukowane, elektroniczne) rozdawane na spotkaniach konsultacyjnych, w biurze NGR oraz rozesłane do gmin w celu dalszej dystrybucji,	Mieszkańcy obszaru NGR, rybacy, branża turystyczna (ponad 100 ankiet)
14.08.2015 r. Poznań	- udział pracowników Biura NGR oraz członków Zarządu w szkoleniu w UM w Poznaniu dot. zasad opracowania LSR (organizator MRiRW),	Biuro NGR, Zarząd NGR
sierpień 2015 r. Piła	- spotkanie przedstawicieli Zarządu i Biura NGR z koordynatorem ds. opracowania LSR oraz ustalenie zasad współpracy nad budową LSR,	pracownicy Biura NGR, Zarząd NGR, koordynator ds. LSR
03.09.2015 r. Piła	- spotkanie koordynatora ds. LSR z pracownikami Biura NGR: ✓ przedstawienie stanu prac nad diagnozą obszaru, sporządzoną przez Biuro, ✓ omówienie wstępnych założeń do analizy SWOT,	pracownicy Biura NGR, koordynator ds. LSR
14.09.2015 r. Piła	- spotkanie konsultacyjne członków NGR podczas WZC: ✓ omówienie zasad opracowania LSR zgodnie z poradnikiem MRiRW, ✓ przedstawienie bieżącej wersji kryteriów wyboru LSR, ✓ omówienie zasad funkcjonowania RLGD wg ustawy o RLKS ✓ przedstawienie wariantów i założeń opracowania LSR, ✓ weryfikacja założeń do przygotowania analizy SWOT	39 członków NGR, różne grupy społeczne, w tym 20 rybaków

13.10.2015 r. Piła	- spotkanie dla gmin oraz warsztaty grupy roboczej ds. opracowania LSR: ✓ omówienie zasad opracowania LSR zgodnie z poradnikiem MRiRW i kryteriami wyboru LSR, ✓ przedstawienie informacji na temat współczynnika rybackości na obszarze NGR oraz zasad jego obliczania, ✓ opracowania wstępnego katalogu przedsięwzięć możliwych do realizacji przez gminy w ramach LSR na lata 2014-2020, ✓ uwagi i wnioski do projektu analizy SWOT sporządzonej na podstawie diagnozy obszaru NGR, ✓ badanie ankietowe dot. potrzeb i problemów obszaru (ankiety dla mieszkańców, rybaków, przedstawicieli branży turystycznej)	3 pracowników Biura NGR, 14 członków grupy roboczej: 5 przedstawicieli gmin, 8 os. z sekt. gosp. w tym 5 rybaków , 5 przedstawicieli sekt. społ., 1 os. z zewnątrz
14.10.2015 r.	- spotkanie Zarządu NGR oraz konsultacje on-line z członkami grupy roboczej ds. LSR: zmiany w Statucie NGR oraz regulaminach wewnętrznych: WZC, Rady, wypłacania świadczeń członkom Rady,	Zarząd NGR, grupa robocza ds. LSR, Biuro NGR, koordynator ds. LSR
16.10.2015 r. Piła	- warsztaty z przedstawicielami sektora rybackiego : ✓ uwagi i wnioski do projektu analizy SWOT sporządzonej na podstawie diagnozy obszaru NGR, w tym w szczególności w części dotyczącej rybactwa śródlądowego, ✓ konsultacje dokumentów wewnętrznych NGR w tym Statutu, ✓ sformułowanie propozycji działań, możliwych do realizacji w ramach przyszłej LSR przez wnioskodawców oraz NGR, wpisujących się w cele zawarte w rozporządzeniu 508/2014 oraz uwzględniających wytyczne MRiRW, ✓ sprecyzowanie grupy defaworyzowanej w LSR, ✓ badanie ankietowe dot. potrzeb i problemów sektora rybackiego (ankiety dla rybaków),	17 rybaków, sektor społeczny - rybacki , Biuro NGR
29. 10.2015 r. Piła	- spotkanie członków NGR podczas WZC: ✓ przyjęcie Statutu i dokumentów wewnętrznych w tym ROR, dostosowanych do przepisów o RLKS i 4 osi PO Ryby 2014-2020, ✓ wybór Rady NGR,	53 członków NGR, różne grupy społeczne, w tym 28 rybaków
18.11.2015 r. Szydłowo	- spotkanie konsultacyjne LSR z mieszkańcami obszaru: ✓ konsultacja analizy SWOT obszaru NGR uzupełnionej o wyniki ankiet, ✓ przedstawienie propozycji zakresu operacji możliwych do realizacji przez poszczególnych wnioskodawców w ramach 4 rozdziału PO Ryby 2014-2020 opracowanych przez MRiRW (poziomy, limity finansowe, katalog beneficjentów)	26 osób, w tym 5 przedstawicieli gmin, 12 przedsiębiorców, w tym 5 rybaków , 7 osób z sektora społecznego, 3 mieszkańców, Biuro NGR
10 i 26.11.2015 r. Poznań	- udział pracowników Biura NGR w szkoleniach dot. opracowania LSR w Poznaniu	Biuro NGR
07.12.2015 r. Piła	- warsztaty z grupą roboczą, członkami Rady, Zarządu i mieszkańcami obszaru, konsultacje on-line: ✓ sformułowanie celów ogólnych, szczegółowych oraz przedsięwzięć LSR w oparciu o wytyczne MRiRW oraz analizę SWOT, ✓ sprecyzowanie wskaźników oddziaływania, rezultatu i produktu oraz określenie wartości docelowych, źródeł weryfikacji oraz metodologii wyliczenia wskaźników, ✓ opracowanie lokalnych kryteriów wyboru operacji.	17 osób, w tym 2 przedstawicieli sekt. publicznego, 10 przedsiębiorców w tym 7 rybaków , 5 z sekt. społecznego
Październik-gru- dzień 2015 r.	- konsultacje on-line z grupą roboczą, Radą i Zarządem rozdziałów LSR: ewaluacja i monitoring, aktualizacja LSR, plan komunikacji, zintegrowanie, ocena strategiczna LSR, plan działania, budżet	Rada, Zarząd, grupa robocza ds. LSR
28.12.2015 r.	- zakończenie prac nad LSR, zatwierdzenie projektu LSR przez Zarząd NGR, uchwalenie LSR wraz z załącznikami podczas WZC	Rada, Zarząd, grupa robocza ds. LSR, członkowie NGR
29.12.2015 r. Piła	- weryfikacja dokumentów, uzupełnienie wniosku o wybór LSR, korekty, zebranie podpisów Zarządu	Biuro NGR, Zarząd NGR
30.12.2015 r.	- złożenie wniosku o wybór LSR w UM w Poznaniu wraz z LSR	Biuro NGR

Wyniki przeprowadzonych badań i konsultacji opisane zostały w poszczególnych rozdziałach LSR.

Podobne metody konsultowania LSR zostaną zastosowane w procesie wdrażania LSR, szczególne znaczenie odegrają w procesie aktualizowania Strategii, monitorowania i oceny jej wdrażania czy zmiany procedur i lokalnych kryteriów wyboru. Szczegółowo sposoby zaangażowania społeczności, w tym głównie rybaków, w proces realizacji LSR opisano w rozdziałach dotyczących ewaluacji i oceny LSR oraz sposobu wyboru i oceny operacji.

W skład Stowarzyszenia wchodzi siedem gmin znajdujących się w granicach administracyjnych Wielkopolski: Drawsko, Krzyż Wlkp., Szydłowo, Trzcianka, Wieleń, Chodzież i Czarnków. Pięć z nich należy do powiatu czarnkowsko – trzcianieckiego. Jedynie gmina Chodzież i Szydłowo należą odpowiednio do powiatów: chodzieskiego i pilskiego. **Wszystkie gminy stanowią obszar zwarty przestrzennie i geograficznie, o podobnych uwarunkowaniach gospodarczych i społecznych, które opisano poniżej.**

DEMOGRAFIA

Obszar NGR w 2014 roku zamieszkiwało 77 823 osoby. Najbardziej zaludnione są gminy Trzcianka, Wieleń i Czarnków, najmniejsza część populacji obszaru mieszka natomiast w gminach Drawsko i Chodzież. W strukturze ludności obszaru NGR od lat przeważają kobiety, ale ich udział jest nieznacznie większy od udziału mężczyzn i wynosi średnio 50,30 %. Obszar NGR to teren o niewielkim zaludnieniu - na 1 km² przypada ok. 40 osób, co stanowi prawie 3-krotnie mniej niż w województwie i kraju. Obecnie stan zaludnienia ustabilizował się w obu grupach a nawet wykazuje minimalną tendencję wzrostową, w odróżnieniu od trendów krajowych, gdzie zauważalny jest stopniowy spadek populacji. Przyrost mężczyzn jest nieznacznie większy niż kobiet.

Liczba ludności mieszkająca na obszarze NGR w 2014 r. z podziałem na gminy.

Gmina	Liczba ludności [os]			Udział w ludności NGR [%]	Dynamika baza - 2010 [%]	Gęstość zaludnienia [os/km ²]
	Mężczyźni	Kobiety	Razem			
Chodzież	2 978	2 965	5 943	7,64%	103,50%	27,90
Czarnków	5 735	5 624	11 359	14,60%	102,73%	32,73
Drawsko	3 013	2 956	5 969	7,67%	98,96%	36,62
Krzyż Wlkp.	4 298	4 461	8 759	11,26%	99,25%	50,34
Trzcianka	12 032	12 433	24 465	31,44%	99,89%	65,41
Wieleń	6 251	6 373	12 624	16,22%	98,66%	29,36
Szydłowo	4 400	4 304	8 704	11,18%	103,67%	32,72
Obszar NGR	38 707	39 116	77 823	100,00%	100,63%	39,56
Woj. WLKP	1 689 486	1 783 093	3 472 579	-	100,75%	116,43
Polska	18 619 809	19 858 793	38 478 602	-	99,87%	123,06

Opracowanie własne na podstawie danych z BDL (<http://stat.gov.pl>)

Obszar NGR, spośród siedmiu, obejmuje tylko trzy gminy miejsko-wiejskie - w związku z tym jest to teren z przewagą mieszkańców na terenach wiejskich (ok. 62 % populacji). W gminach miejsko-wiejskich Krzyż i Trzcianka więcej ludzi żyje w miastach, tylko w gminie miejsko-wiejskiej Wieleń dominuje zaludnienie na obszarze wiejskim. **Na przestrzeni lat można zaobserwować systematyczny spadek ludności na obszarach miejskich, co wynika z postępującego od 2000 roku kierunku przemieszczeń ludności z miast na wieś, najczęściej do gmin podmiejskich skupionych wokół dużych miast oraz przekształceniami osadnictwa wiejskiego. Znaczny napływ ludności na wieś świadczy o dużej atrakcyjności tych obszarów oraz stanowi potencjał do ich dalszego rozwoju.**

W strukturze ludności obszaru NGR wg wieku produkcyjnego zauważalny jest postępujący wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co wskazuje na, występujące w całym kraju, zjawisko starzenia się społeczeństwa. Jednocześnie można zaobserwować systematyczny spadek populacji młodych ludzi - w wieku przedprodukcyjnym oraz nieznaczną tendencję spadkową ludzi w wieku produkcyjnym. Postępujące niekorzystne zjawiska społeczne w tym zakresie w przyszłości mogą spowodować obniżenie podaży siły roboczej i brak ludzi do pracy.

Obszar NGR cechuje dodatni przyrost naturalny, jednak niepokojące od lat jest zjawisko zmniejszania się tego wskaźnika. Trend ten może w konsekwencji doprowadzić do zmniejszania populacji oraz braku zastępowalności pokoleń. Obszar NGR cechuje również dodatnie saldo migracji wewnętrznych, jednak od lat zauważalny jest trend znacznego zmniejszania się tego wskaźnika. Widoczne jest też zjawisko większego odpływu mieszkańców niż napływu w gminach powiatu czarnkowsko-trzcianieckiego (ujemne saldo migracji). Od wielu lat można zaobserwować również trend sukcesywnego odpływu ludzi za granicę. Saldo migracji na 1000 mieszkańców obszaru NGR wynosi 0,26 i jest niższe niż saldo w woj. wlkp.(0,4). Postępujące zmniejszanie się zasobów ludzkich (kapitału ludzkiego) i utrzymywanie się takiej sytuacji w długim okresie będzie przyczyniać się do ograniczania potencjału rozwojowego obszaru.

RYNEK PRACY

W 2014 roku w Powiatowych Urzędach Pracy zarejestrowanych było 3 781 osób , w tym 2 058 kobiet, które stanowiły 54,43 % ogółu bezrobotnych. **Warto również zauważyć, że udział % kobiet bezrobotnych spada (z 55,72 % w 2010 roku), co jest zjawiskiem korzystnym, ze względu na i tak trudną sytuację kobiet na rynku pracy w Polsce. Liczba osób pozostających bez pracy w analizowanym okresie wykazuje tendencję spadkową - w porównaniu do 2010 roku liczba ta zmalała o ok. 19 % (wśród mężczyzn o 17 %, wśród kobiet o 21 %).**

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w 2014 r. na obszarze NGR z podziałem na gminy.

Bezrobotni zarejestrowani na obszarze NGR w 2014 r.						
Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych [os]			Udział kobiet bezrobotnych [%]	Dynamika baza - 2010 [%]	Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego [%]
	Mężczyźni	Kobiety	Razem			
Chodzież	157	210	367	57,22%	93,86%	9,60%
Czarnków	208	257	465	55,27%	92,45%	6,40%
Drawsko	149	153	302	50,66%	83,66%	8,00%
Krzyż Wlkp.	203	304	507	59,96%	79,47%	9,10%
Trzcianka	546	605	1 151	52,56%	73,13%	7,50%
Wieleń	285	312	597	52,26%	73,43%	7,60%
Szydłowo	175	217	392	55,36%	94,92%	6,70%
Obszar NGR	1 723	2 058	3 781	54,43%	80,57%	7,84%
Woj. WLKP	50 568	65 842	116 410	56,56%	86,12%	5,30%
Polska	885 532	939 648	1 825 180	51,48%	93,37%	7,50%

Opracowanie własne na podstawie danych z BDL(<http://stat.gov.pl>)

Bezrobocie na obszarze NGR dotyka przede wszystkim osoby o najniższym poziomie wykształcenia - przeważają bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym oraz zasadniczym zawodowym. Wśród bezrobotnych największą grupę pod względem wieku stanowią osoby w przedziale wiekowym 25-34 lata. Większość osób bez pracy stanowią bezrobotni ze stażem pracy od 1 do 5 lat oraz od 10 do 20 lat. Największą grupę bezrobotnych pod względem czasu pozostawania bez pracy tworzą osoby, które nie pracują od 1 do 3 miesięcy. Wśród osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy dominują również osoby długotrwale bezrobotne (co najmniej rok), bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego oraz osoby pow. 50 roku życia.

Rozwój działalności rybackiej, około rybackiej i turystycznej na terenach wiejskich jest gwarantem możliwości zatrudnienia dla bezrobotnych obszaru NGR. Niestety społeczeństwo nie znając możliwości rozwojowych branży rybackiej oraz jej wielokierunkowości, nie widzi w niej potencjalnego pracodawcy. Badania własne NGR wykazują także niewystarczające kompetencje do zatrudnienia w branżach turystycznej i rybackiej wśród osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Wynika to częściowo z faktu przewagi na terenie NGR bezrobotnych o najniższym poziomie wykształcenia, a częściowo z braku możliwości kształcenia kadr w oparciu o specjalistyczne rybactwo szkolnictwo, które na obszarze NGR w zasadzie nie funkcjonuje.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

W 2014 roku na obszarze NGR do rejestru REGON wpisanych było 6 318 podmiotów gospodarczych, wśród których zdecydowanie przeważają podmioty sektora prywatnego. Ich liczba na przestrzeni ostatnich pięciu lat systematycznie wzrastała - w odniesieniu do roku 2010 zanotowano tu wzrost o 10%. Dominującą grupę stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (ok. 88 % wszystkich podmiotów sektora prywatnego). Na obszarze NGR zarejestrowanych jest ponadto 42 spółdzielnie i ok. 200 organizacji non-profit (stowarzyszeń, fundacji i innych organizacji społecznych). Większość jednostek gospodarczych to jednoosobowe firmy samozatrudnieniowe lub zatrudniające do 9 osób (mikroprzedsiębiorstwa) - w 2014 roku stanowiły one ok. 95% ogółu zarejestrowanych podmiotów. Bardzo nieliczną grupę stanowią natomiast duże firmy zatrudniające powyżej 250 pracowników.

Struktura branżowa gospodarki skupia się przede wszystkim wokół handlu, który stanowi największy udział w gospodarce obszaru (ok. 25 %). Wśród podmiotów świadczących usługi dla mieszkańców dużo jest firm budowlanych, transportowych i magazynowych oraz działających na rynku nieruchomości. Licznie reprezentowana jest także grupa podmiotów świadczących usługi prawnicze, rachunkowo - księgowe i reklamowe. Sporą grupę tworzą również firmy zajmujące się przetwórstwem przemysłowym - **nie jest to jednak przemysł uciążliwy dla środowiska, co sprzyja występowaniu różnych form ochrony przyrody.** Duża lesistość (ponad 53 % obszaru) powoduje, że dobrze rozwija się przemysł drzewny - wśród zakładów produkcyjnych dominują zakłady branży meblarskiej, tartacznej, stolarskiej i produkcji płyt. Duża ilość zakładów przemysłowych specjalizuje się też w produkcji urządzeń ze stali nierdzewnej i systemów aluminiowych. Licznie reprezentowane są zakłady branży spożywczej (masarskiej i rzeźniczej). Najmniejszy udział w gospodarce obszaru mają podmioty zajmujące się dostawą mediów i gospodarowaniem odpadami - na przestrzeni kilku lat można jednak zaobserwować dynamiczny rozwój tej branży na terenie NGR. Najmniej liczne są również firmy zajmujące się administracją publiczną, informacją i komunikacją. **Niepokojąca, ze względu na potencjał turystyczny obszaru, jest mała liczba podmiotów prowadzących działalność związaną z zakwaterowaniem, gastronomią oraz kulturą, rozrywką i rekreacją.**

Największy rozwój przedsiębiorczości występuje w strefie oddziaływania miast: Czarnkowa, Trzcianki, Chodzieży i Pity, które stanowią główne ośrodki gospodarcze otaczających je gmin, dając zatrudnienie okolicznym mieszkańcom - **nie są to jednak duże ośrodki przemysłowe,** co ogranicza możliwości zatrudnienia u dużych pracodawców. Brak przemysłu ciężkiego, co, w zestawieniu z dużą odległością od ośrodków przemysłowych sprawia, że czyste środowisko regionu nadal pozostanie wolne od zanieczyszczeń.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Obszar NGR odnotowuje średnią aktywność społeczną, ale **znaczny potencjał rozwoju działalności podmiotów sektora społecznego,** o czym świadczy systematyczny wzrost liczby organizacji pozarządowych na tym terenie na przestrzeni 5 ostatnich lat. W 2014 roku zarejestrowanych było ok. 200 fundacji i stowarzyszeń lub innych organizacji pozarządowych a ich liczba wzrosła w porównaniu do roku 2010 o 46 podmiotów, czyli o ok. 30,5 % (w kraju i województwie wzrost ten wynosił ok. 22 %). Najwięcej organizacji tego typu zlokalizowanych jest na terenie gminy Trzcianki - 33,5 %. Zakres działania organizacji pozarządowych funkcjonujących w gminach jest podobny. Skupiają się na tematyce dotyczącej

pomocy społecznej i charytatywnej, działania na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych, ochrony i promocji zdrowia, nauki, edukacji, w tym ekologicznej, oświaty i wychowania, upowszechniania kultury fizycznej, sportu i turystyki, porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym. Swoim zasięgiem obejmują obszar NGR również stowarzyszenia związane z sektorem rybackim, działające poza granicami NGR (ON PZW w Pile, PTR oddział w Pile). Poprzez rozwój działalności sektora społecznego stwarza się mieszkańcom szansę poszerzenia aktywności społecznej.

INFRASTRUKTURA

Położenie gmin terenu NGR oraz układ dróg są elementami bardzo korzystnymi dla obszaru. Przebiega przez niego kilka ważnych szlaków komunikacyjnych. Ogromne znaczenie mają drogi krajowe: nr 10, nr 11 oraz nr 22, **które stanowią ważny punkt w komunikacji z dużymi aglomeracjami takimi jak (Poznań, Szczecin, Koszalin, Bydgoszcz, Gorzów)**. Liczne drogi wojewódzkie sprawiają, że obszar ten jest często odwiedzany przez turystów i ludzi biznesu. Przez obszar NGR przebiegają także **ważne linie kolejowe**, relacji: Warszawa – Poznań – Szczecin, umożliwiające połączenie z Hamburgiem oraz relacji Pila – Gorzów, umożliwiające połączenie z Berlinem. Gmina Krzyż jest ważnym węzłem kolejowym, a jej atutem są liczne i dobre połączenia kolejowe. Łączność z pozostałymi rejonami Polski, umożliwia mieszkańcom obszaru NGR bliskie położenie stacji kolejowej w Pile. Lokalną komunikację zapewniają regionalne oddziały PKS bądź prywatne linie przewozowe. Ten rodzaj komunikacji łączy poszczególne miejscowości w gminach z miejscowościami gmin sąsiednich. **Minusem obszaru w tym zakresie, zwłaszcza w obliczu występowania dużych odległości między miejscowościami, jest brak zintegrowanego centrum komunikacji PKP i PKS oraz w wielu przypadkach także brak komunikacji miejskiej i lokalnej, co spowodowane jest małymi skupiskami ludzkimi.**

Drogą wodną o znaczeniu międzynarodowym (E70) jest rzeka Noteć, łącząca Wisłę z Odrą i umożliwiającą żeglugę do Berlina i Kaliningradu. Malowniczy krajobraz, bogactwo flory i fauny są w stanie zaspokoić gusta nawet najbardziej wybrednych wodniaków, gości i mieszkańców. W bezpośrednim sąsiedztwie gminy w Krzyżu Wlkp. utrzymywany jest port rzeczny. Na obszarze NGR w gminie Czarnków funkcjonują także dwie przeprawy promowe w Ciszowie i Walkowicach, które są ważne dla obsługi ruchu gospodarczego oraz atrakcyjne na szlaku turystycznym. Wodny potencjał tego szlaku wymaga jednak dalszego wzmacniania poprzez promocję i rozwój kompleksowych usług dla turystów oraz nowoczesnej i innowacyjnej infrastruktury, co jest kierunkiem pożądanym w LSR.

ROLNICTWO

Pod względem kierunków wykorzystania gruntów obszar NGR ma charakter rolniczo-leśny. Na obszarze NGR 38% całej powierzchni stanowią użytki rolne, w tym grunty orne ok 24%. W ponad 53 % teren ten pokryty jest lasami - obszarami o największym zalesieniu są gminy Wieleni, Drawsko i Krzyż. Przekłada się to na mniejszy udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, które wynoszą tylko 3%. Dominacja gruntów rolnych i leśnych odgrywa ważną rolę gospodarczą i środowiskową, kształtując charakter krajobrazu, a obszary leśne stanowią także ważny czynnik kreowania zachowań społecznych, poprzez ich funkcję rekreacyjną. Na obszarze NGR łącznie funkcjonuje 4 839 gospodarstw rolnych. Zaznaczyć należy, że część gospodarstw prowadzi uzupełniającą gospodarkę pozarolniczą. Wśród nich dominującą rolę wiodą gospodarstwa agroturystyczne.

Rolnictwo, prowadzone na obszarze NGR, jest niezbyt intensywne ale zapewnia produkcję o wysokich walorach zdrowotnych, gwarantowanych odpowiednimi warunkami i metodami produkcji. Duży udział obszarów chronionych w obszarze będzie sprzyjać wprowadzaniu i popularyzacji proekologicznych technologii produkcji roślinnej, ukierunkowanych na dalszą poprawę jakości produkcji i ochronę środowiska, co jest zjawiskiem korzystnym, zwłaszcza w obliczu **wzrostu zainteresowania społeczeństwa żywnością lokalną i ekologiczną.**

UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE

Na dzisiejsze środowisko przyrodnicze obszaru największy wpływ miały trzy czynniki: położenie geograficzne, działalność lądoladu w okresach glacialnych oraz działalność człowieka.

Jedną z najważniejszych cech przyrodniczych obszaru jest jego lesistość. Duże, zwarte kompleksy leśne zasiedlają **liczne gatunki zwierząt**. Do najpopularniejszych należą tu: dzik, jeleń, sarna, daniel, lis, jenot, borsuk, tchórz i oba rodzime gatunki kuny. Lasy Nadnotećia dają też schronienie przedstawicielom najrzadszych gatunków zwierząt, takich jak: żubr, łos, muflon, wilk, wydra, bielik, rybołów, bocian czarny czy puchacz. Ostatnie badania awifauny potwierdziły też występowanie na terenie Puszczy nad Gwdą dwóch bardzo rzadkich gatunków sów: włochatki i sóweczki. Populacje niektórych chronionych zwierząt w ostatnich dekadach tak się powiększyły, że stały się miejscowo gatunkami konfliktowymi. **Populacja bobra staje się uciążliwa dla rolników i leśników, a na terenie niektórych gospodarstw – również dla rybaków. Przyczyną dużych strat w gospodarstwach rybackich są chronione gatunki rybożernych ptaków i ssaków, w pierwszej kolejności kormorany, mniej czaple siwe, białe oraz wydry, a także norka amerykańska oraz coraz częściej pojawiający się szop pracz.**

Obok lasów wielkim atutem obszaru są wody, który stanowi ponad 100 jezior, 10 rzek dostępnych dla kajakarzy i wędkarzy oraz dziesiątki strumieni, strug, rowów i setki źródeł. Większe skupiska jezior znajdują się wokół Trzcianki, Chodzieży, w północnej części gminy Krzyż oraz na przebiegu rzeki Miały. Wszystkie rzeki regionu należą do zlewni Odry. Największa jest Noteć, która stanowi jakby oś całego terenu NGR. Najgęstsza sieć rzeczną tworzą prawe dopływy Noteci: Gwda i Drawa wraz ze swoimi dopływami. **Stawy gospodarstw rybackich tworzą największe skupisko wokół Oleśnicy (gm. Chodzież) i jest to spuścizna po funkcjonującym tu kiedyś Państwowym Gospodarstwie Rybackim. Poza tym najwięcej gospodarstw rybackich funkcjonuje w gminach Szydłowo i Trzcianka. Ewenementem jest przy tym nieduża rzeczka Łomnica, wzdłuż której zlokalizowano aż 7 gospodarstw rybackich.** W wodach regionu występują niemal wszystkie gatunki roślin wodnych obecnych w polskich wodach śródlądowych i większość gatunków ryb. W jeziorach spotkamy m.in. sumy, szczupaki, sandacze, sielawy i sieje, a w rzekach o charakterze nizinnym jазie, klenie, brzany, bolenie i certy. Na północy regionu płyną rzeki o charakterze górskim. Ich wody są bogate w szlachetne gatunki ryb, takie jak pstrągi potokowe, lipienie, trocie, łosie oraz - introdukowane w Gwdzie - głowacice. Rzeki te umożliwiły również powstanie i działanie kilku gospodarstw rybackich specjalizujących się w hodowli ryb łososiowatych.

Brak zanieczyszczenia środowiska naturalnego na obszarze NGR oraz ochrona dziewiczej przyrody na tym terenie była powodem do powołania różnych form ochrony, od Drawieńskiego Parku Narodowego (przylegającego od północy do gminy Krzyż), poprzez rezerwy, jak „Kuźnik”, „Smolary”, do obszarów chronionego krajobrazu w Puszczy nad Drawą, Puszczy Noteckiej czy w dolinach Gwdy i Noteci. Wiele terenów włączono do systemu Natura 2000, wydzielono dziesiątki użytków ekologicznych, a liczne głązy i drzewa uzyskały status pomnika przyrody.

UWARUNKOWANIA KULTUROWE

Teren NGR przez wieki był słowiańsko-germańskim pograniczem. Wojny i związane z nimi ciągle migracje sprawiły, że – w porównaniu do innych regionów Polski – niewiele na tej ziemi przetrwało zabytków i pamiątek historycznych. Jednak te, które się uchowały, są wyjątkowo ciekawe.

Główną atrakcją kulturalną obszaru może stanowić historia olęderskiego osadnictwa, którego spuścizna w postaci pojedynczych chałup, zagród oraz dobrze zachowanych drewnianych kościołów może być **elementem produktu turystycznego** Doliny Noteci (gminy: Trzcianka, Czarnków, Chodzież, Wieleń, Drawsko i Krzyż). Legendę pracowitych meliorantów i rolników przybyłych z Holandii i Niemiec skutecznie wykorzystują już mieszkańcy Nowego Tomyśla i Żuław Wiślanych.

Do **najciekawszych zabytków** obszaru należą: wieleński pałac Sapiehów, XVII-wieczne Sanktuarium Maryjne w Skrzatuszu, chałupy zrębowe i szkieletowe z obszaru Puszczy Noteckiej, zespoły pałacowo-parkowe w Brzeźnie, Goraju, Kuźnicy Czarnkowskiej i Starej Łubiance, dwór o konstrukcji szachulcowej w Smolarni, liczne drewniane i szachulcowe kościoły. Świadectwami tworzenia i wykorzystywania nowych szlaków komunikacyjnych jest zespół dworca kolejowego w Krzyżu oraz kilkanaście śluz wzdłuż biegu Noteci. Na ponowne odkrycie i renowację czeka też unikalna (choć kontrowersyjna) Wieża Bismarcka w Wieleniu, jedna z 17-tu ocalałych tego typu obiektów w Polsce i jedyna w Wielkopolsce. Ślady ostatniej wojny w postaci bunkrów, **fragmentów Wału Pomorskiego**, obejrzeć można w Osiecznie i Przesiekach (gm. Krzyż).

Elementem kulturowym, którym dziś próbują się wyróżnić poszczególne regiony kraju są **kulinaria**. Z jednej strony potrawy regionalne i tradycyjne są istotne w integracji społeczności lokalnej, stanowią jeden z wyróżników obszaru, a z drugiej – są atrakcyjne dla ludzi spoza obszaru, mogą więc stanowić jedną z atrakcji turystycznych. Na liście produktów tradycyjnych Wielkopolski znalazły się do tej pory tylko dwie potrawy związane z obszarem działania NGR: kielbasa swojska nadnotecka z okolic Trzcianki i piwo „Noteckie” produkowane przez Browar Czarnków. Warunki przyrodnicze Północnej Wielkopolski sprawiają, że w tutejszym jadłospisie częściej niż w innych regionach goszczą grzyby, ryby i dziczyzna. Lokalne i rodzinne przepisy kulinarne, często dopracowane przez pokolenia grzybiarzy, rybaków i wędkarzy oraz myśliwych, mają szansę wejścia na listę potraw regionalnych lub lokalnych, zwłaszcza, że te kategorie w Wielkopolsce są reprezentowane ledwie przez kilka potraw (ryby – jedna potrawa, grzyby i dziczyzna – po dwie potrawy). **Wielką szansę na miano i sławę regionalnych smakołyków mają – przy odpowiedniej akcji promocyjnej – lokalne ryby i ich przetwory.**

TURYSTYKA

Największym atutem turystycznym obszaru jest jego przyroda: lasy zajmujące połowę powierzchni, liczne czyste jeziora i gęsta sieć rzek. Sieć szlaków do uprawiania różnego rodzaju wędrówek (pieszych, rowerowych, kajakowych, konnych) uzupełniana jest o elementy infrastruktury turystycznej, przybywa też miejsc noclegowych i placówek gastronomicznych. Ich standard jednak ciągle odbiega od rosnących oczekiwań turystów.

Północną Wielkopolskę odwiedzają najczęściej turyści kwalifikowani. Kajakarze korzystają z popularnych szlaków Gwdy oraz jej dopływów: Dobrzycy, Piławy i Rurzyca, ale na wytrawnych wodniaków czekają też inne, trudniejsze rzeki: Bukówka, Krępicza, Łomnica, Człopica. Kajakarze zainteresowani budowlami hydrotechnicznymi wybierają się na Notec, by zwiedzać jej liczne, zabytkowe śluzy. **Dolina Noteci jest też jednym z najważniejszych szlaków migracyjnych ptaków w Europie (można tu obserwować ponad 200 gatunków), coraz częściej przybywają tu amatorzy birdwatchingu.** Ptaki można obserwować z łądu, ale i z pokładu łodzi motorowej, których kilka już można wyczerterować. Ich portami macierzystymi są najczęściej nowe mariny w Czarnkowie i Drawsku, z których korzystają też kajakarze. Unikalną atrakcją Noteci jest bezpłatna przeprawa promowa pomiędzy Walkowicami, a Radolinem.

Liczne na tym terenie jeziora przyciągają wędkarzy a rzeki o przebiegu górskim (Piława, Dobrzyca, Bukówka) dają też możliwość **łowienia ryb łososiowatych**. Tutejsze lasy słyną z bogactwa runa leśnego. **Na jesienne grzybobrania przyjeżdżają całe wycieczki**, zwłaszcza z Polski centralnej i Śląska. **Zasobne w zwierza lasy i słabo zaludniony obszar przyciągają myśliwych** – polują tu nie tylko myśliwi zagraniczni, ale coraz częściej rodzimi łowcy z mniej zasobnych w zwierzynę regionów Polski.

Amatorzy turystyki konnej mogą skorzystać z oferty kilku szkółek jeździeckich (w Rychliku, Stobnie, Wapniarni, Teresinie, Kocieniu Wielkim, Kamienniku) ale wyznaczono też dla nich kilka szlaków turystycznych, które krzyżują się z trasami rowerowymi i pieszymi, pokrywającymi gęstą siecią obszar NGR. Z przygotowanych tras korzystają też zwolennicy maszerowania z kijkami. Nordic walking to jedna z najprężniej rozwijających się form aktywnego wypoczynku. Dobrym kierunkiem rozwoju turystyki jest koncentracja na wybranym obszarze infrastruktury i atrakcji turystycznych. W gminie Wieleń stowarzyszenie „Bukówka” stworzyło sieć szlaków nordic walking i narciarstwa biegowego „Z kwiatka na kwiatek”, który wykorzystuje atrakcje przyrodnicze regionu i powiązany jest z kilkoma gospodarstwami agroturystycznymi. Sieć szlaków rowerowych, pieszych i kajakowych przy Drawie i wokół jezior Puszczy Drawskiej stworzyła gmina Krzyż. Z kolei w gminie Szydłowo wykorzystuje się sieć rzek stanowiących trasy kajakowe: powstały tu firmy organizujące spływy, a kilka gospodarstw agroturystycznych leżących w pobliżu rzeki poszerzyło swoją ofertę o kajaki. Ofertę uzupełnia Gospodarstwo Rybackie Pstrąg Tarnowo: tawerna „Rybajka” serwuje turystom szeroki wybór potraw z ryb, a sklep oferuje przetwory rybne. W Trzciance, nad jeziorem Sarcz, z inicjatywy NGR powstał Park Ryb Słodkowodnych, usytuowany wzdłuż nowej ścieżki rowerowej, którą wybudowała gmina Trzcianka, przy dofinansowaniu z PO RYBY. Gmina Drawsko, wykorzystując sławę grzybowych terenów Puszczy Noteckiej, stworzyła w Pilce Park Grzybowy, w którym wielkie modele grzybów uzupełniają sylwetki leśnych zwierząt i plac zabaw. **Na obszarze NGR brak jest właśnie tego typu atrakcji turystycznych – nowych, innowacyjnych i nowoczesnych.** Funkcjonują głównie te, które są zastanymi na obszarze dobrami naturalnymi, historycznymi czy kulturalnymi związanymi z regionem i od lat na nim funkcjonujących. Tworzeniu nowych

atrakcji turystycznych towarzyszyły akcje i kampanie promocyjne, **jednak brak jest działań, które by połączyły poszczególne elementy w jedną, spójną i bogatą ofertę turystyczną.** Taka oferta mogłaby być podstawą do stworzenia produktu turystycznego, który łączył by w sobie naturalne walory obszaru z wyjątkowymi atrakcjami turystycznymi i propozycjami usług turystycznych, i który to produkt mogłyby oferować biura turystyczne na terenie kraju i poza jego granicami.

Jak na sporą zasobność wód, **brakuje tu kąpielisk i plaż**, a istniejące wymagają renowacji i odpowiedniego zagospodarowania. Takie kierunki inwestycyjne wraz z utworzeniem dodatkowej infrastruktury stanowią mogą podstawę przedsięwzięć LSR, zwłaszcza realizowanych przez gminy.

Potencjał turystyczny na obszarze NGR w 2015 r. - infrastruktura publiczna

Gmina	Liczba obiektów infrastruktury turystycznej												
	szlaki										przystanie*	kąpieliska**	miejsca postoju i odpoczynku (wiaty, parkingi leśne)
	piesze		rowerowe		konne		kajakowe		nordic wal-king				
	szt.	Km	szt.	km	szt.	km	szt.	km	szt.	km			
Chodzież	4	66	2	120	-	-	1	12	-	-	-	1	-
Czarnków	5	55	7	172	-	-	1	17	-	-	1	1	1
Drawsko	3	40	3	76	-	-	2	53	-	-	2	5	1
Krzyż	6	31	10	169	4	79	3	38	-	-	2	1	12
Trzcianka	11	154	2	53	-	-	2	20	-	-	1	7	5
Szydłowo	4	73	3	83	-	-	4	51	-	-	-	2	8
Wieleń	4	81	4	192	4	49	3	52	11	118	2	11	4
Razem	37	500	31	865	8	128	16	243	11	118	8	28	31

* przystanie żeglarskie, kajakowe, mariny

** miejsca, które mają status kąpieliska oraz inne miejsca do kąpienia i plażowania

Opracowanie własne na podstawie danych ze stron internetowych gmin, powiatów, serwisów turystycznych.

Atrakcjami turystycznymi obszaru są też cykliczne lub jednorazowe imprezy kulturalne i sportowo-rekreacyjne: Piknik Muzealny w Trzciance, Jarmark Wieleński, Agro-Targi w Czarnkowie, zawody motorowodne w Chodzieży, rajdy motorowodne w Drawsku, regaty żeglarskie w Trzciance, pielgrzymki i odpusty w Skrzatuszu. Nowymi inicjatywami, powstałymi przy współudziale Nadnoteckiej Grupy Rybackiej są Regionalne Rozmaitości w Wieleńcu oraz Święto Ryby i Wody w Tarnowie.

Mimo niewątpliwych walorów turystycznych, jakie posiada obszar działania NGR, region ten nie jest powszechnie znany mieszkańcom innych części kraju. Niektórym turystom trudno umiejscowić na mapie Polski ten obszar, któremu **brak wyrazistego wizerunku i który do tej pory nie dorobił się nawet oryginalnej nazwy.**

Na terenie siedmiu gmin NGR w restauracjach, zajazdach, barach i pizzeriach jest łącznie ok. 2100 miejsc konsumpcyjnych. Hotele, gościeńce oferują ok. 750 miejsc noclegowych, a gospodarstwa agroturystyczne mają do dyspozycji dodatkowych ok. 680 łóżek (tabela poniżej). Nadal niewiele jest obiektów, które zapewniają wyżywienie i nocleg dla grup 50-osobowych (pełna obsada autokaru), co wyklucza przyjazd grup zorganizowanych. W wielu obiektach, zwłaszcza oddanych do użytku w ostatnich latach, **zastosowano rozwiązania techniczne, które ułatwiają korzystanie z nich osobom niepełnosprawnym. Dotyczy to jednak przede wszystkim łazienek i toalet, nadal niewiele jest rozwiązań umożliwiających korzystanie z atrakcji turystycznych przez osoby na wózkach.** Brak przystosowania do obsługi niepełnosprawnych widać szczególnie w obiektach najmniejszych, zwłaszcza agroturystykach. **Problemem jest także nierównomierne rozmieszczenie na terenie NGR obiektów o różnej wielkości i standardzie.** Są gminy, w których działa kilka hoteli i pensjonatów, a nie ma żadnej agroturystyki, albo odwrotnie – obiektów agroturystycznych jest coraz więcej, a nie ma propozycji dla bardziej wymagającego turysty.

Potencjał turystyczny na obszarze NGR w 2015 r. - obiekty gastronomii i zakwaterowania.

Gmina	Liczba obiektów				Liczba miejsc w obiektach		
	gastronomia	obiekty noclegowe	agroturystyka*	pola namiotowe, biwakowe, kepmingowe	gastronomia	noclegi	agroturystyka
Chodzież	4	4	0	-	190	127	0
Czarnków	4	2	7	-	60	68	91
Drawsko	9	2	7	2	600	65	103
Krzyż	6	4	13	5	335	130	102
Trzcianka	23	7	11	1	500	278	181
Szydłowo	7	6	3	8	225	62	63
Wieleń	8	1	13	1	220	25	137
Razem	61	26	54	17	2 130	755	677

* obiekty na wsi, które mają w nazwie agroturystyka, oferujące noclegi w budynkach (rolnicy jak i przedsiębiorcy)

Opracowanie własne na podstawie danych ze stron internetowych gmin, powiatów, serwisów turystycznych.

Większość podmiotów, świadczących usługi turystyczne deklaruje, że **sezon turystyczny obejmuje tylko kilka miesięcy w roku**. Istotne dla przedsiębiorców są zatem działania zmierzające do jego wydłużenia. Szansą na to jest **wzrost popularności turystyki weekendowej. Sprzyja temu położenie obszaru**. Dodatkową szansą na sprowadzenie turystów weekendowych jest możliwość **odwiedzenia jednego z przygotowanych do tego gospodarstw rybackich** i skorzystania tam z kompleksowej oferty (nocleg, potrawy rybne, łowiska specjalne). Dodatkowo wpływ na wydłużenie sezonu turystycznego na obszarze NGR może mieć **wydłużająca się średnia długość życia potencjalnych turystów**, a co za tym idzie zmieniające się trendy dotyczące preferencji co do rodzaju wypoczynku. Szansą dla przedsiębiorców jest dostosowanie oferty turystycznej do potrzeb seniorów, którzy korzystają z tego typu usług poza sezonem głównego obłożenia obiektów, czyli w miesiącach wrzesień czy październik.

ŚRÓDLĄDOWA GOSPODARKA RYBACKA

NGR skupia gminy znajdujące się na terenie północnego dorzecza Noteci. Funkcjonowanie wszystkich gospodarstw rybackich (zarówno stawowych, jak i jeziorowych) w tej samej zlewni wymusza na rybakach kontakt i współpracę. W tym samym momencie warunki pogodowe, np. gwałtowne przybory wód czy długotrwałe susze oddziałują w podobny sposób na wszystkich użytkowników wód. Bliska odległość i połączenia hydrologiczne są także powodem dużego ryzyka epizootycznego, tak więc ewentualne problemy w tym względzie są problemami wspólnymi, a ich eliminacja musi przebiegać we współpracy z innymi podmiotami. Ma to szczególne znaczenie na ciekach, na których umiejscowiono więcej gospodarstw, np. na Pilawie i jej dopływie Dobrzycy funkcjonują trzy gospodarstwa, a na niewielkiej Łomnicy – aż siedem.

Na dzisiejszy obraz rybactwa na obszarze NGR wielki wpływ miało funkcjonowanie aż do lat 90 Państwowego Gospodarstwa Rybackiego z siedzibą w Oleśnicy. Przedsiębiorstwo to obejmowało swoim zasięgiem cały teren objęty dziś działaniem Stowarzyszenia i gospodarowało na części jezior, a także na większości istniejących obiektów hodowlanych. Kadra kierownicza i ichiolodzy tam pracujący przyczynili się do utworzenia wielu gospodarstw rybackich powstałych po prywatyzacji, a część pracowników oleśnickiego kombinatu do dziś utrzymuje się z pracy w sektorze rybackim. **Integrację rybaków na obszarze NGR wspomaga** funkcjonowanie Oddziału Terenowego Polskiego Towarzystwa Rybackiego w Pile. Aktywnym członkiem PTR jest też Okręg Nadnotecki Polskiego Związku Wędkarskiego, który jest użytkownikiem większości wód stojących i płynących na tym obszarze. Od kilku lat w integracji środowiska rybackiego bierze też udział Nadnotecka Grupa Rybacka. **Pomoc w dofinansowaniu projektów tworzonych w oparciu o PO RYBY oraz organizacja wydarzeń promocyjnych, kulturalnych i informacyjnych spowodowały, że NGR jest w tej chwili platformą najbardziej integrująca nadnoteckich rybaków.**

Większość osób prowadzących działalność rybacką oraz część ich pracowników posiada wykształcenie rybackie, są absolwentami wydziałów rybackich UWM Olsztyn i UP Szczecin, czy technikum rybackiego w Sierakowie. O jakości kadry rybackiej na terenie naszej grupy świadczy fakt, że są wśród nich członkowie zarządów wszystkich ogólnopolskich organizacji rybackich i innych ciał mających wpływ na prowadzenie gospodarki rybackiej (m.in. PTR w Poznaniu, Krajowy Związek Producentów Ryb, SPRŁ w Łęborku, Organizacja Producentów Ryb Jesiotrowatych w Toruniu, Komitet Monitorujący PO Ryby, Towarzystwo Promocji Ryb „PAN KARP”). **Jednym z problemów kadrowych, który zauważono obecnie na terenie NGR, jest brak odpowiednich kompetencji do kontynuowania tradycji zawodu rybaka przez młode pokolenie w małych, rodzinnych gospodarstwach rybackich. Efektem tego zjawiska jest niepewna przyszłość przedsiębiorstw, których właściciele dobiegają wieku emerytalnego.**

Na terenie działania NGR funkcjonuje szereg podmiotów prowadzących działalność rybacką, praktycznie w każdej formie, w jakiej może być prowadzone rybactwo śródlądowe. Ze względu na dużą zasobność obszaru w wody otwarte podmiotami o najszerszym spektrum działania są użytkownicy tychże wód. Od wielu lat coraz większe znaczenie w strukturze dochodów gospodarstw jeziorowych zajmuje sprzedaż licencji wędkarskich. **Największym zagrożeniem dla tej działalności jest postępująca eutrofizacja wód powierzchniowych i ciągle obniżanie się wód gruntowych.**

Ten drugi problem dotyczy też część obiektów z drugiej grupy podmiotów rybackich, czyli tych, które prowadzą chów i hodowlę w obiektach stawowych typu karpiego. Są najbardziej liczącą grupą podmiotów, a wśród nich dominują małe rodzinne gospodarstwa już dziś nastawione na lokalną sprzedaż oraz rozwój w kierunku agroturystyki lub współpracy z małymi lokalnymi odbiorcami. Trzecią grupę stanowią gospodarstwa produkujące ryby łososiowate, których funkcjonowanie umożliwia zasobność wód typu górskiego, zwłaszcza w północnej części obszaru funkcjonowania NGR. W większości są to nowoczesne obiekty stosujące najnowsze technologie hodowlane. Dość duży poziom ich produkcji wskazuje na racjonalne wykorzystanie zasobów, nie aspiruje jednak do wielkości najwyższych w Polsce (poziom ok. 1000 ton/obiekt), głównie ze względu na potrzebę dopasowania poziomu produkcji do warunków środowiskowych, czyli tzw. zrównoważonej produkcji (w większości obiekty te znajdują się na terenach o ustanowionych formach ochrony środowiska). Na terenie działania Grupy znajdują się także podmioty prowadzące wylęgarnie ryb. Choć w większości wypadków stanowi to dodatkową działalność gospodarstw, pochodząca z niej produkcja nabywana jest także przez innych użytkowników rybackich, głównie lokalnych.

Aktualnie na terenie działania NGR funkcjonuje 8 przetwórni, w tym przy Gospodarstwie Rybackim Pstrąg Tarnowo, a w Pokrzywnicy działa zakład zajmujący się przerobem ryb morskich. W Przylękach (gm. Trzcianka) prężnie działa Tradycyjna Wędzarnia Ryb przedsiębiorstwa „Eeltrans”. Wybudowanie przetwórni planuje się też w jednym z gospodarstw rybackich w Łomnicy. Luka na lokalnym rynku ryb słodkowodnych stopniowo uzupełniana jest przez zakłady sprzedaży bezpośredniej w ramach gospodarstw rybackich, co jest naturalnym i racjonalnym kierunkiem ich rozwoju.

Sektor rybacki występujący na terenie działania grupy ma charakter rozdrobniony, wielkość gospodarstw często nie pozwala na uzyskanie zadowalających wyników ekonomicznych. W związku z powyższym **nie wszyscy zajmujący się rybactwem są w stanie rozwijać i profesjonalizować tę działalność. Wiele z gospodarstw nie nadąża za nowoczesnymi rozwiązaniami i technologiami stosowanymi obecnie w akwakulturze. Jest to związane z barierami wiekowymi, technologicznymi i finansowymi.** Aby zapobiec marginalizacji działalności rybackiej na tym terenie, podmioty, które nie są w stanie samodzielnie zwiększyć dochodów z działalności rybackiej, powinny podjąć próbę restrukturyzacji działalności bądź jej dywersyfikacji. Odpowiednio ukierunkowane wsparcie może nakłonić podmioty rybackie do działań restrukturyzacyjnych prowadzonej działalności również poprzez wdrażanie nowych technologii. Problemem ważnym w tej kwestii może być fakt, że właścicielami gospodarstw rybackich obszaru NGR są często osoby sięgające już wieku emerytalnego, które nie chcą się angażować we współpracę z

organizacjami społecznymi i naukowymi, co jest bardzo przydatne w planowaniu innowacyjnego rozwoju gospodarstwa rybackiego. **Często nie mają doświadczenia, know – how, nowych idei, pomysłów i innowacyjnych rozwiązań dla rozwoju prowadzonych przez nich przedsiębiorstw akwakultury.** Dużym ułatwieniem dla takich gospodarstw byłoby powstanie jakiejś wspólnej platformy sprzedaży ryb, do tej pory na obszarze brak jest bowiem form zorganizowanego rynku produktów rybnych, nie funkcjonują też targi rybne.

Poza typową działalnością rybacką, część podmiotów prowadzi już działalność dodatkową. Wiele podmiotów skorzystało z dofinansowania swoich inwestycji w ramach programu Operacyjnego RYBY 2007-2013, zatem dysponuje bogatym doświadczeniem w zakresie pozyskiwania funduszy. Wiele z nich korzystało także ze środków dofinansowujących inwestycje typowo rybackie pochodzących z Osi 2 PO RYBY. Dalsze szanse na rozwój sektora akwakultury daje **długoterminowa strategia UE (WPR)** wspierająca rozwój akwakultury, produkcji organicznej i ekologicznej oraz **duża spójność LSR z innymi lokalnymi strategiami rozwoju oraz perspektywa współpracy.** Analiza sektora wykazuje jednak, że na obszarze NGR ciągle istnieje pewna ilość gospodarstw, które w dalszym ciągu nie pozyskało wsparcia ze środków unijnych. Wpływ na to mogą mieć **skomplikowane i niestabilne prawo i procedury w Polsce, brak stabilności ekonomicznej w związku ze zmianami w globalnej gospodarce oraz fakt, iż inwestycje rybackie i okołorybackie są bardzo kapitałochłonne, a zdobycie dostępnych na rynku produktów finansowych, które mogłyby wspomóc ich realizację jest bardzo trudne.** Dodatkowe działalności okołorybackie na obszarze NGR czasami mają charakter oddzielnej działalności gospodarczej uzupełniającej dochody z rybactwa, najczęściej jednak są rozwinięciem działalności rybackiej. Sprzyja temu mały i rodzinny charakter gospodarstw, dla których dodatkowe dochody z działalności około rybackiej mogą być atrakcyjną formą podniesienia rentowności przedsięwzięcia. Najpowszechniej występujące formy tej działalności to sprzedaż bezpośrednia ryb, gastronomia, agroturystyka, inne usługi turystyczne, usługi sprzętem rybackim i budowlanym (prace ziemne).

Gospodarstwa rybackie, które prowadzą działalność gastronomiczną lub przetwórczą wytwarzają potrawy i produkty, które znane są regionalnym mieszkańcom. W większości przypadków **nie są jednak opatrzone certyfikatami jakości i nie figurują na listach potraw i produktów regionalnych lub tradycyjnych.** Natomiast ich jakość oraz wysokie walory smakowe pretendują do ubiegania się o właśnie tego typu uznanie. Przyczyną takiej sytuacji jest brak wiedzy nt. możliwości pozyskiwania certyfikatów produktów rybnych oraz wpisywania na listy produktów regionalnych. Dodatkową barierą jest bariera wieku właścicieli gospodarstw oraz brak rozmachu w prowadzonych akcjach promocyjnych gospodarstw rybackich. **Wiele z nich skupia się na sezonowej sprzedaży ryb i skarży się na niewystarczającą ilość klientów.** Z drugiej jednak strony rybacy ci **nie inwestują właściwie w promocję,** która w wielu przypadkach mogłaby przyczynić się do wydłużenia okresu sprzedaży oraz zwiększenia liczby klientów odwiedzających poszczególne gospodarstwa.

Szansą dla gospodarstw, które mogą zaoferować jakieś usługi turystom (nocleg, gastronomia, łowisko specjalne) jest rozwój turystyki weekendowej wśród mieszkańców dużych miast oraz coraz większe zainteresowanie edukacyjną stroną podróżowania. Nadzieję na rozwój takiej „turystyki rybackiej” na śródlądziu daje coraz większa popularność podobnych usług oferowanych przez rybaków nadmorskich. Z kolei **sprzedaży ryb sprzyja coraz większe zainteresowanie spożyciem ryb, a ograniczanie połowów morskich** zwiększa zainteresowanie spożyciem ryb gatunków słodkowodnych. Tendencję tę wspierają akcje informacyjne o zasięgu ogólnopolskim, w trakcie których środowiska ekologiczne propagują zmniejszenie spożycia ryb morskich zagrożonych gatunków i jednocześnie zachęcają do konsumpcji ryb słodkowodnych. **Do wzrostu popytu na pewno przyczyniłaby się większa świadomość walorów zdrowotnych ryb,** do tej pory najsilniejszym napędem wzrostu spożycia jest jednak moda, niekoniecznie poparta wiedzą z zakresu dietetyki. Szansą na zwiększenie spożycia ryb słodkowodnych może być także **rosnąca zamożność społeczeństwa oraz możliwość wykorzystania wsparcia inwestycji ze środków PO Ryby.**

Łącznie na terenie NGR funkcjonuje ok. 50 podmiotów rybackich (uprawnionych do rybactwa), w tym 43 to hodowcy stawowi, a 7 to użytkownicy jezior. Spośród nich tylko 23 użytkowników przekazało swoje dane ze sprawozdań RRW, niezbędne do obliczenia progu rybackości. Z danych tych wynika, że w sektorze rybackim na obszarze NGR zatrudnionych jest 144 osób, z czego 96 osób na stałe. Całkowita wartość produkcji to ponad 11,5 mln zł, z czego większość to produkcja stawowa. Załedwie 4 % stanowią zarybienia oraz połowy, które wykonuje głównie ON PZW w Pile oraz kilku użytkowników jezior. Zestawienie podmiotów rybackich obszaru NGR oraz szczegółowe dane dotyczące poszczególnych parametrów zawiera **załącznik nr 8** do wniosku o wybór LSR.

IV. ANALIZA SWOT

IV. 1 Wskazanie silnych i słabych stron, szans i zagrożeń obszaru objętego LSR (analiza SWOT).

Przedstawiona w niniejszym rozdziale analiza SWOT jest wynikiem opracowanej diagnozy obszaru oraz zaangażowania lokalnej społeczności, która podczas spotkań i warsztatów uzupełniła ją o swoje uwagi i opinie, w oparciu o wiedzę i doświadczenie, jako mieszkańców i działaczy na obszarze NGR. Doprecyzowaniu analizy poświęcono trzy spotkania w tym jedno z rybakami. Opracowanie analizy SWOT zostało również wzbogacone o opinie dotyczące słabych i mocnych stron obszaru oraz występujących w otoczeniu szans i zagrożeń, będące wynikiem przeprowadzonych badań społecznych przeprowadzonych metodą ankietową. Ankiety skierowane były do trzech typów respondentów: rybaków, mieszkańców oraz osób prowadzących działalność turystyczną. Taki dobór grup docelowych badań pozwalał odpowiedzieć na szereg pytań, których zakres uwzględniono w analizie. Został on ograniczony do trzech głównych kategorii, mające znaczenie dla wdrażania 4 priorytetu PO Ryby 2014-2020 na obszarach rybactwa i akwakultury. Są to uwarunkowania z zakresu rybactwa, turystyki, przyrody i kultury oraz inne uwarunkowania. Wyniki przeprowadzonej diagnozy obszaru, badań ankietowych oraz opinii społeczności lokalnej przedstawia poniższa analiza SWOT, która jednocześnie zawiera odniesienia do diagnozy obszaru opisanej w rozdziale III LSR.

Tabela IV.1 Analiza SWOT.

S (silne strony)	Odniesienie do diagnozy	W (słabe strony)	Odniesienie do diagnozy
RYBACTWO		RYBACTWO	
• duży potencjał i zróżnicowanie sektora rybactwa śródlądowego na obszarze NGR, • duże rozdrobnienie rybactwa, nastawionego na sprzedaż lokalną, • infrastruktura pozostała po PG Ryb Oleśnica, • wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe obszarów rybackich i akwakultury, • doświadczenie rybaków w efektywnym wykorzystaniu środków unijnych (PO RYBY), • wielokierunkowość i łączenie różnych rodzajów działalności (chów i hodowla, przetwórstwo, zakwaterowanie, gastronomia, łowiska), • wzrost integracji środowiska rybackiego na obszarze NGR	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Śródlądowa gospodarka rybacka”	• duża kapitałochłonność inwestycji, kłopoty z finansowaniem inwestycji przez rozdrobnione podmioty, • duże obciążenie stratami produkcyjnymi powodowanymi przez szkodniki (w większości będące gatunkami chronionymi) oraz kłusownictwo, • brak tradycyjnych/lokalnych produktów rybnych potwierdzonych odpowiednimi certyfikatami, • niski poziom nowoczesnych technologii w gospodarstwach rybackich, • niewykorzystany potencjał sprzedaży na lokalnym rynku, • słaba promocja produktów rybnych oraz brak zintegrowanego systemu sprzedaży i promocji produktów rybnych, • starzejąca się kadra gospodarstw rybackich, • niewystarczające kwalifikacje kadry gospodarstw rybackich, • brak możliwości kształcenia kadr w oparciu o specjalistyczne rybackie szkolnictwo, • brak społecznej świadomości o możliwościach zatrudnienia w sektorze rybackim, • rozwarstwienie podmiotów rybackich pod kątem zdolności do rozwijania działalności i dostępu do środków pomocowych – grupa defaworyzowana wewnątrz środowiska rybackiego	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Śródlądowa gospodarka rybacka” podrozdział „Uwarunkowania przyrodnicze” podrozdział „Demografia” podrozdział „Rynek pracy”
TURYSTYKA, PRZYRODA I KULTURA		TURYSTYKA, PRZYRODA I KULTURA	
• duża ilość przedsiębiorstw turystycznych i rybackich wykorzystujących jako atrakcję turystyczną wody i lasy, bogactwo gatunkowe flory i fauny, rezerваты, inne formy ochrony przyrody, • relatywnie niskie zanieczyszczenie środowiska naturalnego	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Uwarunkowania przyrodnicze”	• niewystarczający poziom świadomości walorów turystycznych terenów obszaru NGR w pozostałych regionach kraju, • szczątkowa, niezintegrowana promocja obszaru pod względem turystycznym • brak wyrazistego i rozpoznawalnego wizerunku oraz nazwy obszaru, • brak specjalistycznych produktów turystycznych jako oferty dla biur podróży, niezintegrowana oferta produktów turystycznych i usług lokalnych, brak biur podróży specjalizujących się w tego typu ofertach, • niewystarczająca liczba atrakcji turystycznych, • niewystarczająco rozwinięta w stosunku do potencjału infrastruktura turystyczna (niewystarczająca liczba miejsc noclegowych oraz żywieniowych), zwłaszcza nad wodami, • nieadekwatność standardu bazy noclegowej do rosnących oczekiwań turystów, • bariery dla niepełnosprawnych w obiektach turystycznych, • niewystarczająca publiczna infrastruktura turystyczna, zwłaszcza nad wodami	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Turystyka”
• relatywnie dość dobrze rozwinięta baza turystyki i rekreacji (szlaki piesze, rowerowe, nordic walking, miejsca odpoczynku), • sezony wędkarskie, myśliwskie, grzybowe, kajakowe	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Turystyka”		

• przebieg tras krajowych, łączących obszar działania NGR z dużymi aglomeracjami (Poznań, Szczecin, Bydgoszcz, Gorzów), • Międzynarodowa Droga Wodna E70 (Wielka Pętla Wielkopolski) • położenie z dala od ośrodków przemysłowych: brak przemysłu ciężkiego i relatywnie niskie zanieczyszczenie środowiska	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Infrastruktura” „Przedsiębiorczość”	• brak produktu lokalnego nawiązującego do rybackiej specyfiki regionu	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Uwarunkowania kulturowe”
• niewielka gęstość zaludnienia – dziewicze tereny atrakcyjne turystycznie	podrozdział „Demografia” podrozdział „Turystyka”		
• potencjał dla turystyki historycznej (ziemie odzyskane, Wał Pomorski – bunkry w gminie Krzyż Wielkopolski i Szydłowo, <i>osadnictwo ołęderskie itp.</i>)	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Uwarunkowania kulturowe”		
INNE UWARUNKOWANIA		INNE UWARUNKOWANIA	
• dobre warunki dla dywersyfikacji działalności rybackiej	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Rybacktwo”	• duże bezrobocie – niewielka zamożność społeczności lokalnych, • bezrobocie strukturalne o wysokim odsetku osób słabo wykształconych, • niewystarczające kompetencje do zatrudnienia w branżach turystycznej i rybackiej wśród osób bezrobotnych i poszukujących pracy, zwłaszcza wśród osób młodych (grupa defaworyzowana)	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Rynek pracy”
• duże bezrobocie – potencjalna podaż siły roboczej	podrozdział „Rynek pracy”	• położenie z dala od ośrodków przemysłowych - brak potencjalnych dużych pracodawców	podrozdział „Przedsiębiorczość”
• relatywnie duża liczba organizacji NGO na terenie działania NGR jako potencjał beneficjentów	podrozdział „Organizacje pozarządowe”	• słabo rozwinięta lokalna komunikacja - niewielka gęstość zaludnienia – duże odległości, małe skupiska ludzkie	podrozdział „Infrastruktura”
O (szanse)	Odniesienie do diagnozy	T (zagrożenia)	Odniesienie do diagnozy
• rozwój turystyki „rybackiej” - edukacyjne wizyty w gospodarstwach rybackich, • wzrost zainteresowania „turystyką weekendową” mieszkańców dużych miast, • zmieniające się trendy dotyczące preferencji co do rodzaju wypoczynku, • wydłużająca się średnia długość życia potencjalnych turystów, • wzrost zainteresowania uprawianiem turystyki kwalifikowanej, • cykliczne imprezy lokalne	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Turystyka”	• skomplikowane i niestabilne prawo i procedury, • brak stabilności ekonomicznej w związku ze zmianami w globalnej gospodarce, • utrudniony dostęp do kredytów i innych form finansowania, • brak zorganizowanego rynku produktów rybnych i targów rybnych, • brak doświadczenia i know – how, nowych idei, pomysłów i innowacyjnych rozwiązań dla rozwoju przedsiębiorstw akwakultury na terenie działania NGR, • niewystarczająca świadomość walorów zdrowotnych wynikających ze spożycia ryb, • sezonowość dochodów z działalności rybackiej,	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Śródlądowa gospodarka rybacka”

• perspektywy na kontynuację prowadzenia działalności gospodarstwa rybackiego przez młodsze pokolenie – grupa defaworyzowana wewnątrz środowiska rybackiego, • stały dostęp do świeżych, lokalnych produktów rybnych, • wzrost zainteresowania spożyciem ryb i produktów rybnych, • zmniejszające się populacje ryb morskich i związana z tym szansa wzrostu spożycia ryb słodkowodnych (akcje marketingowe), • potencjał gospodarstw rybackich umożliwiający wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, • transfer wiedzy o nowych technologiach w tym energia odnawialna, • wzrost zainteresowania społeczeństwa produktami żywnościami wysokiej jakości, w tym białkiem rybnym, • wzrost zainteresowania społeczeństwa produktami lokalnymi i żywnością ekologiczną, • wzrost zainteresowania rybaków nowoczesnymi technologiami w dziedzinie akwakultury, • możliwość wykorzystania wsparcia inwestycji ze środków wspólnotowych, • rosnąca zamożność społeczeństwa i związana z tym szansa na wzrost spożycia produktów rybactwa, • długoterminowa strategia UE (WPR) wspierająca rozwój akwakultury, produkcji organicznej i ekologicznej, • duża spójność LSR z innymi lokalnymi strategiami rozwoju, perspektywa współpracy	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Śródlądowa gospodarka rybacka” podrozdział „Rolnictwo”	• zmiana struktury wiekowej ludności –spadek populacji w wieku przedprodukcyjnym i wzrost w wieku poprodukcyjnym (starzenie się społeczeństwa, brak powtarzalności pokoleń), • odpływ młodzieży do dużych miast i za granicę, w tym zwłaszcza lepiej wykształconej,	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Demografia”
• długoterminowe plany inwestycyjne – Wielka Pętla Wielkopolska, przywrócenie żeglugi rzecznej na Noteci i związana z tym budowa infrastruktury portowej	Rozdział „Diagnoza obszaru” podrozdział „Infrastruktura”	• sezonowość dochodów z turystyki • postępująca eutrofizacja wód powierzchniowych oraz obniżanie się poziomu wód gruntowych,	podrozdział „Turystyka” podrozdział „Uwarunkowania przyrodnicze”

V. CELE I WSKAŹNIKI

V.1 Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz przedsięwzięć, które mogą uzyskać wsparcie w ramach wdrażania LSR.

Cele ogólne i szczegółowe określone zostały na podstawie opisu obszaru, wniosków z analizy SWOT i zidentyfikowanych w ten sposób problemów. Cele określone zostały również tak, aby były zgodne z celami 4 priorytetu PO Ryby 2014-2020.

wnioski z analizy SWOT → specyfika obszaru → główne problemy → cele osi 4 → cel ogólny → cele szczegółowe → przedsięwzięcia /operacje → środki → wskaźniki

Zgodnie z powyższym schematem w LSR sformułowano trzy cele ogólne, w ramach których określono cele szczegółowe a w ramach tych celów sprecyzowano przedsięwzięcia, które stanowią zbiór poszczególnych operacji możliwych do realizacji za pośrednictwem LSR.

Tabela V.1 Cele ogólne i szczegółowe LSR oraz przedsięwzięcia.

CO I Wzmocnienie potencjału sektora rybackiego na obszarze NGR – źródło finansowania PO Ryby 2014-2020		
CS I.1. Rozwój łańcucha dostaw produktów rybactwa oraz tworzenie miejsc pracy w sektorze rybackim	CS I.2 Podniesienie kompetencji kadr sektora rybackiego	CS I.3. Wspieranie i wykorzystanie atutów środowiska oraz potencjału produkcyjnego sektora rybactwa na obszarze NGR
P I.1.1 Dofinansowanie produktów marketingowych wykorzystanych przez podmioty sektora rybackiego w celu promocji i sprzedaży produktów rybactwa.	P I.2.1 Transfer wiedzy z zakresu funkcjonowania sektora rybackiego	P I.3.1 Ochrona akwenów lub infrastruktury wodnej przed negatywnymi skutkami zjawisk atmosferycznych, działalnością zwierząt i ludzi.
P I.1.2 Tworzenie nowych lub rozwijanie istniejących punktów przetwarzania lub sprzedaży produktów rybactwa.		

P I 1.3 Rozwój działalności lub wspieranie zastosowania innowacji w łańcuchu dostaw produktów rybactwa przez młodych rybaków.			
CO II Zwiększenie atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej obszaru NGR - źródło finansowania PO Ryby 2014-2020			
CS II.1 Różnicowanie działalności podmiotów rybackich.	CS II.2 Rozwój działalności gospodarczej wykorzystującej wodny potencjał obszaru.	CS II.3 Poprawa dostępu mieszkańców obszaru NGR do publicznej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.	CS II.4 Promocja obszaru NGR oraz popularyzowanie idei LSR.
P II.1.1 Tworzenie lub rozwój działalności nie związanej z podstawową działalnością rybacką.	P II.2.1. Aktywne gospodarczo tereny nad wodami obszaru NGR.	P II.3.1 Tworzenie, rozwój, wyposażenie publicznej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	P II.4.1 Spójna i widoczna oferta turystyczna i promocyjna obszaru NGR.
		P II.3.2 Tworzenie małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.	
CO III Poprawa jakości życia społeczeństwa obszaru NGR poprzez aktywizację oraz rozwój przedsiębiorczości.			
CS III.1 Poprawa dostępu lokalnego społeczeństwa do źródeł finansowania projektów.	CS III.2 Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców obszaru NGR (inkubator przedsiębiorczości).	CS III. 3 Aktywizacja społeczności obszaru NGR.	
P III.1.1 Doradztwo biura NGR pod kątem dostępu do środków pomocowych PO Ryby 2014-2020 i pomocy w wypełnianiu wniosków.	P III.2.1 Organizacja szkoleń i warsztatów dla mieszkańców obszaru NGR z zakresu przedsiębiorczości i zakładania dz. gosp.	P III.3.1 Organizacja szkoleń, warsztatów i innych inicjatyw dla mieszkańców obszaru NGR w zakresie aktywizacji.	
P III.1.2 Organizowanie lub współuczestnictwo w inicjatywach promocyjnych i informacyjnych z zakresu realizacji LSR, działalności NGR oraz pozyskania i rozliczenia dofinansowania z Po Ryby.			

V. 2 Wykazanie zgodności celów LSR z celami 4 priorytetu PO Ryby 2014-2020 i EFMiR.

Zgodnie z priorytetem 4 Unii – „Zwiększenie zatrudnienia i spójności terytorialnej” (art. 6 ust. 4 Rozp. 508/2014) oraz celem tematycznym 8, wsparcie w ramach LSR mogą uzyskać operacje realizujące następujące cele:

- Podnoszenie wartości produktów, tworzenie miejsc pracy, zachęcanie młodych ludzi i propagowanie innowacji na wszystkich etapach łańcucha dostaw produktów w sektorze rybołówstwa i akwakultury.
- Wspieranie różnicowania działalności w ramach rybołówstwa przemysłowego i poza nim, wspieranie uczenia się przez całe życie i tworzenie miejsc pracy na obszarach rybackich i obszarach akwakultury.
- Wspieranie i wykorzystywanie atutów środowiska na obszarach rybackich i obszarach akwakultury, w tym operacje na rzecz łagodzenia zmiany klimatu.
- Propagowanie dobrostanu społecznego i dziedzictwa kulturowego na obszarach rybackich i obszarach akwakultury, w tym dziedzictwa kulturowego rybołówstwa i akwakultury oraz morskiego dziedzictwa kulturowego.

Powiązanie celów ogólnych, szczegółowych, przedsięwzięć LSR z celami i środkami służącymi osiągnięciu tych celów priorytetu 4 PO Ryby 2014-2020, przedstawia poniższa tabela:

Tabela V.2 Powiązanie celów i przedsięwzięć LSR z celami 4 priorytetu PO Ryby 2014-2020.

Cel ogólny	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcia	Cele i działania PO Ryby
	CS I.1. Rozwój łańcucha dostaw produktów	P I.1.1 Dofinansowanie produktów marketingowych wykorzystanych w celu promocji i sprzedaży produktów rybactwa	Cel A a) Podnoszenie wartości produktów sektora rybołówstwa i akwakultury przez tworzenie lub rozwijanie łańcucha dostaw, obejmującego działalność związaną z

CO I. Wzmocnienie potencjału sektora rybackiego na obszarze NGR	rybactwa oraz tworzenie miejsc pracy w sektorze rybackim	P I.1.2 Tworzenie nowych lub rozwijanie istniejących punktów przetwarzania lub sprzedaży produktów rybactwa	produkcją, przetwarzaniem i obrotem produktami sektora rybołówstwa i akwakultury; Cel A b) Wspieranie przedsiębiorczości lub innowacji młodych ludzi w łańcuchu dostaw, o którym mowa w § 4 ust 1 pkt. 1a Rozporządzenia MGMIŻŚ z dnia 27.07.2018 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwrotu pomocy finansowej na realizację operacji w ramach działań wsparcie przygotowawcze i realizacja lokalnych strategii rozwoju kierowanych przez społeczność, w tym koszty bieżące i aktywizacja, objętych priorytetem 4. Zwiększenie zatrudnienia i spójności terytorialnej, zawartym w Programie Operacyjnym „Rybnictwo i Morze”.
		P I.1.3 Rozwój działalności lub wspieranie zastosowania innowacji w łańcuchu dostaw produktów rybactwa	
	CS I.2 Podniesienie kompetencji kadr sektora rybackiego	P I.2.1 Transfer wiedzy z zakresu funkcjonowania sektora rybackiego	Cel B c) Wspieranie uczenia się osób związanych z sektorem rybołówstwa i akwakultury oraz wymianę przez te osoby doświadczeń i dobrych praktyk. projekty współpracy
	CS I.3. Wspieranie i wykorzystanie atutów środowiska oraz potencjału produkcyjnego sektora rybactwa na obszarze NGR	P I.3.1 Ochrona akwenów lub infrastruktury wodnej przed negatywnymi skutkami zjawisk atmosferycznych, działalnością zwierząt i ludzi.	Cel C a) Wspieranie atutów środowiska wodnego na obszarach rybackich i obszarach akwakultury przez przeciwdziałanie kłusownictwu. Cel C b) Przywracanie lub zabezpieczanie potencjału produkcyjnego sektora rybołówstwa i akwakultury lub odtwarzanie pierwotnego stanu środowiska obszarów rybackich i obszarów akwakultury w przypadku jego zniszczenia w wyniku zdarzeń noszących znamiona klęski żywiołowej lub szkody spowodowanej działalnością chronionych gatunków zwierząt. Cel C c) Odtwarzanie pierwotnego stanu środowiska wodnego przez renaturyzację zbiorników wodnych i terenów przyległych do tych zbiorników, w przypadku jego zniszczenia w wyniku procesu eutrofizacji wód publicznych Cel C e) podejmowanie działań na rzecz ograniczenia negatywnych skutków zmian klimatycznych, tworzenie i rozwijanie instalacji odnawialnych źródeł energii, w rozumieniu przepisów o odnawialnych źródłach energii Cel. C d) ochronę obszarów będących formami ochrony przyrody przez regulowanie ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo
CO II. Zwiększenie atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej obszaru NGR	CS II.1 Różnicowanie działalności podmiotów rybackich	P II.1.1 Tworzenie lub rozwój działalności nie związanej z podstawową działalnością rybacką.	Cel B a) Różnicowanie działalności lub dywersyfikacja zatrudnienia osób wykonujących pracę związaną z sektorem rybołówstwa i akwakultury przez tworzenie lub utrzymanie miejsc pracy niezwiązanych z podstawową działalnością rybacką.
	CS II.2 Rozwój działalności gospodarczej wykorzystującej wodny potencjał obszaru	P II.2.1. Aktywne gospodarczo tereny nad wodami obszaru NGR.	Cel B b) Podejmowanie, wykonywanie lub rozwijanie działalności gospodarczej służącej rozwojowi obszarów rybackich i obszarów akwakultury
	CS II.3 Poprawa dostępu mieszkańców obszaru NGR do publicznej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	P II.3.1 Tworzenie, rozwój, wyposażenie publicznej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.	Cel D a) Tworzenie, rozwój oraz wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, przeznaczonej na użytek publiczny historycznie lub terytorialnie związanej z działalnością rybacką. Projekty konkursowe/projekty własne
		P II.3.2 Tworzenie małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.	

	CS II.4 Promocja obszaru NGR oraz popularyzowanie idei LSR	P II.4.1 Spójna i widoczna oferta turystyczna i promocyjna obszaru NGR.	Cel D b) Promowanie, zachowanie lub upowszechnianie dziedzictwa kulturowego rybołówstwa i akwakultury oraz morskiego dziedzictwa kulturowego Projekty współpracy Projekty konkursowe
CO III. Poprawa jakości życia społeczeństwa obszaru NGR poprzez aktywizację oraz rozwój przedsiębiorczości	CS III.1 Poprawa dostępu lokalnego społeczeństwa do źródeł finansowania projektów	P III.1.1 Doradztwo biura NGR pod kątem dostępu do środków pomocowych PO Ryby 2014-2020 i pomocy w wypełnianiu wniosków P III.1.2 Organizowanie lub współuczestnictwo w inicjatywach promocyjnych i informacyjnych z zakresu realizacji LSR, działalności NGR oraz pozyskania i rozliczenia dofinansowania z Po Ryby	Działania wynikające z umowy ramowej Działania wewnętrzne NGR - aktywizacja
	CS III.2 Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców obszaru NGR (inkubator przedsiębiorczości)	P III.2.1 Organizacja szkoleń i warsztatów dla mieszkańców obszaru NGR z zakresu przedsiębiorczości i zakładania dz. gosp.	Działania wynikające z umowy ramowej Działania wewnętrzne NGR - aktywizacja
	CS III.3 Aktywizacja społeczności obszaru NGR	P III.3.1 Organizacja szkoleń, warsztatów i innych inicjatyw dla mieszkańców obszaru NGR w zakresie aktywizacji	Działania wynikające z umowy ramowej Działania wewnętrzne NGR - aktywizacja

Cele i działania w ramach LSR są też spójne z celem C, jaki spełnia Europejski Fundusz Morski i Rybackie, ujętym w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 508/2014 z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (...) - I rozdział, art. 5:

„c) promowanie zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju terytorialnego obszarów rybackich i obszarów akwakultury”.

V.3 Uzasadnienie sformułowania celów w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie z analizą SWOT.

Z analizy SWOT, opisu terenu działania NGR oraz konsultacji społecznych wynikają wnioski dotyczące całego obszaru w podobnym stopniu. Potencjał rozwojowy zarówno działalności rybackiej jak i turystycznej pozwala na znaczne rozwinięcie tych rodzajów działalności, zwłaszcza na ich styku - czyli tzw. akwaturystyki. Aby umożliwić i wesprzeć ten proces należy tak sformułować cele strategii, aby pomóc w wyeliminowaniu słabych stron obszaru oraz zabezpieczeniu się przed zagrożeniami, przy jednoczesnym wykorzystaniu mocnych stron NGR i szans, jakie daje potencjał rozwojowy naszego kraju i Unii Europejskiej.

Cel ogólny: „Wzmocnienie potencjału sektora rybackiego na obszarze NGR”

Cele szczegółowe: CS I.1. Rozwój łańcucha dostaw produktów rybactwa oraz tworzenie miejsc pracy w sektorze rybackim, CS I.2 Podniesienie kompetencji kadr sektora rybackiego, CS I.3. Wspieranie i wykorzystanie atutów środowiska oraz potencjału produkcyjnego sektora rybactwa na obszarze NGR.

Duża ilość podmiotów rybackich na obszarze NGR, o zróżnicowanym charakterze, jest wielkim potencjałem rozwojowym terenu NGR. Jednak nie wszyscy zajmujący się rybactwem będą w stanie rozwijać i profesjonalizować tę działalność, co związane jest w barierami wiekowymi, technologicznymi, a także ograniczeniami związanymi z powszechnie występującymi formami ochrony przyrody. Wpływ na to może mieć także fakt, iż inwestycje rybackie i okolorybackie są bardzo kapitałochłonne, a zdobycie dostępnych na rynku produktów finansowych, które mogłyby wspomóc realizację tych inwestycji jest bardzo trudne. Analiza sektora wykazuje jednak, że na obszarze NGR ciągle istnieje pewna ilość gospodarstw, które w dalszym ciągu nie pozyskało wsparcia środków unijnych. Poza barierami wskazanymi powyżej może to wynikać także z faktu, że rybacy nie mają doświadczenia, know – how, brakuje im nowych idei, pomysłów i innowacyjnych rozwiązań dla rozwoju prowadzonych przez nich przedsiębiorstw akwakultury. Właścicielami gospodarstw rybackich często są osoby sięgające już wieku emerytalnego, które nie chcą się angażować we współpracę z organizacjami społecznymi i naukowymi, co jest bardzo przydatne w planowaniu innowacyjnego rozwoju gospodarstwa rybackiego. Jednym z problemów terenu NGR jest także brak odpowiednich kompetencji do kontynuowania tradycji zawodu przez młode pokolenie w małych, rodzinnych gospodarstwach rybackich. Efektem tego zjawiska może być niepewna przyszłość przedsiębiorstw rybackich obszaru. Propozycją na powstrzymanie tego zjawiska jest **prowadzenie szkoleń** zarówno dla rybaków, np. w zakresie nowoczesnych technologii czy rozwiązań obecnie stosowanych w branży rybackiej, jak i dla osób, które mogłyby w przyszłości takie działalności przejąć lub prowadzić bądź dla potencjalnych pracowników pod kątem przydatności do pracy w gospodarstwach rybackich. Zakres szkoleń mógłby dotyczyć znacznie większej skali zagadnień, m.in. prowadzenie działalności gospodarczej, marketing i promocja, obsługa klienta, wymogi sanitarne w rybactwie itp.

Wpływ na ograniczenia dochodów rybaków mają także straty spowodowane przez chronione gatunki zwierząt oraz, charakteryzujące się coraz większą skalą, klusownictwo. Strategia powinna zakładać możliwości **przeciwdziałania stratom** powodowanym przez tego typu działania, zwłaszcza w kontekście braku możliwości wsparcia takich działań za pośrednictwem 2 priorytetu PO Ryby. LSR zakłada ponadto realizację operacji na rzecz **wykorzystania odnawialnych źródeł energii**, co może być głównym kierunkiem rozwoju przedsiębiorstw akwakultury.

Ponieważ część podmiotów rybackich skorzystała z dofinansowania swojej działalności w ramach 2 i 4 osi PO Ryby 2007-2013, a 2 priorytet obecnego PO daje im możliwość szybszego i łatwiejszego (bez oceny pośredniej wg kryteriów wyboru operacji) skorzystania ze wsparcia na inwestycje stricte rybackie, LSR zakłada możliwość uzyskania wsparcia, którego nie daje priorytet 2 PO. Z badań ankietowych oraz konsultacji z rybakami wynika, że pożądanym kierunkiem wsparcia w LSR było by **dofinansowanie produktów marketingowych** umożliwiających promocję i sprzedaż produktów rybactwa oraz efektów realizacji operacji z poprzedniego okresu programowania (rozwój punktów sprzedaży ryb, łowiska, gastronomia).

Ponieważ dynamicznie rozwijający się rynek oraz rosnące oczekiwania konsumentów wymagają od producentów ryb ciągłego rozwoju, **stosowania nowatorskich rozwiązań i innowacyjnego podejścia do klienta na każdym etapie łańcucha dostaw produktów rybactwa i akwakultury**, to właśnie tego typu inwestycje wśród podmiotów rybackich będą jednym z głównych celów strategicznych działania NGR. Wsparcie powinny znaleźć nie tylko inwestycje w alternatywne sposoby pozyskiwania dochodów przez gospodarstwa rybackie, ale także zadania związane ze zwiększaniem mobilności zawodowej i nowych umiejętności oraz działania służące dywersyfikacji zatrudnienia poza rybactwem.

Cel ogólny: „Zwiększenie atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej obszaru NGR”

Cele szczegółowe: CS II.1 Różnicowanie działalności podmiotów rybackich, CS II.2 Rozwój działalności gospodarczej wykorzystującej wodny potencjał obszaru, CS II.3 Poprawa dostępu mieszkańców obszaru NGR do publicznej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. CS II.4 Promocja obszaru NGR oraz popularyzowanie idei LSR.

Wielokierunkowa struktura podmiotów rybackich sprzyja zarówno rozwojowi działalności stricte rybackiej, jak i różnicowaniu tej działalności. Część podmiotów rybackich już prowadzi działalność dodatkową, tj. małe lokalne przetwórnice produkujące lokalne wyroby, gastronomię, agroturystykę, inne usługi turystyczne, usługi sprzętem rybackim i budowlanym. Jednak często tego typu działalność jest w formie szczątkowej, nie do końca sformalizowanej, a duża część podmiotów jest w fazie planowania inwestycji w tym zakresie. Rozwój nowych działalności, zapewniających zróżnicowanie źródeł dochodów, pozwoliłby rybakom na uniezależnienie się od tradycyjnych źródeł dochodów. Wskazane zatem będzie **wspieranie dywersyfikacji działalności gospodarczej podmiotów rybackich** poprzez jej rozszerzanie lub reorientację. Jednak śródlądowy charakter terenu działania grupy oraz dobre perspektywy rozwoju akwakultury powinny być czynnikiem kierującym podmioty rybackie w kierunku poszerzania działalności bez marginalizacji dotychczasowej działalności rybackiej (lokalne przetwórnice, łowiska, turystyka wodna).

Jednym z najcenniejszych zasobów obszaru działania NGR jest jego potencjał turystyczny. Dziewicze tereny, niezanieczyszczone środowisko naturalne, położenie wśród lasów, zróżnicowanie form terenu i przyrody, a przede wszystkim zasobność wód to atuty, których wykorzystanie powinno być motorem rozwoju gmin znajdujących się w zasięgu Grupy. Szczególnego znaczenia nabierają tu działania zmierzające do wykorzystania potencjału szlaku wodnego - Międzynarodowej Drogi Wodnej E70 i jej wielkopolskiego odcinka. Dlatego LSR zakłada dodatkowe wsparcie dla działań promujących i wykorzystujących potencjał wodny tego szlaku. Obecnie obserwujemy wzrost zainteresowania turystów naszym terenem, jak i lokalnych przedsiębiorców rozwojem działalności turystycznej. Inicjatywy te nie mają jednak charakteru kompleksowego, skupiają się raczej wokół konkretnej atrakcji turystycznej lub miejscowości. Na terenie NGR występuje lokalne i okresowe wzmoczenie ruchu turystycznego związanego z wędkarstwem, turystyką wodną (spływy kajakowe), grzybobraniem, turystyką konną czy rowerową, w związku z czym dochody z turystyki często mają charakter sezonowy. Na obszarze NGR brak jest natomiast nowych, innowacyjnych i nowoczesnych atrakcji turystycznych. Funkcjonują głównie te, które są zastanymi na obszarze dobrami naturalnymi, historycznymi czy kulturalnymi związanymi z regionem i od lat na nim funkcjonującymi. Poszukiwane będą inwestycje prowadzące do tworzenia nowych, innowacyjnych usług czy produktów, które w połączeniu z właściwą akcją promocyjną staną się sztandarowymi **atrakcjami turystycznymi**, ściągającymi na obszar NGR wielu turystów z innych części kraju. Niewspółmierna do potencjału przyrodniczego i kulturowego obszaru jest nadal baza noclegowa i żywieniowa a istniejąca wymaga dalszej modernizacji lub podwyższenia standardów w stosunku do coraz to rosnących wymagań turystów. Ze względu na przyrodniczy charakter obszaru **preferowany kierunek prowadzenia działalności to turystyka**, a szczególnie wykorzystująca wodny potencjał obszaru (zlokalizowanie obiektów wokół wód i MDW E70). Rozwój turystyki, jak i uatrakcyjnienie terenów NGR, wesprze także rozwój dodatkowej działalności podmiotów rybackich, dostarczając klientom na ich produkty i usługi, **podnosząc atrakcyjność turystyczną całego terenu jak i promując obszar NGR**, co jest podstawą zapewnienia odpowiedniego popytu.

Jedną z najbardziej istotnych słabych stron naszego obszaru jest niewystarczająca publiczna infrastruktura turystyczna. Duża zasobność wód to wielki atut, ich ilość powoduje jednak kłopoty z zorganizowaniem i utrzymaniem odpowiedniej infrastruktury. Brakuje kąpielisk, pomostów, kładek, przystani, miejsc wodowania, oznaczeń dróg dojazdowych, wyznaczonych parkingów i miejsc odpoczynku. Ze względu na szereg form ochrony przyrody i powszechne występowanie lasów, miejsca takie wymagają odpowiedniego uzgodnienia, oznakowania, zabezpieczenia przeciwpożarowego i utrzymania. Dzięki środkom wspólnotowym powstanie szansa na **poprawę stanu tej części infrastruktury, jak i włączenia zintegrowanej informacji o tych miejscach do materiałów promocyjnych NGR**.

W ostatnim okresie nastąpił zauważalny wzrost usługodawców w zakresie turystyki, jednak ich oferta, mimo, że często jest skupiona wokół konkretnej miejscowości, nie ma charakteru zintegrowanego. Brak jest specjalistycznych produktów turystycznych, jako oferty dla biur podróży. Turyści chętnie odwiedzają poszczególne miejsca, czy uczestniczący w różnych inicjatywach, często nie zdają sobie sprawy z istnienia w pobliżu innych miejsc czy atrakcji godnych uczestnictwa. Brakuje sieci podmiotów świadczących zintegrowane usługi turystyczne. Promocja turystyki na naszym terenie jest szczątkowa, ma charakter jednostkowy, słabe przebicie oraz brak spójnej i kompleksowej wizji przyszłości. W związku z powyższym tego typu projekty zmierzające do **promowania potencjału kulturowego i przyrodniczego obszaru oraz do upowszechniania rybackiego dziedzictwa kulturowego** będą wpisane w cele strategiczne NGR. Dużym zagrożeniem dla obszaru działania jest odpływ młodych ludzi do dużych miast i za granicę. Ważnym zadaniem NGR będzie wsparcie inicjatyw edukacyjnych i dydaktycznych, **promujących wiedzę o terenie i jego lokalnych uwarunkowaniach**, zwłaszcza w kontekście działalności rybackiej, jej tradycji i potencjału, zasobów przyrody i wód, wizji

strategicznej przyszłości związanej z rozwojem turystyki. Odpowiednio zaszczepiona wiedza i przywiązanie do lokalnych walorów terenowych i przyrodniczych mogą odpowiednio ukierunkować rozwój młodych ludzi. Pozwoli to zmniejszyć negatywne zjawisko odpływu młodych, zdolnych ludzi, zapewniając potencjał przyszłych przedsiębiorców i pracowników, niezbędnych w przypadku powodzenia wizji strategicznej rozwoju obszaru.

Trendem obserwowanym w całym kraju jest wzrost zainteresowania społeczeństwa produktami lokalnymi i żywnością ekologiczną w tym głównie zdrowym białkiem rybnym. Wielką szansę na miano i sławę lokalnych smakolików mają - przy odpowiedniej akcji promocyjnej – **lokalne ryby lub ich przetwory**. W związku z powyższym preferowane dla obszaru NGR są następujące kierunki działań na rzecz tworzenia produktu i marki lokalnej: promowanie zintegrowanej i proekologicznej produkcji rybackiej, zdrowej żywności poprzez: udział w targach, szkolenia wyjazdowe, wymianę doświadczeń, szkolenia i doradztwo dla rolników w zakresie certyfikacji produktów, działania informacyjno-promocyjne w zakresie zachęcania do tworzenia grup producenckich i marketingowych, które będą zdolne sprostać rosnącej konkurencji rynkowej. W kontekście powyższego zasadnym byłoby wprowadzenie marki lokalnej NGR lub oznaczenia produktów i usług polecanych przez NGR, co byłoby gwarancją wyśmienitego smaku i wysokiej jakości. Ważnym aspektem w procesie popularyzowania idei spożycia ryb lokalnych będą również działania edukacyjne, skierowane głównie do młodszego pokolenia.

Cel ogólny: „Poprawa jakości życia społeczeństwa obszaru NGR poprzez aktywizację oraz rozwój przedsiębiorczości.”

„Cele szczegółowe: CS III.1 Poprawa dostępu lokalnego społeczeństwa do źródeł finansowania projektów, CSIII.2 Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców obszaru NGR (inkubator przedsiębiorczości), CS III. 3 Aktywizacja społeczności obszaru NGR.

Na obszarze NGR notowane jest stosunkowo duże bezrobocie. Jego strukturalny charakter wskazuje na niski poziom wykształcenia i umiejętności wśród większości bezrobotnych. Problem ten objawia się także na terenie wsi, gdzie dodatkowo występuje ukryte bezrobocie w niewielkich, rodzinnych gospodarstwach rolnych, których dochody nie pozwalają na godne życie wieloosobowych rodzin. Domownicy takich gospodarstw w przyszłości mogą być potencjalnymi przedsiębiorcami. Rozwój działalności rybackiej, około rybackiej i turystycznej na terenach wiejskich jest gwarantem możliwości zatrudnienia dla bezrobotnych obszaru NGR. Badania własne NGR wykazują jednak niewystarczające kompetencje do zatrudnienia w branżach turystycznej i rybackiej wśród osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Aby wykorzystać bezrobocie jako mocną stronę należy podjąć działania eliminujące zagrożenia wynikające ze struktury bezrobocia, czyli wspierać inicjatywy edukacyjne i szkoleniowe, zachęcające do przedsiębiorczości lub przekwalifikowania się w kierunku, który zapewni podaż siły roboczej dla planowanego rozwoju działalności około rybackiej, akwakulturowej i turystycznej. Jednym z najważniejszych zadań stowarzyszenia i jego pracowników w tym zakresie będzie stworzenie systemu promocji, szkoleń i doraźnej pomocy dla potencjalnych beneficjentów NGR.

V.4 Uzasadnienie realizacji projektów współpracy.

NGR w nowym okresie programowania planuje realizację co najmniej dwóch projektów współpracy, w tym jednego międzynarodowego skierowanego do rybaków oraz jednego międzyregionalnego z krajową LGD lub RLGD. Oba projekty zaplanowano w taki sposób, aby realizowały cele i wskaźniki zakładane w LSR. Szczegółowy opis projektów współpracy przedstawia poniższa tabela:

Tabela V. 3 Powiązanie projektów współpracy z celami i wskaźnikami LSR.

Nazwa i typ projektu	Grupa docelowa	Cel i wskaźniki LSR które realizuje projekt	Opis projektu	Cel szczegółowy
Inicjatywy mające na celu nabycie wiedzy oraz wymianę doświadczeń i dobrych praktyk, w tym w szczególności: - wizyty studyjne, - warsztaty lub szkolenia branżowe, - targi, konferencje branżowe Projekt międzynarodowy i krajowy	Rybaczy, głównie z grupy defaworyzowanej oraz ci, którzy przekazali RRW do wyliczenia progu rybactwa w LSR oraz ich domownicy i pracownicy pracownicy Biura NGR oraz członkowie oragnów NGR	Projekt realizuje: - cel ogólny: CO I <i>Wzmocnienie potencjału sektora rybckiego na obszarze NGR,</i> - cel szczegółowy: CS I.2 <i>Podniesienie kompetencji kadr sektora rybckiego</i> - wskaźnik rezultatu: <i>Liczba osób z sektora rybckiego, które podniosły swoje kompetencje lub nabyły wiedzę i doświadczenie w wyniku realizacji operacji,</i> - wskaźnik produktu: <i>Liczba zorganizowanych inicjatyw dla podmiotów rybckich mających na celu nabycie wiedzy oraz wymianę doświadczeń i dobrych praktyk</i>	Projekt współpracy będzie realizowany w okresie wdrażania LSR. Zakłada się realizację projektu we współpracy z zagranicznym i krajowym partnerstwem realizującym LSR, z którym na etapie realizacji zostanie podpisana umowa współpracy. Kwota przeznaczona na projekt to max. 205 000 zł	Projekt będzie doskonałą okazją m.in. do zapoznania się z innowacjami w akwakulturze oraz nowościami rynku rybnego. Dzięki udziałowi w ww. wydarzeniu rybacy będą mieli szansę na poszerzenie wiedzy, wymianę doświadczeń, które (w przypadku projektu międzynarodowego) będą mogli przenieść na grunt krajowy oraz wykorzystać w swoich gospodarstwach.
Inicjatywy promujące obszar NGR oraz idee LSR	Spółeczność obszaru NGR	Projekt realizuje: - cel ogólny: CO II <i>Zwiększenie atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej obszaru NGR.</i>	Projekt współpracy będzie realizowany w okresie wdrażania LSR. Kwota przeznaczona na projekt to max. 35 000 zł. Zakłada się realizację po 1 inicjatywie w	Projekt będzie miał na celu m. in. promocję obszaru NGR oraz popularyzowanie idei LSR (w tym rybckiego dziedzictwa kulinarnego,

		- cel szczegółowy: <i>CS II.4 Promocja obszaru NGR oraz popularyzowanie idei LSR</i> - wskaźnik rezultatu: <i>Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach promocyjnych, kulturalnych i edukacyjnych promujących obszar NGR i popularyzujących idee LSR</i> - wskaźnik produktu: <i>Liczba inicjatyw promujących obszar NGR oraz idee LSR</i>	każdej gminie obszaru LSR o charakterze promocyjnym/kulturalnym/edukacyjnym	ryb słodkowodnych, ich spożycia, walorów zdrowotnych itp.).
--	--	---	--	--

Tabela V. 4 Tabelaryczna matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru, analizy SWOT, celów i wskaźników.

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
- duża kapitałochłonność inwestycji, kłopoty z finansowaniem inwestycji przez rozdrobnione podmioty, - niski poziom nowoczesnych technologii w gospodarstwach rybackich, - niewykorzystany potencjał sprzedaży na lokalnym rynku, - brak zorganizowanego rynku produktów rybnych i targów rybnych, - utrudniony dostęp do kredytów i innych form finansowania, - brak doświadczenia i know – how, nowych idei, pomysłów i innowacyjnych rozwiązań dla rozwoju przedsiębiorstw akwakultury na terenie działania NGR,	Wzmocnienie potencjału sektora rybackiego na obszarze NGR.	CS I.1. Rozwój łańcucha dostaw produktów rybactwa oraz tworzenie miejsc pracy w sektorze rybackim	P I.1.1 Dofinansowanie produktów marketingowych wykorzystanych w celu promocji i sprzedaży produktów rybactwa	Liczba podmiotów, które otrzymały dofinansowanie produktów marketingowych wykorzystanych w celu promocji i sprzedaży produktów rybactwa	Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy w sektorze rybackim (w tym samozatrudnienie)	Wzrost produkcji sprzedanej gospodarstw rybackich prowadzących działalność na obszarze NGR	- zmiany otoczenia prawnego – lokalnego lub ponadlokalnego bezpośrednio utrudniające prowadzenie gospodarki rybackiej (np. dodatkowe obszary chronione i zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego utrudniające inwestycje, zmiana prawa wodnego lub ochrony środowiska utrudniające korzystanie wód, itp.) - kryzys ekonomiczny lub polityczny wpływający na lokalne warunki prowadzenia działalności (np. nagłe zubożenie społeczeństwa, podniesienie kosztów kredytu, brak dostępu do kapitału)
			P I.1.2 Tworzenie nowych lub rozwijanie istniejących punktów przetwarzania lub sprzedaży produktów rybactwa.	Liczba nowo utworzonych, zmodernizowanych, wyposażonych punktów lub zagospodarowanych terenów, na (w) których ma być prowadzona sprzedaż lub przetwórstwo produktów rybactwa			
			P I.1.3 Rozwój działalności lub wspieranie zastosowania innowacji w łańcuchu dostaw produktów rybactwa	Liczba projektów zakładających rozwój działalności i/lub zastosowanie innowacyjnych rozwiązań w łańcuchu dostaw produktów rybactwa			
- starzejąca się kadra gospodarstw rybackich, - brak możliwości kształcenia kadr w oparciu o specjalistyczne rybackie szkolnictwo, - brak społecznej świadomości o możliwościach zatrudnienia w sektorze rybackim,		CS I.2 Podniesienie kompetencji kadr sektora rybackiego	P I.2.1 Transfer wiedzy z zakresu funkcjonowania sektora rybackiego	Liczba zorganizowanych inicjatyw dla podmiotów rybackich mających na celu nabywanie wiedzy oraz wymianę doświadczeń i dobrych praktyk	Liczba osób z sektora rybackiego, które podniosły swoje kompetencje lub nabyły wiedzę i doświadczenie w wyniku realizacji operacji		

- bezrobocie strukturalne o wysokim odsetku osób słabo wykształconych, - niewystarczające kompetencje do zatrudnienia w branżach turystycznej i rybackiej wśród osób bezrobotnych i poszukujących pracy, zwłaszcza wśród osób młodych, - zmiana struktury wiekowej ludności (starzenie się społeczeństwa, brak powtarzalności pokoleń), - odpływ młodzieży do dużych miast i za granicę, w tym zwłaszcza lepiej wykształconej, - brak doświadczenia i know – how, nowych idei, innowacyjnych rozwiązań dla rozwoju przedsiębiorstw akwakultury,						Wzrost zatrudnienia w gospodarstwach rybackich prowadzących działalność na obszarze NGR	- brak podaży siły roboczej i/lub chętnych do podjęcia pracy w branży rybackiej wśród wchodzących na rynek pracy, - zmiany klimatyczne prowadzące do eskalacji negatywnych zjawisk pogodowych (susze, powodzie, ekstremalne temperatury) zaburzających gospodarkę rybacką,
- duże obciążenie stratami produkcyjnymi powodowanymi przez szkodniki oraz kłusownictwo, - postępująca eutrofizacja wód powierzchniowych oraz obniżanie się poziomu wód gruntowych,		CS I.3. Wsparcie i wykorzystanie atutów środowiska oraz potencjału produkcyjnego sektora rybactwa na obszarze NGR	P I.3.1 Ochrona akwenów lub infrastruktury wodnej przed negatywnymi skutkami zjawisk atmosferycznych, działalnością zwierząt i ludzi.	Liczba operacji mających na celu ochronę akwenów lub infrastruktury wodnej.	Liczba podmiotów, które w wyniku realizacji operacji ograniczyły straty spowodowane negatywnymi skutkami zjawisk atmosferycznych, działalnością zwierząt i ludzi.		
- sezonowość dochodów z rybactwa, - utrudniony dostęp do kredytów i innych form finansowania,	Zwiększenie atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej obszaru NGR.	CS II.1 Różnicowanie działalności podmiotów rybackich	P II.1.1 Tworzenie lub rozwój działalności nie związanej z podstawową działalnością rybacką.	Liczba podjętych lub rozszerzonych działalności przez podmioty rybackie w kierunkach nie związanych z podstawową działalnością rybacką	Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy poza podstawową działalnością rybacką przez podmioty rybackie (w tym samozatrudnienie)	Wzrost % liczby turystów, którzy skorzystali z miejsc noclegowych na obszarze NGR	- kryzys ekonomiczny lub polityczny wpływający na lokalne warunki prowadzenia działalności (np. nagle zubożenie społeczeństwa, podniesienie kosztów kredytu, brak dostępu do kapitału)
- niewystarczająca liczba atrakcji turystycznych, - niewystarczająco rozwinięta w stosunku do potencjału infrastruktura turystyczna (baza noclegów i żywieniowa) zwłaszcza nad wodami,		CS II.2 Rozwój działalności gospodarczej wykorzystującej wodny potencjał obszaru	P II.2.1. Aktywne gospodarczo tereny nad wodami obszaru NGR.	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych miejsc lub zagospodarowanych terenów świadczących usługi noclegowe nad wodami	Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy przez podmioty spoza sektora rybackiego (w tym samozatrudnienie)	Liczba udzielonych noclegów na obszarze NGR	- brak podaży siły roboczej i/lub chętnych do podjęcia pracy w

- nieadekwatność standardu bazy noclegowej do rosnących oczekiwań turystów, - sezonowość dochodów z turystyki, - bariery dla niepełnosprawnych,				Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych obiektów noclegowych, gastronomicznych lub atrakcji turystycznych przystosowanych do korzystania przez osoby niepełnosprawne	Liczba kobiet zatrudnionych w wyniku realizacji operacji	Wzrost % liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w zakresie zakwaterowania i wyżywienia na obszarze NGR	branży rybackiej wśród wchodzących na rynek pracy, - dynamiczny rozwój konkurencyjnego obszaru lub produktu turystycznego poza obszarem NGR, powodujący odpływ klientów z terenu NGR, - gwałtowna zmiana mody i/lub nawyków rynkowych - prowadząca do masowego odpływu klientów z rynku produktów i usług rozwijanych zgodnie z celami LSR i WPRyb.
				Liczba podjętych lub poszerzonych działalności gospodarczych świadczących usługi w zakresie turystyki wodnej i wędkarskiej	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych miejsc noclegowych		
- niewystarczająca publiczna infrastruktura turystyczna, zwłaszcza nad wodami, - bariery dla niepełnosprawnych, - niewystarczająca liczba atrakcji turystycznych,		CS II.3 Poprawa dostępu mieszkańców obszaru NGR do publicznej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	P II.3.1 Tworzenie, rozwój, wyposażenie publicznej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych atrakcji turystycznych nad wodami	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych miejsc w punktach gastronomicznych umożliwiających spożywanie posiłku		
			P II.3.2 Tworzenie małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych miejsc lub zagospodarowanych terenów świadczących usługi gastronomiczne nad wodami	Liczba osób korzystających z nowo utworzonej lub zmodernizowanej publicznej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej		

- niewystarczający poziom świadomości walorów turystycznych terenów obszaru NGR w pozostałych regionach kraju, - szczątkowa, niezintegrowana promocja obszaru pod względem turystycznym, - brak tradycyjnych/lokalnych produktów rybnych potwierdzonych odpowiednimi certyfikatami, - brak wyrazistego i rozpoznawalnego wizerunku oraz nazwy obszaru, - brak specjalistycznych produktów turystycznych jako oferty dla Biur Podróży, niezintegrowana oferta produktów turystycznych i usług lokalnych, brak biur podróży specjalizujących się w tego typu ofertach, - brak produktu lokalnego nawiązującego do rybackiej specyfiki regionu,		CS II.4 Promocja obszaru NGR oraz popularyzowanie idei LSR	P II.4.1 Spójna i widoczna oferta turystyczna i promocyjna obszaru NGR.	Liczba wydarzeń promocyjnych i kulturalnych Liczba nowych wydawnictw, publikacji, serwisów internetowych, aplikacji mobilnych etc. promujących obszar NGR i popularyzujących idee LSR Liczba opracowanych ofert produktów turystycznych dla biur podróży Liczba projektów edukacyjnych promujących obszar NGR i popularyzujących idee LSR Liczba inicjatyw promujących obszar NGR oraz idee LSR	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach promocyjnych, kulturalnych i edukacyjnych promujących obszar NGR i popularyzujących idee LSR Liczba osób korzystających z nowych wydawnictw, publikacji, serwisów i aplikacji promujących obszar NGR i popularyzujących idee LSR Liczba produktów rybactwa, które uzyskały certyfikat		
- rozwarstwienie podmiotów rybackich pod kątem zdolności do rozwijania działalności i dostępu do środków pomocowych, - położenie z dala od ośrodków przemysłowych - brak potencjalnych dużych pracodawców, - brak stabilności ekonomicznej w związku ze zmianami w globalnej gospodarce, - bezrobocie strukturalne o wysokim odsetku osób słabo wykształconych,	Poprawa jakości życia społeczeństwa obszaru NGR poprzez aktywizację oraz rozwój przedsiębiorczości.	CS III.1 Poprawa dostępu lokalnego społeczeństwa do źródeł finansowania projektów CS III.2 Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców obszaru NGR (inkubator przedsiębiorczości)	P III.1.1 Doradztwo biura NGR pod kątem dostępu do środków pomocowych PO Ryby 2014-2020 i pomocy w wypełnianiu wniosków P III.1.2 Organizowanie lub współuczestnictwo w inicjatywach promocyjnych i informacyjnych z zakresu realizacji LSR, działalności NGR oraz pozyskania i rozliczenia dofinansowania z Po Ryby. P III.2.1 Organizacja szkoleń i warsztatów dla mieszkańców obszaru NGR z zakresu przedsiębiorczości i zakładania dz. gosp.	Liczba osób, którym udzielono doradztwa Liczba szkoleń, warsztatów i innych inicjatyw mających na celu przekazanie informacji z zakresu realizacji LSR, działalności NGR oraz pozyskania i rozliczenia dofinansowania z Po Ryby Liczba szkoleń i warsztatów z zakresu przedsiębiorczości i zakładania dz. gosp.	Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie w ramach realizacji LSR Odsetek osób, które złożyły wnioski o dofinansowanie i uczestniczyły w szkoleniach informacyjnych lub korzystały z doradztwa Liczba osób przeszkolonych pod kątem przedsiębiorczości i zakładania dz. gosp.	Wzrost odsetka osób prowadzących dz. gosp. w ogóle mieszkańców obszaru NGR Spadek wskaźnika bezrobocia rejestrowanego na obszarze NGR	- kryzys ekonomiczny lub polityczny wpływający na lokalne warunki prowadzenia działalności (np. nagłe zubożenie społeczeństwa, podniesienie kosztów kredytu, brak dostępu do kapitału) - brak zainteresowania ze strony grup docelowych w tym defaworyzowanych udziałem w inicjatywach aktywizujących

		CS III.3 Aktywizacja społeczności obszaru NGR	P III.3.1 Organizacja szkoleń, warsztatów i innych inicjatyw dla mieszkańców obszaru NGR w zakresie aktywizacji	Liczba szkoleń, warsztatów i innych inicjatyw z zakresu aktywizacji	Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniu, warsztacie lub innych inicjatywach z zakresu aktywizacji		- dalszy odpływ siły roboczej w tym osób zaaktywizowanych w ramach działań NGR poza teren NGR/kraju - pogarszanie się wskaźników demograficznych w tym przyrostu naturalnego
--	--	---	---	---	--	--	---

V.5 Rodzaje operacji, które mogą uzyskać wsparcie w ramach LSR.

Nadnotecka Grupa Rybacka wspierała będzie wszystkie operacje, których wsparcie przewidują wytyczne Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej dotyczące warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach 4 priorytetu PO Ryby 2014-2020, za wyjątkiem środka przewidzianego w celu E – „Powierzenie społecznościom rybackim ważniejszej roli w rozwoju lokalnym oraz zarządzaniu lokalnymi zasobami rybołówstwa i działalnością morską”. Ze względu na uwarunkowania obszaru oraz potrzebę preferowania operacji prowadzących do realizacji celów szczegółowych, niektóre operacje będą premiowane, poprzez odpowiednio dobrane kryteria wyboru, przyznające dodatkowe punkty za realizację celów strategicznych NGR. Umożliwi to kreowanie polityki inwestycyjnej beneficjentów, którzy inspirowani przez dodatkowe kryteria mogą modelować koncepcje operacji w kierunku preferowanym z punktu widzenia celów NGR.

V. 6 Wskazanie źródła finansowania operacji, limitów finansowych oraz intensywności wsparcia w ramach LSR.

Jedynym źródłem dofinansowania projektów realizowanych w ramach LSR będą środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego. LSR przewiduje max. limity finansowe oraz intensywności wsparcia zgodne z wytycznymi w zakresie 4 priorytetu PO Ryby.

Cel 4 priorytetu PO Ryby 2014-2020	Nr przedsięwzięcia LSR	Katalog beneficjentów	Limit finansowy na jednego beneficjenta/cały okres PO Ryby	Max. intensywność wsparcia (% kosztów kwalifikowalnych)
Cel A	P I.1.1, P I.1.2, P I.1.3	zgodnie z § 4. 1 pkt 2 a Rozporządzenia MGMIŻS z dnia 27.07.2018 r.	300 000 zł, z tym że w przypadku gdy wnioskodawca spełnia warunki zgodnie z § 4 ust. 2 Rozp. MGMIŻS z dnia 27.07.2018 - nie więcej niż 400.000,00 zł	50%
Cel B	P I.2.1, P II.1.1, P II.2.1	zgodnie z § 5.2 pkt 1 Rozporządzenia MGMIŻS z dnia 27.07.2018 r.	300 000 zł, z tym że - w przypadku wnioskodawcy spełniającego warunki określone w § 4 ust. 2 Rozp. MGMIŻS z dnia 27.07.2018 – nie więcej niż 400.000,00 zł	50% 80% w przypadku gdy operacja jest związana z łodziowym rybołówstwem przybrzeżnym, o którym mowa w załączniku nr 1 do rozporządzenia nr 508/2014
Cel C	P I.3.1	zgodnie z § 6 pkt 2 a Rozporządzenia MGMIŻS z dnia 6.09.2016 r.	300 000 zł	50 % 85%, w przypadku gdy operacja spełnia warunki określone w art. 95 ust. 3 rozporządzenia nr 508/2014
Cel D	P II.3.1, P II.3.2, P II.4.1	zgodnie z § 7 pkt 2 a Rozporządzenia MGMIŻS z dnia 6.09.2016r.	300 000 zł	50% 85%, w przypadku gdy operacja spełnia warunki określone w art. 95 ust. 3 rozporządzenia nr 508/2014

V.7 Cele i wskaźniki LSR.

Wskaźniki realizacji celów są miarą służącą weryfikacji skuteczności wdrażania LSR. Wskaźniki opracowano dla każdego z celów, w podziale na wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania. Wskaźniki produktu i rezultatu wynikają bezpośrednio z założeń i realizacji operacji, wskaźniki oddziaływania są oceną szerszego wpływu efektów działań na obszar NGR i osiągnięte będą w perspektywie długofalowej. Cele szczegółowe będą osiągnięte pod koniec wdrażania LSR tj. do końca 2023 roku. O ich osiągnięciu decydować będą wskaźniki rezultatu, które są bezpośrednią konsekwencją realizowanych operacji. Przedsięwzięcia zostaną zrealizowane w momencie zakończenia projektu a ich osiągnięcie zweryfikowane zostanie poziomem wskaźników produktu, które są weryfikowane przez UM. Dla każdego ze wskaźników określono częstotliwość pomiaru oraz źródła weryfikacji, umożliwiające bieżący monitoring, co będzie kluczowym zadaniem NGR w trakcie wdrażania LSR i realizacji konkursów. Wskaźniki będą mierzone wstępnie po każdym naborze, co będzie podstawą zarządzania konkursami i ewentualnej zmiany kryteriów i skali ocen, a ich weryfikacja i aktualizacja nastąpi po podpisaniu umowy z UM oraz rozliczeniu projektu. Kierownik Biura NGR będzie odpowiedzialny za opracowanie narzędzia umożliwiającego dokonanie pomiaru poszczególnych wskaźników. Stan początkowy w przypadku wskaźników produktu i rezultatu będzie w większości wynosił 0 – taki sposób ustalenia wskaźnika uzasadniony jest tym, że w wyniku realizacji operacji dopiero powstają nowe produkty lub usługi. Stan początkowy wskaźników oddziaływania ustalono na podstawie danych z RRW lub statystyki publicznej. Stan docelowy wskaźników ustalony został w oparciu o konsultacje z lokalną społecznością dotyczące przewidywanego wpływu operacji na wybrane wskaźniki, predykcję rybaków dot. zmian w tym sektorze, czy trendów statystycznych.

Specyfikację poszczególnych celów, przedsięwzięć LSR oraz przypisanych im wskaźników przedstawia tabela V.5.

Zakłada się realizację poszczególnych przedsięwzięć głównie przez beneficjentów zewnętrznych w systemie konkursowym - wsparcie ich działalności ma szansę wygenerować najwięcej miejsc pracy, część z nich dysponuje doświadczeniem w efektywnej realizacji projektów unijnych, co zapewni efekt skali w realizacji LSR. Ponadto umożliwia się także realizację projektów własnych NGR, zgodnie z odpowiednią procedurą, w przypadku, gdy inne podmioty nie będą zainteresowane realizacją wskazanych operacji.

Tabela V. 5 Cele i wskaźniki.

1.0	CEL OGÓLNY	CO I Wzmocnienie potencjału sektora rybackiego na obszarze NGR.								
1.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	CS I.1. Rozwój łańcucha dostaw produktów rybactwa oraz tworzenie miejsc pracy w sektorze rybackim								
1.2	CELE SZCZEGÓŁOWE	CS I.2 Podniesienie kompetencji kadr sektora rybackiego								
1.3	CELE SZCZEGÓŁOWE	CS I.3.Wspieranie i wykorzystanie atutów środowiska oraz potencjału produkcyjnego sektora rybactwa na obszarze NGR								
	Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego		Jednostka miary	stan początkowy na 2014 r	plan na 2023 r.	źródło danych/sposób pomiaru		Uzasadnienie wyboru wskaźnika	Sposób liczenia wskaźnika	
W 1.0.1	Wzrost produkcji sprzedanej gospodarstw rybackich prowadzących działalność na obszarze NGR		%	11,5 mln zł	wzrost o 20%	dane szacunkowe z RRW od rybaków, którzy składają sprawozdanie		Wsk. adekwatny do celu ogólnego	Wartość produkcji sprzedanej (zł) badanych podmiotów w 2023 r. w stosunku do 2014 r. x 100%	
W 1.0.2	Wzrost zatrudnienia w gospodarstwach rybackich prowadzących działalność na obszarze NGR		%	96os.	wzrost o 5 %	dane szacunkowe z RRW od rybaków, którzy składają sprawozdanie		Wsk. adekwatny do celu ogólnego	zatrudnienie na stałe (os) u badanych podmiotów w 2023 r. w stosunku do 2014 r. x 100%	
	Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	stan początkowy na 2014 r	plan na 2023 r	źródło danych/sposób pomiaru		Uzasadnienie wyboru wskaźnika	Sposób liczenia wskaźnika	
W 1.1	Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy w sektorze rybackim (w tym samozatrudnienie)		szt.	0	12	WoD, WoP, sprawozdania końcowe lub ankiety od beneficjentów		Wsk. adekwatny do celu szcz., wynikający z wytycznych PO	suma utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy	
W 1.2.1	Liczba osób z sektora rybackiego, które podniosły swoje kompetencje lub nabyły wiedzę i doświadczenie w wyniku realizacji operacji		os	0	50	listy obecności, sprawozdania z realizacji inicjatyw edukacyjnych, ankiety uczestników		Wsk. adekwatny do celu szcz.	suma osób	
W 1.3	Liczba podmiotów, które w wyniku realizacji operacji ograniczyły straty spowodowane negatywnymi skutkami zjawisk atmosferycznych, działalnością zwierząt i ludzi.		szt.	0	10	ankiety, deklaracje składane przez podmioty		Wsk. adekwatny do celu szcz.	liczba podmiotów objętych wsparciem, które wykażą w sposób jednoznaczny i mierzalny w składanej deklaracji ograniczenie strat.	
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	nazwa	Wskaźniki produktu			źródło danych/sposób pomiaru	Uzasadnienie wyboru wskaźnika	Sposób liczenia wskaźnika
					Wartość					
					Jm.	początkowa 2014 r	końcowa 2023 r			

1.1.1	P I.1.1 Dofinansowanie produktów marketingowych wykorzystanych w celu promocji i sprzedaży produktów rybactwa	zgodnie z § 4.1 pkt 2 a Rozporządzenia MGMIŻŚ z dnia 6.09.2016r., zmienionego rozporządzeniem MGMIŻŚ z dnia 27.07.2018 r.	konkurs	Liczba podmiotów, które otrzymały dofinansowanie produktów marketingowych wykorzystanych w celu promocji i sprzedaży produktów rybactwa	szt.	0	1	WoD, WoP, sprawozdania lub ankiety od beneficjentów, ogłoszenie, spot reklamowy	Wsk. adekwatny do przedsięwzięcia	suma podmiotów rybackich, które otrzymały dofinansowanie produktów marketingowych
1.1.2	P I.1.2 Tworzenie nowych lub rozwijanie istniejących punktów przetwarzania lub sprzedaży produktów rybactwa.	zgodnie z § 4.1 pkt 2 a Rozporządzenia MGMIŻŚ z dnia 6.09.2016r., zmienionego rozporządzeniem MGMIŻŚ z dnia 27.07.2018 r.	konkurs	Liczba nowo utworzonych, zmodernizowanych, wyposażonych punktów lub zagospodarowanych terenów, na (w) których ma być prowadzona sprzedaż lub przetwórstwo produktów rybactwa	szt.	0	4	WoD, WoP, sprawozdania lub ankiety od beneficjentów, fotografie, protokoły odbioru prac	Wsk. adekwatny do przedsięwzięcia	suma obiektów
1.1.3	P I 1.3 Rozwój działalności lub wspieranie zastosowania innowacji w łańcuchu dostaw produktów rybactwa	zgodnie z § 4.1 pkt 2 a Rozporządzenia MGMIŻŚ z dnia 6.09.2016r., zmienionego rozporządzeniem MGMIŻŚ z dnia 27.07.2018 r.	konkurs	Liczba projektów zakładających rozwój działalności i/lub zastosowanie innowacyjnych rozwiązań w łańcuchu dostaw produktów rybactwa	szt.	0	6	WoD, WoP, sprawozdania lub ankiety od beneficjentów	Wsk. adekwatny do przedsięwzięcia	suma operacji
1.2.1	P I.2.1 Transfer wiedzy z zakresu funkcjonowania sektora rybackiego	zgodnie z § 5.2 pkt 1) Rozporządzenia MGMIŻŚ z dnia 6.09.2016r. zmienionego rozporządzeniem MGMIŻŚ z dnia 27.07.2018 r.	współpraca	Liczba zorganizowanych inicjatyw dla podmiotów rybackich mających na celu nabycie wiedzy oraz wymianę doświadczeń i dobrych praktyk	szt.	0	3	WoD, WoP, sprawozdania zdjęcia	Wsk. adekwatny do przedsięwzięcia	suma wszystkich inicjatyw

1.3.1	P I.3.1 Ochrona akwenów lub infrastruktury wodnej przed negatywnymi skutkami zjawisk atmosferycznych, działalnością zwierząt i ludzi.	zgodnie z § 6 pkt 2 a Rozporządzenia MG MiŚS z dnia 6.09.2016r.	konkurs	Liczba operacji mających na celu ochronę akwenów lub infrastruktury wodnej.	szt.	0	10	WoD, WoP, sprawozdania lub ankiety od beneficjentów	Wsk. adekwatny do przedsięwzięcia	suma wszystkich operacji
2.0	CEL OGÓLNY	CO II Zwiększenie atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej obszaru NGR.								
2.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	CS II.1 Różnicowanie działalności podmiotów rybackich								
2.2	CELE SZCZEGÓŁOWE	CS II.2 Rozwój działalności gospodarczej wykorzystującej wodny potencjał obszaru								
2.3	CELE SZCZEGÓŁOWE	CS II.3 Poprawa dostępu mieszkańców obszaru NGR do publicznej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej								
2.4	CELE SZCZEGÓŁOWE	CS II.4 Promocja obszaru NGR oraz popularyzowanie idei LSR								
	Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego			Jednostka miary	stan początkowy na 2014 r.	plan na 2023 r.	źródło danych/sposób pomiaru	Uzasadnienie wyboru wskaźnika	Sposób liczenia wskaźnika	
W 2.1	Wzrost % liczby turystów, którzy skorzystali z miejsc noclegowych na obszarze NGR			%	10 288	Wzrost o 5 %	dane z gmin, BDL	Wsk. adekwatny do celu ogólnego	suma korzystających z noclegów ogółem w turystycznych obiektach noclegowych na obszarze NGR w 2023 r. w stosunku do 2014 r.	
W 2.2	Liczba udzielonych noclegów na obszarze NGR			szt.	18 706	19 000	dane z gmin, BDL	Wsk. adekwatny do celu ogólnego	suma udzielonych noclegów w turystycznych obiektach noclegowych	
W 2.3	Wzrost % liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w zakresie zakwaterowania i wyżywienia na obszarze NGR			%	139	Wzrost o 2 %	dane z gmin, BDL	Wsk. adekwatny do celu ogólnego	suma osób fiz. prowadzących dz. gosp. w zakresie zakwaterowania i wyżywienia na obszarze NGR w 2023 w stosunku do 2014 r.	
	Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych			Jednostka miary	stan początkowy na 2014 r.	plan na 2023 r.	źródło danych/sposób pomiaru	Uzasadnienie wyboru wskaźnika	Sposób liczenia wskaźnika	
W 2.1.1	Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy poza podstawową działalnością rybacką przez podmioty rybackie (w tym samozatrudnienie)			szt.	0	6	WoD, WoP, sprawozdania końcowe lub ankiety od beneficjentów	Wsk. adekwatny do celu szcz., wynikający z wytycznych PO	suma utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy	
W 2.2.1	Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy przez podmioty spoza sektora rybackiego (w tym samozatrudnienie)			szt.	0	10	WoD, WoP, sprawozdania końcowe lub ankiety od beneficjentów	Wsk. adekwatny do celu szcz., wynikający z wytycznych PO	suma utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy	

W 2.2.2	Liczba kobiet zatrudnionych w wyniku realizacji operacji		szt.	0	7	WoD, WoP, sprawozdania końcowe lub ankiety od beneficjentów	Wsk. adekwatny do celu szcz.	suma stanowisk na których zatrudniono kobiety		
W 2.2.3	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych miejsc noclegowych		osobomiejsc	0	100	WoD, WoP, sprawozdania końcowe lub ankiety od beneficjentów	Wsk. adekwatny do celu szcz.	suma miejsc noclegowych we wszystkich utworzonych lub zmodernizowanych obiektach noclegowych		
W 2.2.4	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych miejsc w punktach gastronomicznych umożliwiających spożywanie posiłku		osobomiejsc	0	200	WoD, WoP, sprawozdania końcowe lub ankiety od beneficjentów	Wsk. adekwatny do celu szcz.	suma miejsc przeznaczonych do spożywania posiłku we wszystkich utworzonych lub zmodernizowanych punktach gastronomicznych		
W 2.3	Liczba osób korzystających z nowo utworzonej lub zmodernizowanej publicznej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej		średnia ilość osób/rok	0	Średnio 7 700 osób rocznie	obserwacja, badania szacunkowe - dane od gmin lub punktów informacji turystycznej	Wsk. adekwatny do celu szcz.	suma osób korzystających z nowo utworzonej publicznej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej/rok		
W 2.4.1	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach promocyjnych, kulturalnych i edukacyjnych promujących obszar NGR i popularyzujących idee LSR		os.	0	68 640	dane od organizatorów	Wsk. adekwatny do celu szcz.	suma uczestników wszystkich wydarzeń		
W 2.4.2	Liczba osób korzystających z nowych wydawnictw, publikacji, serwisów i aplikacji promujących obszar NGR i popularyzujących idee LSR		os.	0	100 000	protokoły odbioru, dokumenty WZ, listy dystrybucyjne, WoP, sprawozdania od beneficjentów, liczniki wejść na strony, aplikacje etc.	Wsk. adekwatny do celu szcz.	suma osób korzystających ze wszystkich wydanych wydawnictw, publikacji, serwisów etc.		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy)	nazwa	Wskaźniki produktu			źródło danych/sposób pomiaru	Uzasadnienie wyboru wskaźnika	Sposób liczenia wskaźnika
					wartość					
					Jednostka miary	początkowa 2014 r	końcowa 2023 r			

2.1	P II.1.1 Tworzenie lub rozwój działalności nie związanej z podstawową działalnością rybacką.	zgodnie z § 5.2 pkt 1) Rozporządzenia MGMIŻS z dnia 6.09.2016r. zmienionego rozporządzeniem MGMIŻS z dnia 27.07.2018 r.	konkurs	Liczba podjętych lub rozszerzonych działalności przez podmioty rybackie w kierunkach nie związanych z podstawową działalnością rybacką	szt.	0	6	WoD, WoP, sprawozdania lub ankiety od beneficjentów, CEDIG	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	Suma podjętych lub rozszerzonych działalności
2.2.1	P II.2.1. Aktywne gospodarczo tereny nad wodami obszaru NGR.	zgodnie z § 5.2 pkt 1) Rozporządzenia MGMIŻS z dnia 6.09.2016r. zmienionego rozporządzeniem MGMIŻS z dnia 27.07.2018 r.	konkurs	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych miejsc lub zagospodarowanych terenów świadczących usługi noclegowe nad wodami	szt.	0	3	WoD, WoP, sprawozdania lub ankiety od beneficjentów, zdjęcia, protokoły odbioru prac	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma wszystkich nowo utworzonych lub zmodernizowanych obiektów noclegowych
			konkurs	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych obiektów noclegowych, gastronomicznych lub atrakcji turystycznych przystosowanych do korzystania przez osoby niepełnosprawne	szt.	0	3	WoD, WoP, sprawozdania lub ankiety od beneficjentów, zdjęcia, protokoły odbioru prac	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma wszystkich nowo utworzonych lub zmodernizowanych obiektów noclegowych przystosowanych dla niepełnosprawnych
			konkurs	Liczba podjętych lub poszerzonych działalności gospodarczych świadczących usługi w zakresie turystyki wodnej i wędkarskiej	szt.	0	3	WoD, WoP, sprawozdania lub ankiety od beneficjentów, zdjęcia, wpis do CEDIG	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma podjętych lub rozwiniętych działalności gospodarczych w zakresie turystyki wodnej i wędkarskiej
			konkurs	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych atrakcji turystycznych nad wodami	szt.	0	3	WoD, WoP, sprawozdania lub ankiety od beneficjentów, zdjęcia, protokoły odbioru prac	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma wszystkich utworzonych atrakcji turystycznych

			konkurs	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych miejsc lub zagospodarowanych terenów świadczących usługi gastronomiczne nad wodami	szt.	0	3	WoD, WoP, sprawozdania lub ankiety od beneficjentów, zdjęcia, protokoły odbioru prac	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma wszystkich nowo utworzonych lub zmodernizowanych punktów świadczących usługi gastronomiczne
2.3	P II.3.1 Tworzenie, rozwój, wyposażenie publicznej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	zgodnie z § 7 pkt 2 a Rozporządzenia MGMIŻŚ z dnia 6.09.2016r.	konkurs	Liczba wybudowanych, zmodernizowanych lub wyposażonych publicznych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	0	19	WoD, WoP, sprawozdania lub ankiety od beneficjentów, zdjęcia, protokoły odbioru prac	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma wybudowanych, zmodernizowanych lub wyposażonych publicznych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej
				Liczba obiektów turystycznych i rekreacyjnych przystosowanych do korzystania przez osoby niepełnosprawne	szt.	0	10	WoD, WoP, sprawozdania lub ankiety od beneficjentów, zdjęcia, protokoły odbioru prac	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma wszystkich obiektów turystycznych i rekreacyjnych przystosowanych do osób niepełnosprawnych
2.3.2	P II.3.2 Tworzenie małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	zgodnie z § 7 pkt 2 a Rozporządzenia MGMIŻŚ z dnia 6.09.2016r.	konkurs/własne	Liczba nowo utworzonych obiektów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	0	7	WoD, WoP, sprawozdania lub ankiety od beneficjentów, zdjęcia, protokoły odbioru prac	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	Suma nowoutworzonych obiektów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej
2.4.1	P II.4.1 Spójna i widoczna oferta turystyczna i promocyjna obszaru NGR.	zgodnie z § 7 pkt 2 a Rozporządzenia MGMIŻŚ z dnia 6.09.2016r.	konkurs	Liczba wydarzeń promocyjnych i kulturalnych	szt.	0	7	program, zdjęcia, plakat, zaproszenie, sprawozdanie z realizacji, news na stronie www, fotografie	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma wszystkich wydarzeń promocyjnych i kulturalnych

				Liczba nowych wydawnictw, publikacji, serwisów internetowych, aplikacji mobilnych etc. promujących obszar NGR i popularyzujących idee LSR	szt.	0	28	WoD, WoP, sprawozdania beneficjentów, egzemplarze od beneficjentów, zdjęcia, listy dystrybucyjne, protokoły odbioru, liczni wejść na strony www i aplikacje	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma wszystkich wydanych wydawnictw, publikacji, serwisów etc. (rodzajów, tytułów)
				Liczba opracowanych ofert produktów turystycznych dla biur podróży	szt.	0	4	sprawozdania z realizacji projektów, egzemplarze produktów turystycznych, protokoły przekazania	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma opracowanych ofert produktów turystycznych dla biur podróży
				Liczba projektów edukacyjnych promujących obszar NGR i popularyzujących idee LSR	os	0	3	sprawozdania z realizacji projektów, newsy na stronie www, zdjęcia	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma projektów edukacyjnych zw. z promocją obszaru NGR i popularyzacją idei LSR
			współpraca	Liczba inicjatyw promujących obszar NGR oraz idee LSR	szt.	0	7	newsy na stronie www, zdjęcia	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma projektów współpracy

3.0	CEL OGÓLNY	CO III Poprawa jakości życia społeczeństwa obszaru NGR poprzez aktywizację oraz rozwój przedsiębiorczości.						
3.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	CS III.1 Poprawa dostępu lokalnego społeczeństwa do źródeł finansowania projektów						
3.2	CELE SZCZEGÓŁOWE	CS III.2 Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców obszaru NGR (inkubator przedsiębiorczości)						
3.3	CELE SZCZEGÓŁOWE	CS III. 3 Aktywizacja społeczności obszaru NGR						
	Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	stan początkowy na 2014 r	plan na 2023 r	źródło danych/sposób pomiaru	Uzasadnienie wyboru wskaźnika	Sposób liczenia wskaźnika	
W 3.0.1	Wzrost odsetka osób prowadzących dz. gosp. w ogóle mieszkańców obszaru NGR	%	6,20%	Wzrost do 7%	dane od gmin, BDL	wskaźnik adekwatny do celu ogólnego	liczba os. prowadzących dz. gosp. w liczbie mieszkańców obszaru w 2023 r. w stosunku do 2014 r.	

W 3.0.2	Spadek wskaźnika bezrobocia rejestrowanego na obszarze NGR			%	7,80%	Spadek o max. 1 pkt %	dane od gmin, BDL	wskaźnik adekwatny do celu ogólnego	procentowy udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym obszaru NGR w 2023 r. w stosunku do 2014 r.		
	Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych			Jednostka miary	stan początkowy na 2014 r	plan na 2023 r.	źródło danych/sposób pomiaru	Uzasadnienie wyboru wskaźnika	Sposób liczenia wskaźnika		
W 3.1.1	Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie w ramach realizacji LSR			szt.	0	80	rejestr złożonych wniosków	Wsk. adekwatny do celu szcz.	suma wniosków		
W 3.1.2	Odsetek osób, które złożyły wnioski o dofinansowanie i uczestniczyły w szkoleniach informacyjnych lub korzystały z doradztwa w biurze NGR			%	0	70%	listy obecności, rejestr złożonych wniosków	Wsk. adekwatny do celu szcz.	suma osób		
W 3.2	Liczba osób przeszkolonych pod kątem przedsiębiorczości i zakładania dz. gosp.			os.	0	15	listy obecności, zaświadczenia ukończenia szkoleń	Wsk. adekwatny do celu szcz.	suma osób		
W 3.3	Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniu, warsztacie lub innych inicjatywach z zakresu aktywizacji			os.	0	60	listy obecności, zaświadczenia ukończenia szkoleń	Wsk. adekwatny do celu szcz.	suma osób		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja)	nazwa	Wskaźniki produktu Wartość			źródło danych/sposób pomiaru	Uzasadnienie wyboru wskaźnika	Sposób liczenia wskaźnika	
					Jednostka miary	początkowa 2014 r.	końcowa 2023 r.				
3.1.1	P III.1.1 Doradztwo biura NGR pod kątem dostępu do środków pomocowych PO Ryby 2014-2020 i pomocy w wypełnianiu wniosków		NGR	aktywizacja	Liczba osób, którym udzielono doradztwa	szt.	0	240	rejestr prowadzonego doradztwa	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma osób, którym udzielono doradztwa w biurze NGR
3.1.2	P III.1.2 Organizowanie lub współuczestnictwo w inicjatywach promocyjnych i informacyjnych z zakresu realizacji LSR, działalności NGR oraz pozyskania i rozliczenia dofinansowania z Po Ryby.		NGR	aktywizacja	Liczba szkoleń, warsztatów i innych inicjatyw mających na celu przekazanie informacji z zakresu realizacji LSR, działalności NGR oraz pozyskania i rozliczenia dofinansowania z Po Ryby	szt.	0	34	sprawozdanie z realizacji szkoleń, newsy na stronie www, zdjęcia, listy obecności	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma wszystkich szkoleń, warsztatów i inicjatyw informacyjnych
3.2	P III.2.1 Organizacja szkoleń i warsztatów dla mieszkańców obszaru NGR z zakresu przedsiębiorczości i zakładania dz. gosp.		NGR	aktywizacja	Liczba szkoleń i warsztatów z zakresu przedsiębiorczości i zakładania dz. gosp.	szt.	0	1	sprawozdanie z realizacji szkoleń, newsy na stronie www, zdjęcia, listy obecności	wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia	suma wszystkich szkoleń i warsztatów

3.3	<i>P III.3.1 Organizacja szkoleń, warsztatów i innych inicjatyw dla mieszkańców obszaru NGR w zakresie aktywizacji</i>	<i>NGR</i>	<i>aktywizacja</i>	<i>Liczba szkoleń, warsztatów i innych inicjatyw z zakresu aktywizacji</i>	<i>szt.</i>	<i>0</i>	<i>5</i>	<i>sprawozdanie z realizacji szkoleń, newsy na stronie www, zdjęcia, listy obecności</i>	<i>wskaźnik adekwatny do przedsięwzięcia</i>	<i>suma wszystkich szkoleń, warsztatów i innych inicjatyw aktywizujących</i>
-----	--	------------	--------------------	--	-------------	----------	----------	--	--	--

VI. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

VI. 1 Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych w zakresie procedury oceny operacji przez Radę.

Ocena wniosków o dofinansowanie składanych w Nadnoteckiej Grupie Rybackiej przez beneficjentów dokonywana będzie przez Radę NGR. Jest to zgodne z art. 4 ust. 3 pkt 4 ustawy o RLKS z 20 lutego 2015 r., który zobowiązuje LGD do posiadania „organu, do którego właściwości należy: wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR oraz ustalenie kwoty wsparcia, zwanego Radą”. Zapis ustawy znalazł swoje odzwierciedlenie w Statucie NGR:

§ 19.

1. Rada składa się z 15 do 17 członków wybieranych przez WZC, spośród członków NGR, zgodnie z regulaminem organizacyjnym Rady NGR. Członkowie NGR będący osobami prawnymi i wybrani do Rady, są w tym organie reprezentowani przez jedną osobę fizyczną – pełnomocnika posiadającego pełnię praw publicznych i pełną zdolność do czynności prawnych.

2. W skład Rady wchodzi przedstawiciele sektora publicznego (nie więcej niż 30 % składu), społecznego, gospodarczego i rybackiego :

2a. Skład Rady gwarantuje spełnianie następujących warunków:

1) żadna z grup interesu, o których mowa w 32 ust. 2 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320, z późn. zm.) występujących na obszarze objętym LSR (władza publiczna, przedsiębiorcy, organizacje społeczne, rybacy, rolnicy) nie posiada więcej niż 49 % praw głosu,

2) ponad 40 % składu Rady stanowią przedstawiciele sektora rybackiego,

3) sektor publiczny stanowi mniej niż 30% składu Rady,

4) w składzie Rady znajduje się przynajmniej:

- jeden przedsiębiorca,
- jeden rybak,
- jedna kobieta,
- jedna osoba poniżej 35 roku życia.

3. Do wyłącznej właściwości Rady należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach opracowanej LSR, oraz ustalenie kwoty wsparcia dla tych operacji. Ponadto Rada rozpatruje protesty wnioskodawców od uchwał w sprawie wyboru operacji i ustalania kwoty wsparcia oraz może opiniować propozycję zmian w operacjach wybranych uprzednio przez Radę do realizacji.

4. Rada wybiera ze swego składu przewodniczącego i jego zastępcę.

5. Przewodniczący Rady organizuje pracę Rady, przy wykorzystaniu biura Stowarzyszenia.

6. Członek Rady nie może być równocześnie członkiem organu kontroli wewnętrznej, Zarządu lub pracownikiem biura NGR.

7. Szczegółowe zasady funkcjonowania Rady NGR, w tym uregulowania dotyczące zachowania bezstronności członków Rady w wyborze operacji, określa Regulamin Organizacyjny Rady NGR.

8. Do ważności uchwał Rady w sprawach, o których mowa w ust. 3, konieczne jest zachowanie składu Rady i parytetów, o których mowa w art. 17 ust. 2 pkt 2 ustawy o RLKS.”

Zgodnie z § 19 Statutu podstawą działania Rady jest Regulamin Organizacyjny Rady (dalej ROR), który uchwalony został przez Walne Zebranie Członków NGR wraz z wyborem składu osobowego. ROR szczegółowo reguluje prace Rady, zasady zwoływania posiedzeń, ustalania quorum, prowadzenia obrad i zasad podejmowania decyzji. Określone są w nim procedury oceny operacji pod kątem zgodności z LSR oraz kryteriów punktowych, zasady odwoływania się od oceny operacji (protest) oraz procedury wykluczania członków powiązanych z wnioskodawcą.

Procedury oceny operacji opisane w obu dokumentach gwarantują, że w skład Rady wchodzi przedstawiciele władz publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców, przy czym na poziomie podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49 % praw głosu, co jest zgodne z zapisami art. 32 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Zaprojektowane procedury oceny operacji pozwalają uniknąć konfliktu interesów, ponieważ co najmniej 50 % głosów w decyzjach dotyczących wyboru

operacji pochodzi od partnerów nie będących instytucjami publicznymi i umożliwiają dokonanie wyboru w drodze procedury pisemnej (godnie z art. 34 ust. 3 b rozporządzenia 1303). W składzie rady znajdują się również: co najmniej: jeden przedsiębiorca oraz jeden rybak oraz jedna kobieta oraz jedna osoba poniżej 35 r.ż. Większość członków Rady jest mieszkańcami obszaru NGR. Aby zapewnić wysoki udział przedstawicieli sektora rybackiego w wyborze operacji, zagwarantowano minimalny udział tego sektora w składzie Rady czyli 40 %.

Przyjęte procedury wyboru operacji zawierają ponadto szereg dodatkowych rozwiązań formalnych, gwarantujących transparentny i sprawny wybór oraz skuteczne funkcjonowanie organu decyzyjnego. Wprowadzenie nowych lub zmodyfikowanie części z nich wynikało z doświadczenia, jakie przyniósł proces oceny wniosków przez członków Komitetu oraz zaleceń ewaluacyjnych z poprzedniego okresu programowania. Dodatkowymi rozwiązaniami w zakresie wyboru operacji są m. in. określenie sposobu postępowania w sytuacji, gdy kilka operacji otrzymało jednakową liczbę punktów, a limit środków nie pozwala na dofinansowanie wszystkich – w takim przypadku, zgodnie z przyjętą procedurą, o miejscu na liście operacji wybranych decyduje ranking następujących kryteriów w następującej kolejności: niższa kwota dofinansowania, większa liczba uzyskanych punktów w kryterium dot. utworzenia lub utrzymania miejsc pracy lub w kryterium dot. utworzenia działalności gospodarczej, termin złożenia wniosku (data i godzina). W ROR uregulowano również kwestie dość często pojawiające się w procesie oceny wniosków przez Radę – konieczność pisemnego uzasadniania ocen znacząco odbiegających od ocen pozostałych członków lub ocen rozbieżnych w ramach jednoznacznych kryteriów. Doprecyzowano także pewne kwestie związane z obliczaniem łącznych ocen członków Rady (średnia arytmetyczna) oraz zasad przyznawania punktów (tylko punkty całościowe i wynikające ze skali punktowej). Procedury oceny operacji zaproponowane przez NGR mają na celu również ograniczenie reprezentowania sektora społeczno-gospodarczego przez osoby związane z sektorem publicznym, co jest zgodne z zaleceniami raportu ewaluacyjnego zleconego przez MRiRW. Nowym rozwiązaniem w obecnej procedurze oceny wniosków jest możliwość zaproszenia do uczestnictwa w posiedzeniu ekspertów w danej dziedzinie, co może mieć miejsce w sytuacji, gdy wiedza i doświadczenie członków Rady nie pozwalają na rzetelną ocenę złożonych wniosków. Uregulowano również konieczność podawania do publicznej wiadomości protokołów z posiedzeń Rady zawierających informację o przebiegu procesu wyboru wniosków oraz o wykluczeniach z oceny operacji oraz możliwość zapoznania się z dokumentacją wnioskodawców i dokonania oceny wniosków za pośrednictwem aplikacji do elektronicznej oceny wniosków gwarantującej bezpieczeństwo danych osobowych.

Nowym mechanizmem w procesie oceny wniosków jest zapewnienie wymaganego parytetu reprezentacji środowisk podczas każdego posiedzenia (co najmniej 50% głosów w decyzjach dotyczących wyboru operacji i ustalania kwoty wsparcia pochodzić powinno od partnerów niebędących instytucjami publicznymi oraz żadna z grup interesu (które zostały wyliczone w § 19 ust. 2a pkt 1 Statutu NGR) nie może posiadać więcej niż 49 % praw głosu.), co można osiągnąć poprzez następujące regulacje:

„§ 8

ust. 5 Aby zapewnić zachowanie wymaganego parytetów Przewodniczący Posiedzenia może dokonać wyłączeń poszczególnych członków Rady obecnych podczas posiedzenia, w taki sposób, aby zapewnić odpowiednią reprezentatywność przy zachowaniu jak największej liczby członków Rady, a także:

- 1) wyłączenie może dotyczyć poszczególnych członków Rady nadreprezentujących daną grupę interesu na czas całego posiedzenia Rady lub na czas oceny danego wniosku;
- 2) wyłączenie może dotyczyć kilku członków Rady nadreprezentujących poszczególne grupy interesu, którzy wyłączani są naprzemiennie (np. uczestniczą w co drugim głosowaniu);
- 3) Przewodniczący Posiedzenia wyłącza poszczególnych członków Rady z zachowaniem zasady wzajemnego ustalania zmian w konfiguracji Rady z jej członkami, w przypadku braku porozumienia podejmuje decyzję arbitralnie.
- 4) wyłączeni członkowie Rady zachowują prawo do wynagrodzenia za udział w posiedzeniu.

Przyjęte procedury oceny operacji przez Radę zapewniają wyłączenie się z oceny operacji członka Rady w przypadku zaistnienia powiązań opisanych poniżej:

- a) w przypadku, kiedy operacja realizowana jest przez członka Rady bądź osobę pozostającą z nim w bliskich relacjach rodzinnych (pokrewieństwo pierwszego i drugiego stopnia), bądź podmiot którego członek jest właścicielem, współwłaścicielem lub pracownikiem (wykluczenie obligatoryjne),
- b) w przypadku, kiedy operacja realizowana jest przez podmiot, co do którego relacje członka Rady mogą budzić wątpliwości co do jego bezstronności (wykluczenie na swój wniosek),
- c) w przypadku, kiedy operacja realizowana jest przez podmiot, co do którego relacje członka Rady mogą budzić wątpliwości co do jego bezstronności (wykluczenie na wniosek innego członka Rady lub Zarządu NGR).

Członek Rady wyłączony z głosowania nad daną operacją zobowiązany jest do opuszczenia pomieszczenia, w którym odbywa się głosowanie. Szczegółowo powiązania członków Rady z wnioskodawcami Przewodniczący Rady rejestruje w rejestrze interesów, prowadzonym dla każdego procesu oceny operacji. Ponadto członek Rady przed każdym posiedzeniem wypełnia i podpisuje deklarację poufności i bezstronności (załącznik nr 1 do ROR), w której zobowiązuje się do wypełniania swoich obowiązków w sposób uczciwy, rzetelny i sprawiedliwy.

Przyjęte procedury zapewniają również możliwość złożenia odwołania od decyzji Rady czyli złożenia protestu, co szczegółowo reguluje Rozdział V ROR – „Procedura odwoławcza (Protest)”.

Zasady oceny i wyboru operacji reguluje szczegółowo Regulamin Organizacyjny Rady (§ 15 ust. 2-6 ROR), który wskazuje terminy, w których musi nastąpić ocena wniosków, podanie wyników do publicznej wiadomości oraz złożenie wniosków do SW – terminy te zgodne są z ustawą o RLKS. Uszczegółowieniem zapisów ROR są dodatkowe procedury, które opisuje załącznik do umowy ramowej (procedury wyboru i oceny operacji).

Przedstawia on dodatkowe kwestie związane z: ogłoszeniem naboru, przyjmowaniem wniosku o udzielenie wsparcia, w tym możliwością jego wycofania, oceną wniosku, ustalaniem przez Radę kwoty wsparcia, wydawaniem opinii na temat zmiany umowy beneficjentów oraz realizacją operacji własnych.

VI. 2 Kryteria oceny operacji.

Zadaniem Rady NGR będzie wybór operacji, które uzyskają wsparcie ze środków osi 4 PO Ryby 2014-2020. Podstawowym kryterium, które musi zostać spełnione to zgodność operacji z LSR oraz Programem. Ocena ta wymaga uszczegółowienia, polegającego na wskazaniu kryteriów brzegowych, które muszą być bezwzględnie spełnione, aby uznać operację za zgodną z LSR oraz końcowej oceny percepcyjnej, wymagającej indywidualnej decyzji każdego z członków Rady NGR.

Drugim etapem oceny jest badanie jakości operacji w kontekście ich wpływu na realizację celów szczegółowych LSR i osiąganie wskaźników, ich znaczenia dla lokalnych uwarunkowań wskazanych w analizie SWOT, czy wpływu na sektor rybacki. Tej ocenie podlegają wyłącznie operacje kwalifikujące się jako zgodne z LSR, jej celem jest przyznanie wartości punktowej, decydującej o kolejności projektu na liście wniosków zatwierdzonych do realizacji. Kolejność decyduje o uzyskaniu dofinansowania w przypadku wyczerpania środków. Kryteria oceny operacji opracowane są dla każdego celu 4 priorytetu PO Ryby i uwzględniają założone wskaźniki realizacji celów.

Kryteria zgodności operacji z LSR oraz oceny punktowej operacji stanowią załączniki do Procedury ustalania lub zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji będące załącznikami do umowy ramowej.

Opracowanie procedur oceny operacji oraz kryteriów wyboru przeprowadzone zostało w sposób uspołeczniony, czyli przy udziale lokalnej społeczności (październik-grudzień 2015 r.). Poprzedzone było dogłębną analizą dokumentów i kryteriów, obowiązujących w poprzednim okresie programowania, wniosków z monitoringu uwag i opinii osób oceniających, dotyczących jasności, transparentności i przydatności poszczególnych zasad w ocenie wniosków. Ze względu na preferowanie w kryteriach operacji mających pozytywny wpływ na rozwój sektora rybackiego, główny głos w kwestii ustalania kryteriów mieli przedstawiciele branży rybackiej. Członkowie Rady i Zarządu NGR zwrócili uwagę na konieczność ustanowienia takich kryteriów, które umożliwią wybór najlepszych operacji, czyli kryteriów jak najbardziej dopasowanych do celów i wytycznych LSR, realizujących wskaźniki, kryteriów mierzalnych. Dużą wagę należało przyłożyć także do zastosowania szczegółowych opisów i definicji kryteriów, zwłaszcza jakościowych - taka uwaga wynika z poprzedniego okresu programowania, kiedy dość często niektóre kryteria były niezrozumiałe przez wnioskodawców, a czasem i oceniających. Doprecyzowanie niektórych kryteriów ułatwi ich zrozumienie a tym samym usprawni proces oceny i ograniczy możliwość składania odwołań z tytułu błędnie ocenionych kryteriów. Ostatecznie ROR uchwalony został przez członków NGR na posiedzeniu WZC w dniu 29 października 2015 r. natomiast lokalne kryteria wyboru – na WZC w dniu 28 grudnia 2015 r. Treść załączników służy usprawnieniu prac Rady NGR, ich ewentualne zmiany wymagają prawomocnej uchwały Zarządu NGR.

Szczegółowo opis sposobu ustanawiania i zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji zawiera załącznik do umowy ramowej – procedura ustalania lub zmiany kryteriów.

VI. 3 Sposób uwzględnienia innowacyjności w kryteriach wyboru operacji.

W kryteriach oceny operacji założono dodatkowe premiowanie operacji uwzględniających zastosowanie innowacyjnych rozwiązań i pomysłów. PO Ryby zaleca premiowanie operacji zakładających innowacyjność na etapach łańcucha dostaw produktów w sektorze rybołówstwa i akwakultury – LSR preferuje natomiast innowacyjne projekty realizowane w różnych kierunkach i dziedzinach. W każdej karcie punktowej (dla różnych celów i przedsięwzięć) umieszczono kryterium: „W jakim stopniu planowana operacja przewiduje wykorzystanie innowacyjnych pomysłów i rozwiązań?”. Zakres innowacyjności operacji w ramach LSR nie ogranicza się celowo do obszaru gminy lub NGR - premiowane są również projekty innowacyjne na terenie Polski. LSR definiuje innowacyjność (unikatowość) jako:

- a) wprowadzenie nowego produktu lub jego udoskonalenie,
- b) wprowadzenie nowego procesu, technologii wytworzenia produktu lub jego udoskonalenie,
- c) wprowadzenie nowej metody marketingowej lub jej udoskonalenie,
- d) wprowadzenie nowej metody organizacji lub funkcjonowania lub jej udoskonalenie,
- e) nowatorskie wykorzystanie zasobów obszaru NGR,
- f) innowacyjne rozwiązania w zakresie ochrony środowiska lub przeciwdziałania zmianom klimatycznym,
- g) innowacyjny sposób wizualizacji produktu.

Kryterium to premiuje operacje 2 punktami (operacje unikatowe na obszarze gminy, na której są realizowane) lub 5 punktami (operacje unikatowe na obszarze NGR), lub 10 punktami (operacje unikatowe na terenie Polski). Jeżeli operacja nie spełnia tego kryterium, nie otrzymuje punktów. Ocena tego kryterium przez członków Rady odbywa się na podstawie szczegółowego opisu wnioskodawcy na temat zastosowanych innowacji, w tym jej zakresu (opisanego powyżej).

Nadnotecka Grupa Rybacka zakłada także wsparcie swoich członków poprzez dodatkowe kreowanie powstawania innowacyjnych produktów na bazie lokalnie produkowanych ryb, poprzez udzielanie wsparcia na opracowanie receptury, składu i wizerunku nowego produktu, a także pokrycie kosztów jego wprowadzenia na rynek i wstępnego wypromowania. Ponieważ ważnymi celami LSR jest wspieranie podnoszenia wartości dodanej produktów rybactwa, utworzenie lokalnej marki i certyfikatu, a także promowanie zarówno regionu jak i sprzedaży produktów wytwarzanych lokalnie – tego typu przedsięwzięcie prowadziłoby do synergii tych celów umożliwiając powstanie i umocnienie na rynku nowych, innowacyjnych produktów opartych na rybach. Wsparcie zakładałoby pokrycie kosztów przygotowania receptur, testowanie składu i smaku, badania żywnościowe i trwałościowe, a także

przygotowania promocji nowego produktu. Założeniem przedsięwzięcia byłoby wspieranie wyłącznie produktów innowacyjnych, czyli takich jakie nie występują na rynku krajowym, lub w jakich zwyczajowo nie są wykorzystywane ryby. Ponieważ samo zjawisko podnoszenia wartości dodanej produktów rybactwa opiera się na stopniowym zwiększaniu stopnia przetworzenia ryb w ramach znanych już na rynku i mało nowatorskich form (patroszenie, filetowanie, wędzenie), powstanie nowych produktów wykraczających poza funkcjonujące na rynku formy może zarówno zwrócić uwagę na region, z którego taki pochodzi, jak i zwiększyć atrakcyjność oferty przedsiębiorstwa oferującego taki produkt – prowadziłoby to do synergii efektu i zwiększałoby szanse na realizację celów LSR. Szczegółowe zasady udzielania wsparcia dla tego rodzaju przedsięwzięć zostaną ustalone w ramach poszczególnych konkursów, podstawowe kryteria uznania produktu za innowacyjny to jego unikatowość – czyli brak identycznego lub podobnego produktu w ofercie producentów krajowych (co będzie weryfikowane przez Radę przy wsparciu biura NGR). Stopień jego unikatowości określany będzie poprzez punktowanie tej cechy przez każdego z członków Rady, co wiąże się z pewnym poziomem uznaniowości, jednak niezależne punktowanie przez wszystkich członków i ustalenie rankingu na bazie średniej oceny wszystkich punktujących daje szansę na maksymalizację obiektywności oceny. Tego typu działania z założenia nie mogą być z góry ściśle definiowalne, ponieważ sama definicja innowacyjności zakłada powstanie w jej ramach produktów lub rozwiązań unikatowych (dotąd niespotykanych) – trudno jest je więc z góry zdefiniować. W ramach proponowanego przedsięwzięcia ocena złożonych projektów odbywałaby się więc dwutorowo – pierwszym etapem byłaby ocena czy produkt tego typu nie występuje już na rynku (kryterium niespełnione), drugim etapem byłaby klasyfikacja wszystkich złożonych projektów od najbardziej do najmniej innowacyjnego (niezależna ocena każdego z głosujących członków Rady). Średnia ocena punktów ustaliłaby ranking projektów z których mieszczące się w limicie przeznaczone byłyby do realizacji.

VI. 4 Formy wsparcia operacji w ramach LSR.

Nadnotecka Grupa Rybacka zakłada w LSR realizację operacji własnych. Na tym etapie, ze względu na brak podstaw prawnych, regulujących realizację projektów grantowych, nie przewiduje się wdrażania tego typu projektów – ewentualne zmiany w tym zakresie będą mogły nastąpić po pojawieniu się przepisów oraz po podjęciu takiej decyzji przez Zarząd NGR i aktualizacji LSR w tym zakresie (dodanie nowych wskaźników), co będzie wiązało się z opracowaniem dodatkowych regulacji i dokumentów.

VII. PLAN DZIAŁANIA

Plan działania to harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników, wskazujący czas realizacji kluczowych efektów wdrażania LSR. Wskazano w nim stopień realizacji przedsięwzięć, mając na uwadze, że cele ogólne i szczegółowe osiągane będą w dłuższym okresie, zaś wskaźniki produktu będą mierzone bezpośrednio po zrealizowaniu operacji. W planie działania przedstawiono również budżet celów szczegółowych w poszczególnych przedziałach czasowych.

Wartości wskaźników i planowanego wsparcia, przyjęte w poszczególnych przedziałach czasowych, uwzględniają przepisy krajowe w zakresie osiągania minimalnych wielkości budżetu i wskaźników produktu w określonym czasie. Założenia planu działania w tym zakresie są następujące:

1. do 31 grudnia 2018 roku NGR:

- osiągnie co najmniej 40% poziomu każdego ze wskaźników produktu, który został przewidziany do realizacji w LSR w latach 2016-2018 lub,
- wykorzysta co najmniej 60% środków finansowych przeznaczonych na wsparcie realizacji operacji w ramach LSR w latach 2016-2018,
- wykorzysta co najmniej 20% środków finansowych przeznaczonych na utworzenie/utrzymanie miejsc pracy i utworzenie przedsiębiorstw w ramach LSR,

2. do 31 grudnia 2021 roku NGR:

- osiągnie co najmniej 75% poziomu każdego ze wskaźników produktu, który został przewidziany do realizacji w LSR w latach 2016-2021 lub,
- wykorzysta co najmniej 70% środków finansowych przeznaczonych na wsparcie realizacji operacji w ramach LSR w latach 2016-2021,
- wykorzysta co najmniej 50% środków finansowych przeznaczonych na utworzenie/utrzymanie miejsc pracy i utworzenie przedsiębiorstw w ramach LSR.

W planie działania uwzględniono realizację konkursów począwszy od I połowy 2018 roku do 2020 roku oraz wzmożoną intensywność wykorzystania środków w latach 2018 i 2019.

Łączna kwota środków przeznaczonych na utworzenie lub utrzymanie miejsc pracy w ramach wdrażania LSR to 5 854 272 zł, co stanowi 64,60% ogółu środków przeznaczonych na realizację poddziałania *Realizacja LSR*.

Plan działania stanowi załącznik nr 3 do LSR.

VIII. BUDŻET LSR

VIII.1 Ogólna charakterystyka budżetu NGR.

Ponieważ NGR planuje realizację jednofunduszowej LSR, całkowity budżet będzie pochodził wyłącznie z PO Ryby 2014-2020. Zaplanowano go w oparciu o następujące parametry:

- wartość całkowitej produkcji podmiotów rybackich oraz zarybienia i połowów: **11 550 929,10 zł**
- łączna liczba zatrudnionych na stałe w sektorze rybackim: **96 osób**.

Dane pochodzą ze sprawozdań RRW za 2014 rok podmiotów rybackich obszaru NGR, które szczegółowo zawiera załącznik nr 8 do wniosku o wybór LSR.

Ponieważ NGR spełnia oba parametry kwalifikujące ją do skorzystania z budżetu dla progu II (co najmniej 70 zatrudnionych i co najmniej 2,6 mln zł produkcji/zarybienia/połowów), zamierza wnioskować o **3 mln euro**, czyli **12 mln zł**.

Warunki brzegowe podziału środków:

1) max. poziomy wsparcia wg poszczególnych zakresów:

- a) koszty bieżące i aktywizacja: **15,00% budżetu NGR**,
- b) wdrażanie projektów współpracy: **2,19% budżetu NGR**,
- c) wdrażanie projektów w ramach LSR: **82,81% budżetu NGR**, w tym:
 - **min. 53,50% budżetu** na wsparcie realizacji LSR na utworzenie/utrzymanie miejsc pracy i utworzenie przedsiębiorstw,
 - **max. 29,31%** budżetu na wsparcie realizacji LSR na utworzenie infrastruktury, promocję, ochronę środowiska.

Budżet LSR z podziałem na poszczególne zakresy wsparcia stanowi **załącznik nr 4 do LSR**.

Kryteria podziału środków NGR (podział % i kwotowy zawiera tabela VIII.1):

Podział budżetu ze względu na okres wdrażania:

Ze względu na czas potrzebny na wdrożenie promocji idei LGR oraz zorganizowania wsparcia informacyjnego wnioskodawców, należy spodziewać się sukcesywnie rosnącego zainteresowania aplikowaniem o wsparcie wraz z upływem czasu. Z drugiej strony przygotowanie operacji, ich realizacja i rozliczenie wymagają zagwarantowania odpowiedniej ilości czasu dla beneficjentów. Ponadto praktyczne doświadczenia podczas realizacji konkursów w ramach poprzedniej LSROR ujawniły istnienie samoistnego mechanizmu generowania oszczędności względem budżetów planowanych na poszczególne konkursy, co może skutkować koniecznością ogłoszenia kolejnych konkursów w kolejnych latach. Nastąpi to poprzez odpowiednią zmianę budżetu w miarę potrzeb. Aby uniknąć ryzyka niewykorzystania budżetu NGR oraz korekt wkładu finansowego z EFMR, należy przyspieszyć wydatkowanie środków poprzez postawienie ich do dyspozycji beneficjentów przede wszystkim w latach **2018-2019**.

Pula środków przewidziana na każdy rok może zostać podzielona na planowaną ilość konkursów, z tym że niewykorzystane środki w ramach danego konkursu, przechodzą automatycznie do puli kolejnego konkursu. W uzasadnionych przypadkach Zarząd NGR może podjąć decyzję o postawieniu do dyspozycji całej puli środków, przewidzianych na dany rok, na jeden konkurs – zwłaszcza w przypadku działań związanych z tworzeniem infrastruktury, które mogą wymagać dłuższego okresu na ich realizację. W przypadku niewykorzystania środków w danym roku, mogą one zostać przesunięte na konkursy planowane do realizacji w następnych latach, ale w danym kamieniu milowym, zgodnie z procedurami realokacji opisanymi w pkt. VIII.2.

Podział budżetu ze względu na cele (wsparcie działalności gosp./wsparcie infrastruktury i promocja/działalność NGR):

Logiczny podział pomocy przewidzianej na dofinansowanie operacji w ramach LSR – 82,81% budżetu - powinien umożliwić zrównoważoną realizację celów, polegającą zarówno na wsparciu działań dotyczących rozwoju działalności gospodarczej, jak i infrastruktury, działań miękkich, jak i związanych ze wsparciem atutów środowiska wodnego. Podział budżetu ze względu na cele wygląda następująco:

- a) Cel A i B (tworzenie/utrzymanie miejsc pracy) – **53,50 % budżetu NGR** (w tym cel A – podnoszenie wartości produktów rybactwa – **33,80 %**, cel B - różnicowanie działalności rybackiej, rozwój dz. gosp. – **66,20%**),
- b) Cel C i D **29,31% budżetu NGR** (w tym cel C - wspieranie atutów środowiska wodnego **14,17%**, cel D - infrastruktura, promocja **85,83%**).
- c) Koszty bieżące i aktywizowania – **15,00% budżetu NGR** (w tym 10% aktywizacja, 90% k. bieżące).
- d) Współpraca – **2,19% budżetu NGR**.

W ramach celu D przewiduje się wsparcie inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji miękkich - większość działań przewidzianych w tych środkach realizowana będzie przez samorządy lokalne oraz podmioty administracji publicznej. Konstruując budżet tych działań należy przewidzieć zainteresowanie nimi także podmiotów społecznych (organizacje pozarządowe), zwłaszcza projektami miękkimi oraz dotyczącymi rozwoju drobnej infrastruktury turystycznej. Na realizację tych operacji przewiduje się 85,83% budżetu dla celu C i D. Tylko 14,17% budżetu dla obu tych celów zakłada się na realizację operacji w ramach celu C – tu zakłada się, że operacje realizować będą podmioty rybackie lub użytkownicy wód, a ich zakres dotyczył będzie głównie zakupu wyposażenia służącego przeciwdziałaniu kłusownictwu lub szkodnikom rybackim. Najwięcej środków przeznaczonych będzie na działania służące rozwojowi działalności gospodarczej, które muszą generować lub utrzymać miejsca pracy lub tworzyć nowe przedsiębiorstwa – stąd przeznaczona zostanie na nie większość środków, czyli 53,50% budżetu (zgodnie z RLKS – min. wielkość to 50%). Na cel związany z podnoszeniem wartości produktów rybactwa i rozwojem łańcucha dostaw przeznaczono pulę – 33,80%, natomiast na realizację celu B - rozwój działalności gospodarczej 66,20%. Przewiduje się wykorzystanie max. 10 % ogólnych kosztów bieżących i aktywizowania na działania aktywizacyjne.

VIII.2 Procedury realokacji środków:

a) w przypadku niewykorzystania puli środków w danym naborze, Zarząd może podjąć decyzję o ich realokacji pomiędzy poszczególnymi zakresami wsparcia lub przedsięwzięciami lub o przeniesieniu niewykorzystanych środków na kolejny nabór bez zmiany ich alokacji pomiędzy działaniami. Propozycja realokacji musi uwzględniać dynamikę wnioskowania w każdym z działań, z uwzględnieniem konsultacji z członkami NGR w celu wykluczenia kumulacji wniosków dotyczących danego działania w kolejnych latach. Taka realokacja wymaga zatwierdzenia przez Zarząd NGR i aneksu umowy o realizację LSR – stanowi jej zmianę.

b) środki przeznaczone na realizację działań przez NGR w znacznym stopniu zaangażowane zostaną we wdrażanie zintegrowanego planu promocji obszaru LSR, programu aktywizacji – inkubatora przedsiębiorczości (szkolenia) oraz planu komunikacyjnego. W przypadku niewykorzystania środków na współpracę w pierwszej kolejności zostaną przesunięte na działania związane z funkcjonowaniem NGR lub realizację przedsięwzięć wskazanych w LSR.

c) w przypadku niewykorzystania budżetu na funkcjonowanie i współpracę, zostaną one w dalszej kolejności przesunięte na działania operacyjne, zgodnie z zasadami opisanymi w pkt. VIII.2a.

Tabela VIII. 1 Plan budżetowy NGR ze względu na cele (środki finansowe pochodzące z PO Ryby 2014-2020):

Lata	Wdrażanie operacji w ramach LSR			
	Tworzenie/utrzymanie miejsc pracy (rybacy, przedsiębiorcy)	Infrastruktura/promocja/ochrona środowiska (gminy/sektor społeczny)	Funkcjonowanie (koszty bieżące, aktywizacja)	Wdrażanie operacji w ramach współpracy
Lata/Cele 4 PO	Cel A+B (zł)	Cel C+D (zł)	zł	zł
2016	201 029,00	1 800 440,00	1 641 600,00	240.000,00
2017				
2018				
2019	5 653 243,00	1 407 688,00		
2020				
2021				
2022				
2023	-	-		
Razem	5 854 272,00	3 208 128,00	1 641 600,00	240.000,00
%	53,50%	29,31%	15%	2,19%

IX. PLAN KOMUNIKACJI

Głównym celem zaplanowanego procesu komunikacji będzie zapewnienie odpowiedniego poziomu wiedzy o możliwościach pozyskania wsparcia finansowego w ramach 4 rozdziału PO RiM, stworzenie warunków dla absorpcji środków z EFMR oraz korzystnej atmosfery społecznej dla wdrażania LSR. Plan komunikacji powinien zagwarantować pewną, aktualną i przejrzystą informację o działalności NGR, wdrażaniu LSR, programie PO RiM 2014-2020 jako instrumentów wspierających rozwój obszarów rybackich i akwakultury oraz ich promocję.

W planie komunikacji uwzględniono różnorodne działania komunikacyjne oraz środki przekazu, które pozwolą dotrzeć do szerokiego grona odbiorców oraz oczekiwanych grup docelowych. Poza lokalną społecznością obszaru NGR, główną grupą odbiorców będą stanowić **przedstawiciele sektora rybackiego**, czyli trzon wnioskodawców. Celem zaprojektowanego planu będzie zapewnienie potencjału beneficjentów dla środków będących w dyspozycji NGR, dlatego ważnym odbiorcą działań komunikacyjnych będą lokalni przedsiębiorcy, osoby fizyczne zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, lokalne organizacje pozarządowe oraz samorządy gminne.

W zależności od zaplanowanych działań komunikacyjnych, plan realizował będzie różne cele: w pierwszym okresie wdrażania LSR działania będą miały na celu rozpropagowanie informacji o funkcjonowaniu NGR, realizacji LSR oraz zaangażowanie społeczeństwa NGR w aktywną realizację LSR. Następne działania w tym okresie będą miały na celu przekazanie informacji na temat warunków udzielania pomocy, zasad aplikowania o środki, informowanie o naborach wniosków o uzyskanie wsparcia. Kolejne działania informowały będą o zasadach realizacji i rozliczania projektów oraz promowały efekty wdrażania LSR. Ważnym elementem zaprojektowanego planu komunikacji będzie zapewnienie obustronności przekazywanych informacji, dlatego, obok działań komunikacyjnych skierowanych do różnych środowisk lokalnych, NGR uwzględniła także konieczność pozyskiwania informacji zwrotnej ze strony społeczności na temat jakości funkcjonowania NGR i wdrażania LSR. Bardzo istotną kwestią będzie także stworzenie mechanizmu gwarantującego otrzymywanie informacji zwrotnej od beneficjentów na temat efektów zrealizowanych projektów.

Podstawą analizy skuteczności realizacji planu komunikacyjnego powinien być systematyczny monitoring efektywności podejmowanych aktywności, czyli weryfikacja wskaźników produktu i rezultatu. Bieżąca reakcja na pojawiające się problemy we wdrażaniu planu pozwoli w odpowiednim czasie na ich skorygowanie i modyfikację. Ważne jest zatem zapewnienie możliwości elastycznego reagowania na zaistniałe sytuacje i bieżące potrzeby odbiorców komunikatów, przy jednoczesnej realizacji planowych założeń.

Szczegółowy plan komunikacji ze społecznością lokalną przedstawia załącznik nr 5 do LSR.

X.1 Wykazanie zgodności i komplementarności LSR z innymi działaniami i operacjami planowanymi do realizacji na obszarze objętym LSR w ramach innych dokumentów planistycznych.

W celu zapewnienia spójności LSR z działaniami i operacjami planowanymi do realizacji na obszarze objętym LSR w ramach innych programów i strategii, dogłębnej analizie poddane zostały następujące dokumenty:

- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020,
- Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Wielkopolskim (projekt),
- Program Rozwoju Turystyki do 2020 r.
- strategię rozwoju powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego,
- strategię rozwoju poszczególnych gmin członkowskich Nadnoteckiej Grupy Rybackiej.

Ponieważ LSR finansowane z EFROW, obejmujące swoim zasięgiem obszar NGR, znajdują się na etapie opracowywania, nie ma możliwości wykazania spójności lub komplementarności z celami konkretnych strategii.

Poniżej przedstawiono zestawienie tych celów i priorytetów dokumentów na poziomie krajowym, wojewódzkim, gminnym i powiatowym, które współgrają z celami LSR:

Obszar	Dokument strategiczny	Korespondujące z celami LSR cele przyjęte w dokumentach strategicznych		Spójność z celami LSR
		Cele strategiczne	Cele operacyjne	
Województwo Wlkp.	Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r. zaktualizowana 17.12.2012 r. „Wielkopolska 2020”	CEL GENERALNY: Efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju CEL STRATEGICZNY 1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu CEL STRATEGICZNY 2. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami CEL STRATEGICZNY 5. Zwiększenie spójności województwa CEL STRATEGICZNY 6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu CEL STRATEGICZNY 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia CEL STRATEGICZNY 8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa CEL STRATEGICZNY 9. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem	Cel operacyjny 1.4. Lepsze wykorzystanie dróg wodnych Cel operacyjny 2.1. Wsparcie ochrony przyrody Cel operacyjny 5.2. Rozwój obszarów wiejskich Cel operacyjny 5.3. Aktywizacja obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych Cel operacyjny 6.1. Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw Cel operacyjny 6.10. Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego Cel operacyjny 7.3. Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności Cel operacyjny 7.4. Rozwój oraz promocja postaw kreatywnych i innowacyjnych Cel operacyjny 8.1. Wzmacnianie aktywności zawodowej Cel operacyjny 9.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja	CS I.1. CS I.3. CS II.1 CS II.4 CS III. 3 CSIII.2
Województwo Wlkp.	Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Wielkopolskim do 2020 – projekt z 08.10.2015 r.	CEL STRATEGICZNY 1b: Rozwój produktów turystyki kulturowej województwa wielkopolskiego CEL STRATEGICZNY 1d.1: Rozwój produktów dla turystyki aktywnej o randze międzynarodowej CEL STRATEGICZNY 1d.2: Rozwój produktów turystyki aktywnej o randze krajowej (produkty uzupełniające) CEL STRATEGICZNY 1e: Rozwój produktów turystyki wiejskiej województwa wielkopolskiego CEL STRATEGICZNY 2.1: Tworzenie nowych miejsc pracy w gospodarce turystycznej. CEL STRATEGICZNY 2.2: Podnoszenie kompetencji kadr gospodarki turystycznej	Cel operacyjny 1b.3: Propagowanie i zaangażowanie w działania na rzecz zachowania środowiska kulturowego. Cel operacyjny 1d.1.1: Wzrost atrakcyjności oferty turystycznej Wielkiej Pętli Wielkopolski. Cel operacyjny 1d.1.3: Poprawa stanu infrastruktury na szlaku Wielkiej Pętli Wielkopolski Cel operacyjny 1d.2.1: Poprawa stanu infrastruktury turystycznej w obrębie szlaków rowerowych oraz nad akwenami i przy szlakach wodnych. Cel operacyjny 1e.2: Tworzenie pakietów produktowych łączących turystykę na obszarach wiejskich z innymi formami turystyki.	CS I.3 CS II.2 CS II.3 CS II.4

		CEL STRATEGICZNY 3: Wykorzystanie ICT w promocji i dystrybucji produktów turystycznych. CEL STRATEGICZNY 4.2: Wzrost ilościowy i jakościowy bazy pobytowo-żywnościowej.	Cel operacyjny 1e.4: Podnoszenie jakości usług świadczonych przez obiekty turystyki wiejskiej. Cel operacyjny 2.2.2: Rozwój systemu szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe. Cel operacyjny 4.1.2: Poprawa dostępności infrastruktury turystycznej dla osób z niepełnosprawnością Cel operacyjny 4.2.1: Zwiększenie stopnia wykorzystania istniejącej bazy noclegowej. Cel operacyjny 4.2.2: Wspieranie inwestycji w infrastrukturę noclegową na obszarach o dużej atrakcyjności i niedostatecznym zagospodarowaniu turystycznym Cel operacyjny 4.2.3: Wspieranie wykorzystania gastronomii regionalnej, opartej na dziedzictwie kulinarnym Wielkopolski, w gospodarce turystycznej regionu.	
Kraj	Program Rozwoju Turystyki do 2020 r. przyjęty 18.08.2015 r.	CEL GŁÓWNY: Wzmocnienie rozwoju konkurencyjnej i innowacyjnej turystyki poprzez wspieranie przedsiębiorstw, organizacji i instytucji oraz inicjatyw sektora turystyki z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju	CEL OPERACYJNY 1: Rozwój innowacyjności, atrakcyjności, jakości usług i produktów turystycznych, jako czynnika konkurencyjnej gospodarki CEL OPERACYJNY 2: Wzmocnienie aktywności społecznej i przedsiębiorczości w sektorze turystyki oraz zwiększenie kompetencji kadr. CEL OPERACYJNY 3: Promocja priorytetowych obszarów produktów turystycznych kraju i regionów oraz specjalizacji gospodarczych opartych na turystyce. CEL OPERACYJNY 4: Zagospodarowanie i modernizacja przestrzeni dla rozwoju turystyki i infrastruktury turystycznej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i przepisów ochrony środowiska.	CS II.2 CS II.3 CS II.4
Gmina Krzyż Wlkp.	Strategia Rozwoju Gminy Krzyż Wielkopolski na lata 2015-2020 przyjęta 25.06.2015 r.	CEL OGÓLNY 1. Zapewnienie mieszkańcom godziwego poziomu życia w oparciu o rozwój gospodarczy i zwiększenie zatrudnienia. CEL OGÓLNY 2. Zwiększenie satysfakcji z zamieszkania w gminie przez jej uatrakcyjnienie i poprawę wizerunku oraz dostosowanie do oczekiwań mieszkańców	Cel szczegółowy 1.1. Tworzenie możliwie najlepszych warunków do rozwoju gospodarki, przedsiębiorczości i zwiększenia zatrudnienia. Cel szczegółowy 1.2. Rozwój turystyki i rozbudowa jej infrastruktury. Cel szczegółowy 1.3. Pobudzanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorstw ekonomii społecznej i innych alternatywnych źródeł zatrudnienia. Cel szczegółowy 2.1. Ochrona i ulepszanie środowiska przyrodniczego.	CS I.1. CS I.3 CS I.2 CS II.1 CS II.2 CS II.3 CS III.1 CS III.2
Gmina Trzcianka	Strategia Rozwoju Gminy Trzcianka na lata 2015-2030 przyjęta w lutym 2015 r.	CEL GŁÓWNY: Rozwój społeczno-gospodarczy gminy Trzcianka zapewniający poprawę jakości życia jej mieszkańców CEL STRATEGICZNY 1. Wysoki standard życia społeczności lokalnej CEL STRATEGICZNY 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy z uwzględnieniem rozwoju	Cel operacyjny 1.2 Aktywne działania na rzecz zmniejszenia bezrobocia wśród mieszkańców gminy Cel operacyjny 2.1 Tworzenie warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy	CS I.3 CS II.2 CS II.3 CS II.4 CS III.1 CS III.2 CS III.3

		turystyki i kultury CEL STRATEGICZNY 4. Ochrona i zachowanie zasobów środowiska przyrodniczego	Cel operacyjny 2.2 Wielofunkcyjny rozwój wsi Cel operacyjny 2.3 Wspieranie rozwoju turystyki i ochrona obiektów zabytkowych Cel operacyjny 2.4 Stworzenie nowoczesnego i aktywnego programu promocji gminy Cel operacyjny 3.3. Rozwój i poprawa stanu infrastruktury turystyczno – rekreacyjnej Cel operacyjny 4.2 Troska o stan środowiska przyrodniczego w gminie Cel operacyjny 4.4 Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	
Gmina Czarnków	Strategia Rozwoju Gminy Czarnków na lata 2011-2020	CEL STRATEGICZNY 1: Poprawa warunków życia poprzez rozwój podstawowej. CEL STRATEGICZNY 2: Rozwój oświaty, kultury i turystyki jako elementów zrównoważonego rozwoju gminy infrastruktury technicznej i społecznej CEL STRATEGICZNY 3: Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.	Cel 1.1 Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej Cel 1.2. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią. Cel 2.2 Podnoszenie potencjału turystycznego gminy Czarnków Cel 3.3 Rozwijanie lokalnej przedsiębiorczości	CS II.1 CS II.2 CS II.3 CS III.1 CSIII.2
Gmina Szydłowo	Strategia Rozwoju Gminy Szydłowo na lata 2010-2021 przyjęta 28.10.2010 r.	CEL STRATEGICZNY 1: Aktywizacja gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy CEL STRATEGICZNY 3: Poprawa stanu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców. CEL STRATEGICZNY 4: Poprawa efektywności gospodarki rolnej. CEL STRATEGICZNY 5: Rozwój turystyki.	1.1 Wspieranie wszelkich przejawów aktywności gospodarczej i rolniczej. 4.3. Wsparcie rozwoju niekonwencjonalnych (nie-tradycyjnych) kierunków działalności rolniczej. 4.4. Wsparcie rozwoju agroturystyki. 5.1. Opracowanie oferty turystycznej gminy - wykreowanie atrakcji turystycznych i sposobów aktywnego spędzania wolnego czasu, w tym rozwój turystyki specjalistycznej, m.in. pieszej, rowerowej, kajakowej, konnej 5.2. Rozwój agroturystyki. 5.3. Rozwój działalności turystycznych i edukacji ekologicznej na bazie posiadanych zasobów leśnych. 5.4. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej. 5.5. Promocja turystyczna gminy.	CS I.1 CS II.1 CS II.2 CS II.3 CS II.4
Powiat Czarnkowsko-Trzcianecki	Strategia Rozwoju Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego na lata 2011-2020 przyjęta w październiku 2010 r.	CEL STRATEGICZNY 1: Dostosowanie przestrzeni powiatu do potrzeb społecznych i rozwijającej się gospodarki CEL STRATEGICZNY 2: Zapewnienie rozwoju kapitału ludzkiego, jego bezpieczeństwa i jakości. CEL STRATEGICZNY 3: Przeciwdziałanie bezrobociu, promowanie przedsiębiorczości i aktywizowanie lokalnego rynku pracy. CEL STRATEGICZNY 4: Promocja powiatu i jego potencjałów.	1.2. Zachowanie i ulepszenie dziedzictwa natury i kultury. 1.3. Rozwijanie infrastruktury i działalności turystycznej. 2.3. Stworzenie warunków do rozwoju aktywnego życia społecznego, kulturalnego i sportowo -rekreacyjnego. 3.1.Tworzenie miejsc pracy poprzez promowanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości. 3.2. Równoważenie rynku pracy. 4.1. Budowanie wizerunku i marki powiatu - czynienie go rozpoznawalnym. 4.2. Promowanie działalności prowadzonej w oparciu o zasoby powiatu.	CS I.1 CS I.2 CS II.1 CS II.2 CS II.3 CS II.4 CS III.1 CSIII.2

Zapisy wymienionych powyżej dokumentów o charakterze strategicznym uwzględnione zostały w procesie określania celów i przedsięwzięć NGR. LSR wyraźnie wykazuje powiązania, spójność i komplementarność z celami i planami działań gmin wchodzących w skład NGR, powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego, skupiającego pięć gmin NGR, ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego oraz strategiami rozwoju turystyki w Wielkopolsce. Analizując cele oraz działania planowane albo już realizowane na obszarze objętym LSR wyraźnie widać, iż działania te są zbieżne z celami LSR. Wszystkie samorządy widzą szansę w atrakcyjnym turystycznie położeniu geograficznym obszaru oraz potencjale przyrodniczym i kulturalnym terenów nad Notecią, który może być wykorzystany na cele turystyczne. Należy jednak zaznaczyć, że NGR w LSR nie dubluje działań ze wspomnianych powyżej strategii. Wynika to głównie z tego, iż strategię samorządów terytorialnych, obejmując szerokie spektrum spraw ważnych społecznie, koncentrują się głównie na budowie i rozwoju tzw. dużej infrastruktury: dróg, sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, uzbrajaniu terenów inwestycyjnych, dużych inwestycji turystycznych i sportowo rekreacyjnych, dużych przedsięwzięć pozainwestycyjnych, na których realizację pozyskują środki z regionalnych programów operacyjnych (WRPO). Gminy oraz inne stowarzyszenia promują turystykę ogólnie pojętą, natomiast LSR ma na celu skupienie się wokół turystyki wodnej i okolicy rybackiej. Jedynym kierunkiem LSR, jaki może wpisać się w strategię gminne, jest tworzenie lub rozwój drobnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej typu ścieżki pieszo-rowerowe, obiekty małej infrastruktury, przystanki wodne itp.

W związku z powyższym ważnym zadaniem biura NGR będzie ciągłe monitorowanie konkursów LGD (PROW) znajdujących się na terenie działania NGR, w celu wyłowienia inicjatyw - zwłaszcza realizowanych przez samorządy lokalne. Efektem takiej analizy będzie odpowiednie ukierunkowanie lokalnych samorządów tak, aby podejmowały one inwestycje w infrastrukturę, która będzie dopełniała inicjatywy wspierane w ramach innych działań, zwłaszcza ukierunkowane na rozwój infrastruktury okolicy rybackiej i służącej turystyce wodnej. Bardzo często w strategiach rozwoju pojawia się element związany z promocją regionu, określonego produktu, tworzeniem marki regionu, produktu turystycznego oraz z zachowaniem i upowszechnieniem dziedzictwa kulturowego, co zbieżne jest z celem LSR i stanowi podstawę do realizowanych operacji. Bardzo ważnym elementem działania Stowarzyszenia będzie realizacja zintegrowanego planu promocji obszaru działania, który musi uwzględniać synchronizację działań promocyjnych NGR, gmin i lokalnych LGD, zwłaszcza w odniesieniu do terenów wspólnych. Drugim aspektem zintegrowanej promocji będzie podjęcie działań mających na celu wykorzystanie materiałów i inicjatyw promocyjnych organizowanych przez samorządy wchodzące w skład NGR. Kolejna ważna kwestia, pojawiająca się w wielu dokumentach, która ma zostać podjęta w ramach działalności NGR, to program aktywizacji społeczności lokalnych oraz wspierania przedsiębiorczości i tworzenia miejsc pracy. Inicjatywa ta ma być uzupełnieniem innych lokalnych albo ogólnopolskich programów społecznych wykorzystujących środki z EFS, a także funduszy na walkę z bezrobociem.

X. 2 Powiązanie celów LSR dotyczących sektora rybackiego z celami innych dokumentów planistycznych.

Analizując powiązania przedsięwzięć i celów LSR z celami innych dokumentów planistycznych, zwłaszcza na poziomie regionalnym, można zauważyć, że wiele z nich można odnieść do sektora rybackiego. Co prawda dokumenty te nie odnoszą się wprost do tego sektora (poza SZRWiR, która ma poziom krajowy), ale wskazują na cele i działania sprzyjające rozwojowi rolnictwa, do którego należy rybactwo. Przede wszystkim zauważalny jest związek z celami LSR tj. *różnicowanie działalności podmiotów rybackich, propagowanie rybackiego dziedzictwa kulturowego, tradycji i historii rybactwa na obszarze NGR, podnoszenie kompetencji kadr w sektorze, rozwój łańcucha dostaw produktów rybactwa oraz tworzenie miejsc pracy w sektorze rybackim i poza nim oraz wspieranie innowacyjności w sektorze rybactwa*. Poniżej podano przykłady celów i działań ujętych w innych dokumentach, które można odnieść do branży rybackiej:

1) W Strategii Rozwoju Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego:

4.2.4. Promowanie dywersyfikacji działalności wiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem eko – i agroturystyki (...)

3.2.9. Promowanie i stymulowanie zmian struktury gospodarczej w kierunku nierolniczym dla redukcji ukrytego bezrobocia w gospodarstwach rolnych.

3.2.10. Opracowanie i wdrożenie, w porozumieniu ze szkołami i ODR, pakietu kursów zawodowych dla ludności rolniczej zamierzającej podjąć pracę poza rolnictwem.

2) W **Strategii Zrównoważonego Rozwoju Rolnictwa Wsi i Rybactwa na lata 2012-2020** ujęte są następujące cele i działania zbieżne z celami i przedsięwzięciami realizowanymi przez sektor rybacki, są to:

1.3. Rozwój przedsiębiorczości i pozarolniczych miejsc pracy z wykorzystaniem potencjału endogenicznego obszarów wiejskich, w tym 1.3.1. Wspieranie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy oraz 1.3.3. Tworzenie i rozwój działalności gospodarczej towarzyszącej prowadzeniu produkcji rolnej, leśnej i rybackiej.

3.1. Utrzymanie i poprawa jakości bazy produkcyjnej rolnictwa i rybactwa.

5.1. Ochrona środowiska naturalnego w sektorze rolniczym i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich. (spójność z celem LSR - *wspieranie i wykorzystanie atutów środowiska potencjału produkcyjnego sektora rybactwa na obszarze NGR*).

4.1. Modernizacja i wzrost innowacyjności sektora rolno-spożywczego, w tym 4.1.1. Modernizacja technicznej infrastruktury produkcyjnej w rolnictwie i rybactwie i 4.3.3. Rozwój struktur organizacyjnych w łańcuchu rolno-żywnościowym producentów rolnych i rybackich.

4.4. Promocja oraz powiększanie rynków zbytu produktów rolno-spożywczych, 2.4.2. Budowa i rozwój infrastruktury kultury i turystyki oraz promocja dziedzictwa kulturowego (*propagowanie rybackiego dziedzictwa kulturowego, tradycji i historii rybactwa na obszarze NGR*).

3) Strategia Rozwoju Trzcianki:

Cel operacyjny 2.2 Wielofunkcyjny rozwój wsi, działania: wspomaganie działań dotyczących podnoszenia kwalifikacji sektora rolnego, wspieranie dostosowania gospodarstw rolnych do zmian technologicznych i rynkowych w celu zwiększenia konkurencyjności produkcji rolnej gospodarstw; szkolenia i doradztwo dla rolników w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych.

4) Strategia Rozwoju Gminy Szydłowo:

4.1. Rozwój doradztwa rolniczego, realizowany przez WODR Poznań Zespół Doradczy Powiatu Pilskiego, które będzie obejmowało obsługę rolników w celu rozwoju i pozyskiwania środków pomocowych, 4.3. Wsparcie rozwoju niekonwencjonalnych (nie-tradycyjnych) kierunków działalności rolniczej, 4.4. Wsparcie rozwoju agroturystyki.

5) Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego:

Cel operacyjny 2.9. Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa.

X. 3 Opis sposobu zintegrowania sektorów, partnerów, zasobów i branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć.

Spójność LSR NGR z innymi strategiami lokalnymi opisanymi w rozdziale X.1, zwłaszcza pod kątem wspólnego wykorzystania walorów doliny Noteci i związanego z nią potencjału wypromowania mikro-regionu, pozwala na uzyskanie dodatkowego efektu wzmacniającego planowaną zintegrowaną promocję obszaru NGR. Zgodnie z wymienionymi w analizie SWOT szansami i zagrożeniami, szansą dla rozwoju regionu jest promocja unikatowego i zróżnicowanego krajobrazu z wieloma formami geologicznymi i przyrodniczymi, który to teren jest dziewiczy i niezanieczyszczony – co może stanowić zachętę dla turystów i stać się podstawą promocji. Z drugiej strony nadal nie istnieje w powszechnej świadomości marka terenu nadnoteckiego, brak jest znanych produktów z tego regionu i zintegrowanej promocji. Dlatego jednym z głównych celów LSR jest zaangażowanie się w taką promocję z założenia współpracując w tym zakresie z lokalnymi partnerami działającymi na tym terenie, którzy również dostrzegają taką potrzebę i założyli to jako jeden z celów swojej działalności. Wśród tych partnerów znajdują się Lokalne Grupy Działania korzystające ze środków PROW, wszystkie Gminy znajdujące się na terenie NGR oraz organizacje społeczne mające w swoich celach rozwój turystyki (PZW, WOPR, Stowarzyszenie Bukówka, Klaster Turystyczny Dolina Noteci).

Istotność celu LSR NGR jakim jest zintegrowana promocja, podkreśla fakt, że niedostateczny brak tejże promocji wskazany jest jako jedna z najważniejszych potrzeb dla beneficjentów działań NGR w perspektywie 2007-2013, co wynikało ze struktury wsparcia, jakie udzielane było w tamtym okresie (projekty inwestycyjne nie przewidywały limitów na promocję po ich realizacji), a także z logiki rozwoju takich przedsięwzięć w czasie (w przypadku projektów realizowanych przez mikro i małych przedsiębiorców, cała energia angażowana jest w proces inwestycyjny i wdrożenie, potrzeba promocji jest dopiero kolejnym krokiem). Efekt ten pojawi się zapewne również w trakcie realizacji obecnego Programu – zorganizowanie więc zintegrowanej promocji dla regionu i działających na jego terenie przedsiębiorców będzie z jednej strony uzupełnieniem zadań z poprzedniego okresu jak i przygotowaniem lepszych warunków rynkowych dla obecnie rozwijających się inicjatyw. Ważną cechą promocji zintegrowanej organizowanej przez NGR we współpracy z partnerami, jest szansa na osiągnięcie efektu synergicznego poprzez marketing wielopoziomowy. W odróżnieniu od promocji organizowanej przez samych producentów lub usługodawców, zintegrowana promocja nie preferuje konkretnej branży, produktu lub usługi, ale obszar i ideę – turystycznego wykorzystania walorów przyrodniczych w tym dużej zasobności w wody i ryby. Beneficjentami tak szeroko rozumianej promocji będą zarówno przedsiębiorcy z branży turystycznej (hotele, agroturystyka, gastronomia, organizacja turystyki aktywnej), gospodarstwa rybactwa i rolne – zwłaszcza te oferujące lokalne produkty i wyroby, lokalne samorządy (poprzez kreowanie przedsiębiorczości – spadek bezrobocia, oraz zwiększenie dochodów poprzez redystrybucję części podatków). Większe obroty – zwłaszcza w sezonowym ruchu turystycznym – przekładać się będą na większe przychody dla pozostałych gałęzi handlu i usług. Taka synergia efektu zintegrowanej promocji przyniesie bezpośrednią i pośrednią korzyść kilku branżom, wpływając na ogólny rozwój regionu.

XI. MONITORING I EWALUACJA

Aby Strategia przyniosła zaplanowane efekty musi być systematycznie monitorowana. Proces monitorowania prowadzony przez NGR będzie polegał na bieżącej obserwacji zmian zachodzących w ramach realizacji poszczególnych działań Stowarzyszenia. Umożliwi on ocenę postępu ich realizacji, kontrolę osiągniętych rezultatów i porównywanie ich zgodności z celami strategicznymi. Ponadto analiza i interpretacja danych pozwolą na ocenę stopnia wdrażania Strategii oraz dostosowanie podejmowanych działań do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych i zdiagnozowanych potrzeb. Pomiar i kontrola działań strategicznych powinny odpowiadać na pytania: czy Strategia jest rzeczywiście realizowana i czy przynosi zamierzone efekty? W związku z powyższym LSR nie należy traktować jako dokumentu zamkniętego – jej wdrażanie jest procesem ciągłym, wymagającym nieustannej kontroli.

Warunkiem prawidłowego działania monitoringu jest udział w nim przedstawicieli wszystkich grup interesu zaangażowanych w realizację LSR. Partycypacja ta będzie możliwa poprzez nawiązywanie przez NGR stałej współpracy z instytucjami działającymi na obszarze tj. gminami i ich jednostkami, beneficjentami, członkami NGR, mieszkańcami obszaru, a także instytucjami zajmującymi się gromadzeniem lub przetwarzaniem danych, jednostkami administracji publicznej, placówkami naukowymi, agencjami rozwoju regionalnego oraz organizacjami pozarządowymi.

System monitoringu działalności NGR funkcjonuje w oparciu o określenie zasad monitorowania postępów realizacji Strategii oraz zakresu odpowiedzialności i zadań uczestników procesu jej monitorowania. Monitoring ten będzie prowadzony dwuetapowo. Będzie obejmował ocenę elementów realizacji Strategii, prowadzonych przez pracowników Biura NGR oraz ocenę wdrażania LSR, czyli realizacji celów oraz założonych wskaźników.

Szczegółowy opis systemu monitoringu stosowanego przez NGR, określenie narzędzi monitoringu oraz zestawów wskaźników przedstawia tabela nr XI. 1 stanowiąca załącznik nr 2 do LSR.

XI.1 Ocena wdrażania LSR na obszarze działania NGR.

Ocena wdrażania LSR na terenie działania Nadnoteckiej Grupy Rybackiej dotyczyła będzie przede wszystkim każdorazowej analizy efektów konkursów, w przełożeniu na realizację wskaźników realizacji celów będących miernikami efektów końcowych osiąganych poprzez wsparcie konkretnych operacji. Poza oceną wniosków o dofinansowanie co do ich zgodności z LSR oraz jakości ich wpływu na realizację celów (poprzez ocenę punktową), podstawowym zadaniem Rady będzie odpowiednie ukierunkowanie działalności biura NGR i weryfikacja kart oceny operacji (opisana w jednym z kolejnych podpunktów). Odpowiednia reakcja ze strony Rady będzie wymagana w przypadku, kiedy efekty realizowanych operacji nie będą prowadziły wyraźnie w kierunku wyznaczonym przez LSR, co może się stać w kilku przypadkach:

- wartość operacji zgłoszonych do wsparcia jest niższa albo zbliżona do kwoty budżetu przewidzianej dla danego konkursu – co oznacza zakwalifikowanie do wsparcia wszystkich operacji spełniających kryteria brzegowe i poprawnych formalnie, bez względu na ich jakość pod kątem realizacji celów NGR – powodem takiej sytuacji może być zbyt mała aktywność informacyjna biura NGR i zbyt małe zainteresowanie aplikowaniem przez beneficjentów, co powinna wykazać ocena pracy biura i co powinno się przełożyć na odpowiednie działania poprawiające tą sferę działalności biura (zintensyfikowanie działań informacyjnych),

- mimo dużej ilości wniosków o wsparcie złożonych w danym konkursie i wyboru do realizacji tych najwyższej punktowanych, efekty realizacji operacji nie prowadzą do osiągnięcia wskaźników realizacji celów albo prowadzą do ich realizacji w sposób niewystarczający – powodem może być złe dopasowania kryteriów wyboru operacji albo ich punktacja – ocena wskazująca na tego typu zjawisko powinna w efekcie prowadzić do weryfikacji kart oceny operacji (zmiana kryteriów lub punktacji),

- efekty realizacji operacji wspartych w danym konkursie przyczyniły się do osiągnięcia tylko części wskaźników realizacji celów (np. osiągnięta została liczba nowych miejsc noclegowych), jednocześnie inne wskaźniki nie zostały zrealizowane (np. brak operacji prowadzących do utworzenia nowych atrakcji turystycznych) – ocena wskazująca na tego typu zjawisko powinna w efekcie prowadzić do zmiany punktacji w karcie oceny projektu, tak, aby nie punktować już efektu, który został osiągnięty przy jednoczesnym przeniesieniu preferencji na poprawę wskaźników realizacji jeszcze nie osiągniętych,

- w przypadku realizacji programu zintegrowanej promocji, ideą jest takie ukierunkowanie środków finansowych przewidzianych dla wsparcia promocji obszaru NGR, które pomoże osiągnąć jak najszerszy efekt marketingowy. Głównym mechanizmem takiego działania ma być efekt skali osiągnięty dzięki zintegrowaniu w jednym projekcie wielu rozproszonych inicjatyw marketingowych prowadzonych już na terenie działania NGR oraz wsparciu nowych wpisujących się w te ramy. Jest to wniosek wynikający z procesu konsultacji LSR, a jego niedotrzymanie powinno skutkować przesunięciem części środków wewnętrznych Stowarzyszenia na działania operacyjne albo weryfikację programu zintegrowanej promocji w celu lepszego dopasowania jego założeń do bieżącej sytuacji rynkowej.

XI.2 Kryteria, według których będzie przeprowadzana ocena realizacji LSR i funkcjonowania NGR.

Ogólne kryteria oceny realizacji LSR i funkcjonowania NGR wskazane zostały w tabeli XI.1 stanowiącej załącznik nr 2 do LSR. Kryteria zastosowane do oceny realizacji LSR i funkcjonowania NGR powinny uwzględniać wytyczne KE tj. efektywność (nakłady do rezultatów), skuteczność (osiąganie zakładanych rezultatów), oddziaływanie (wpływ na rozwój regionu), trwałość (kontynuacja działań).

XI.3 Czas, okres i sposób dokonywania ewaluacji działania NGR i wdrażania LSR.

Minimalny interwał oceny poszczególnych elementów, sposób ich weryfikacji oraz rodzaje reakcji na wnioski wynikające z oceny zaproponowane zostały w tabeli XI.1. Podobnie, jak w podpunkcie powyżej jest to minimalny zakres oceny, który może zostać poszerzony w trakcie funkcjonowania NGR. Metodą, która zostanie zastosowana już od początku funkcjonowania grupy będzie obowiązek pisemnego formułowania uwag i wniosków z każdego z etapów działalności biura i Rady oraz zasada bieżącego korygowania i poprawiania procedur będących w gestii Kierownika biura albo organów NGR (ankiety wypełniane przez pracowników NGR lub członków Rady podczas posiedzeń Rady i innych zadaniach planowych albo pisemne wnioski będące wynikiem uwag, co do codziennych obowiązków i zadań pracowników). Obowiązkiem Kierownika biura będzie opracowanie szeregu ankiet obejmujących wszystkie elementy oceny działania biura wskazane w tabeli XI.1. Ankiety i/albo odpowiednie sprawozdania z realizacji wymagane będą również przy wdrażaniu planu komunikacyjnego. Generalną zasadą działalności całego NGR i jego biura będzie dążenie do ciągłego rozwoju i poprawiania jakości działania poprzez ciągłe weryfikowanie procedur i zasad działania, zwłaszcza w wyniku wniosków wynikających z kontroli. Ocena funkcjonowania NGR oraz wdrażania LSR będzie przeprowadzana przez Kierownika biura i poszczególne organy (ocena własna) - dopuszcza się także możliwość dokonania oceny poszczególnych elementów przez niezależne firmy eksperckie lub inne instytucje np. Instytucje Pośredniczącą i Zarządzającą (ocena zewnętrzna), co pozwoli na obiektywną ocenę jakości i prawidłowości funkcjonowania poszczególnych elementów NGR i wdrażania LSR. Wszystkie informacje uzyskane w wyniku przeprowadzonej oceny mogą zostać wykorzystane do aktualizacji LSR.

XI.4 Procedury bieżącej weryfikacji jakości LSR oraz jej ewentualnej aktualizacji.

Lokalna Strategia Rozwoju jest dokumentem realizującym wizję rozwoju obszaru działania NGR wynikającą z postulatów przedstawicieli lokalnych społeczności biorących udział w procesie budowy NGR i LSR i mieszczących się w ramach założeń priorytetu 4 PO „Ryby” 2014-2020 oraz innych przepisów i ram prawnych w Polsce. Wdrażając LSR w ciągu sześciu lat pozostałych do 2020 roku należy brać pod uwagę możliwość zmiany okoliczności, uwarunkowań czy nowelizację przepisów wykonawczych dotyczących działania LGR. Wymaga to ciągłego monitoringu przepisów, który będzie kolejnym obowiązkiem Kierownika biura. Także elementy bieżącego funkcjonowania grupy, których działanie będzie ograniczane przez bariery legislacyjne powinny być przedmiotem analizy i interpelacji do instytucji pośredniczącej i zarządzającej w celu dostosowania przepisów do realiów. Również czynniki zewnętrzne mogą być stymulatorem zmian zarówno przepisów wykonawczych, jak i samej Strategii.

Aby zachować odpowiednią jakość i aktualność LSR, Kierownik biura zobowiązany będzie do ciągłego monitoringu przepisów prawa z zakresu mających styczność z działalnością NGR. Sporządzany będzie przez niego raport w tej sprawie, który może być podstawą decyzji Zarządu NGR co do ewentualnej aktualizacji Strategii. Ponieważ Strategia budowana była przez członków Stowarzyszenia, w większości pełniących funkcję członków Rady (grupa robocza ds. LSR), poproszeni oni zostaną o podjęcie prac niezbędnych do jej zaktualizowania, kiedy zaistnieje taka potrzeba. Aktualizacja LSR będzie należała również do obowiązków pracowników biura NGR, którzy zapewnią wsparcie administracyjne i merytoryczne. Ewentualne aktualizacje Strategii prowadzone będą przy szerokim udziale lokalnych społeczności (głównie rybaków), wymagały będą również akceptacji Zarządu i aneksowania umowy z Instytucją Pośredniczącą. Ewentualne wnioski, co do preferowanych zmian przepisów wykonawczych i procedur stosowanych przez instytucje nadrzędne, przesyłane będą w formie wniosków albo interpelacji do właściwych instytucji po akceptacji Zarządu Stowarzyszenia bądź przedstawiane będą w formie wniosków podczas spotkań, seminariów czy konferencji poświęconych LGR i wdrażaniu PO „Ryby” w Polsce. Szczegółowo procedura aktualizacji LSR przedstawiona została w załączniku nr 1 do LSR.

XII. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

XII.1 Przewidywany wpływ planowanych do wsparcia rodzajów operacji na środowisko.

Zgodnie z ogólnymi zasadami planowania przedsięwzięć inwestycyjnych realizowanych na terenie Polski i Unii Europejskiej, każde przedsięwzięcie powinno poprzedzić analiza środowiskowych zysków i kosztów takiego przedsięwzięcia z uwzględnieniem zasad tzw. zrównoważonego rozwoju. Taka analiza powinna wykluczyć przedsięwzięcia znacząco oddziałujące na środowisko, jednak opierać się ona powinna na analizie skutków realizacji danego przedsięwzięcia w kontekście konkretnej inwestycji (z uwzględnieniem jej bezpośredniego otoczenia, skali, zagęszczenia podobnych przedsięwzięć i wrażliwości środowiskowej bezpośredniego otoczenia). Dlatego też katalog przedsięwzięć wymagających oceny wpływu na środowisko zawarty w przepisach prawa budowlanego, klasyfikuje je jako mogące negatywnie oddziaływać na środowisko – co nie przesądza o zakazie ich lokalizacji – ta wymaga jedynie przeprowadzenia pogłębionej analizy, nazywanej oceną wpływu na środowisko. Przedsięwzięcia, które nie są wymieniane jako mogące negatywnie wpływać na środowisko, wymagają uzyskania decyzji środowiskowej wydawanej przez gminy, których celem jest zwolnienie inwestora lub nałożenie na niego obowiązku wykonania oceny wpływu na środowisko po analizie lokalnych uwarunkowań (obowiązek wykonania oceny wpływu na środowisko może zostać nałożona w takich przypadkach nawet na inwestycje nie wymienione przez przepisy jako potencjalnie negatywnie nań wpływające).

LSR NGR nie jest dokumentem otwierającym ścieżkę prawną dla realizacji jakichkolwiek inwestycji czy przedsięwzięć z pominięciem ogólnych zasad uzyskania zgód formalnych w drodze decyzji administracyjnych – co więcej, operacje składane jako projekty inwestycyjne powinny mieć komplet zgód formalnych (pozwolenie na budowę i/lub wodnoprawne, zgłoszenia), których uzyskanie poprzedzone jest procedurą weryfikacji ich wpływu na środowisko. Z punktu widzenia więc pojedynczych inwestycji działanie NGR oraz realizacja LSR jest neutralna dla środowiska – zakłada wsparcie inwestycji z uregulowanym formalnie stosunkiem do środowiska.

Odrębnym aspektem wpływu na środowisko jest tzw. strategiczna ocena oddziaływania – której celem jest badanie nie tyle wpływu na środowisko pojedynczych przedsięwzięć ile ewentualne kreowanie zmian społecznych bądź gospodarczych, które mogą mieć długofalowe oddziaływanie na środowisko. Pogłębiona analiza strategicznego oddziaływania na środowisko w kontekście wsparcia sektora rybackiego w ramach WP Ryb i Programu Rybactwo i Morze w latach 2014-2020, przeprowadzona została dla całego Programu Operacyjnego („Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Operacyjnego „Rybactwo i Morze” - wykonawca – Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny - Szczecin 2013 r.). Analiza ta uwzględnia wpływ wdrażania Programu w całym kraju, na potrzeby LSR należałoby dokonać analizy porównawczej – zakładając, że efekty analizowane w ramach programu krajowego, założone zostały w znacznie większej skali niż miało to miejsce podczas realizacji LSR. Ponadto w przywołanej analizie wskazano wyłącznie pozytywne skutki wdrażania osi 4 PO RiM – nie ma więc podstaw do założenia negatywnego oddziaływania LSR NGR – będącej jedynie niewielkim elementem całego Programu Operacyjnego.

Analiza strategicznego wpływu na środowisko w ramach LSR powinna skupić się na określeniu na ile mogą wystąpić w trakcie jej realizacji zjawiska wskazane w analizie całego PO RiM jako potencjalne zagrożenia:

- wpływ operacji na stan środowiska morskiego i stan populacji ryb bałtyckich i przymorskich – nie występuje w LSR NGR – ze względu na znaczne oddalenie od morza oraz znikomą tradycję sprzedaży i przetwarzania na terenie NGR ryb morskich,

- wpływ operacji na stan śródlądowych wód otwartych i populacji ryb dziko żyjących. Działania w ramach LSR umożliwiają rozwój gospodarstw rybackich i popularyzację turystyki wodnej i wędkarskiej. O ile potoczne rozumienie gospodarczego korzystania z wód może kojarzyć się z odłowami i ryzykiem zaburzenia równowagi gatunkowej, o tyle w praktyce użytkownicy wód otwartych w ramach prowadzonej gospodarki skupiają się na zarybianiu wód (do czego zobowiązują się w operatach rybackich), rozwój legalnie działających podmiotów użytkujących takie wody gwarantuje więc stabilną gospodarkę rybacką (zdolność do wywiązywania się z zobowiązań określonych w operatach). Ponadto katalog działań umożliwia wsparcie operacji bezpośrednio wpływających na poprawę lub odtworzenie dobrego stanu wód publicznych – jest to więc działanie prośrodowiskowe. Zwiększenie ewentualnej presji wędkarskiej również nie rodzi ryzyka nadmiernej eksploatacji wód, co związane jest ze znacznym odpływem osób aktywnie uprawiających wędkarstwo (w skali całego kraju), a co za tym idzie zmniejszeniem się w ostatnich kilkunastu latach tej presji. Ewentualny wzrost zainteresowania tego rodzaju aktywnością będzie więc tylko odzyskaniem części historycznego potencjału. Ponadto odłowy wędkarskie uregulowane są szeregiem obostrzeń (okresy i wielkości ochronne, limity połowów), zagrożeniem może być więc ich nieprzestrzeganie - klusownictwo – na którego zwalczanie również przewiduje się wsparcie w ramach LSR,

- wpływ na środowisko operacji zakładających rozwój gospodarstw rybackich zajmujących się chowem i hodowlą ryb słodkowodnych. W ramach LSR nie przewiduje się wsparcia dużych projektów inwestycyjnych przewidujących budowę nowych lub znaczną rozbudowę istniejących obiektów. Wsparciem objęta będzie szeroko rozumiana poprawa gospodarowania na obecnych obiektach oraz uzyskanie wyższej wartości dodanej z już uzyskiwanej produkcji. Ewentualne projekty inwestycyjne przewidujące rozbudowę lub modernizację gospodarstw typu karpiego prowadzić będą do poszerzenia

efektu pozytywnego wpływu na środowisko tradycyjnych kompleksów stawowych – co zostało opisane zarówno w analizie całego Programu jak i wielu innych opracowaniach. Ewentualne projekty inwestycyjne przewidujące rozbudowę lub modernizację obiektów tuczu intensywnego (ryby łososiowate, jesiotrowate), prowadzić będą w większości wypadków do zastosowania nowych technologii znacznie ograniczających użycie wody,

- wpływ na środowisko operacji zakładających rozwój działalności turystycznej, hotelowej i gastronomicznej. O ile każde tego typu przedsięwzięcie musi poprzedzić wydanie warunków lub decyzji środowiskowej, zbyt duże zagęszczenie tego typu obiektów jednostkowo nie powodujących ryzyka nadmiernego wpływu na środowisko, w analizie całościowej mogłoby ten wpływ posiadać. Analizując jednak tego rodzaju ryzyko w kontekście LSR NGR, jej obszaru oraz jego struktury, można uznać że tego rodzaju ryzyko jest marginalne. Na terenie NGR nie występują ośrodki które można uznać za lokalizacje szczególnie atrakcyjne turystycznie mogące przyciągać duże rzesze turystów (jak ma to miejsce w popularnych miejscowościach nadmorskich czy górskich), cała idea atrakcyjności turystycznej opiera się wręcz na dużej dziewiczości terenów, dużych niezamieszkałych polach lasów i wód, oraz rozproszeniu miejsc i miejscowości stanowiących atrakcje. Kumulowanie więc w jednym miejscu – miejscowości kilku obiektów turystycznych nie ma więc podstaw ekonomicznych i będzie podlegało regulacji rynkowej. Ponadto dzisiejsze rozproszenie tego typu obiektów (jako punkt wyjścia), oraz przewidziany budżet na wsparcie tego typu inwestycji na terenie NGR (z założeniem rozproszenia tegoż budżetu na terenie 7 gmin), nie rodzi ryzyka nadmiernej koncentracji w jednym miejscu inwestycji tego typu,

- inne działania NGR i ich potencjalne oddziaływanie na środowisko. Pozostałe działania zaplanowane w ramach realizacji LSR nie mają charakteru inwestycji, jest wśród nich natomiast szereg działań miękkich bezpośrednio lub pośrednio promujących dbałość o środowisko i szacunek dla jego zasobów na naszym terenie. Począwszy od działań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży skupionych na środowisku wodnym i promocji ryb, skończywszy na projektach promocyjnych i aktywizacyjnych – w których walory środowiska naturalnego na terenie działania NGR przedstawione będą jako potencjał i atrakcja – co prowadzić będzie do naturalnej potrzeby utrzymania tego stanu rzeczy lub działań na rzecz jego poprawy – tam gdzie będzie to potrzebne.

Realizacja LSR NGR nie rodzi ryzyka nadmiernego, negatywnego wpływu na środowisko, w ramach zadań przewidzianych w Strategii przewiduje się natomiast wsparcie dla wielu inicjatyw dla środowiska korzystnych.

WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

1. Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020 „Wielkopolska 2020” (17 grudzień 2012 r.).
2. Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Wielkopolskim do 2020 r. – projekt, wersja 1.0 (8 październik 2015 r.).
3. Program Rozwoju Turystyki do 2020 r. (18 sierpień 2015 r.).
4. Strategia Rozwoju Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego na lata 2011-2020 (październik 2010 r.).
5. Strategia Rozwoju Gminy Krzyż Wielkopolski na lata 2015-2020 (25 czerwiec 2015 r.).
6. Strategia Rozwoju Gminy Trzcianka na lata 2015-2030 (luty 2015 r.).
7. Strategia Rozwoju Gminy Czarnków na lata 2011-2020.
8. Strategia Rozwoju Gminy Szydłowo na lata 2010-2021 (28.10.2010 r.).
9. Lokalna Strategia Rozwoju NGR na lata 2010-2015 (marzec 2010 r.).
10. Bank Danych Lokalnych.
11. Analizy rynków pracy Urzędów Pracy w Czarnkowie, Chodzieży, Pile (grudzień 2010-2014).
12. Zestawienia i załączniki do sprawozdań MPIPS o stanie bezrobotnych – dokumenty pobrane ze stron internetowych Urzędów Pracy lub przesłane drogą mailową.
13. Strony internetowe gmin należących do NGR.
14. „Powiat czarnkowsko-trzcianecki, mapa turystyczna”, Pietruska&Mierkiewicz, 2009
15. „Szlaki rowerowe w Wielkopolsce”, Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2007
16. „Notecki Szlak Turystyczny”, EKO-MAP, 2013
17. „Szlakiem Noteci”, Adeon, 2013
18. „Nadleśnictwo Krzyż”, Wydawnictwo Włodzimierz Łapiński, 2010
19. „Trzcianka i okolice”, Wydawnictwo Media, 2010
20. „Międzynarodowa droga wodna E70”, WMWP, 2012
21. „Mapa turystyczno-przyrodnicza EDPL w Pile”, NICE, 2010
22. „Nadleśnictwo Potrzebowice wczoraj i dziś”, Wydawnictwo Media, 2012
23. „Przyroda województwa pińskiego i jej ochrona”, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, 1998
24. „Po prawej stronie Noteci” Wydawnictwo Media, 2007
25. „Powiat Piński”, Wydawnictwo Media, 2011.
26. „Ryby w akwakulturze i akwaturystyce”, ZUT, 2006
27. „Chów i hodowla pstrąga tęczowego”, IRŚ, 2015
28. „Rybactwo stawowe”, OWG, 2003
29. „Mapa wód wędkarskich ON PZW”, BiK, 2012
30. „Przegląd Rybacki”

**PROCEDURA
AKTUALIZACJI LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU NGR**

Cel procedury: Celem procedury jest sformalizowanie procesu dokonywania korekt w LSR tak, aby zapewnić udział partnerów i wszystkich mieszkańców obszaru NGR w procesie aktualizacji przedmiotowego dokumentu.

Zakres procedury: Procedura obejmuje czynności i schemat działań związanych ze zgłaszaniem, analizowaniem i przyjmowaniem zmian w zapisach LSR.

Założenia ogólne:

- Proces aktualizacji LSR odbywa się z jak najszerszym udziałem różnych grup interesów obszaru NGR oraz mieszkańców. Ze względu na rybacką specyfikę obszaru, należy zadbać, aby w konsultacjach związanych ze zmianami LSR w jak najszerszym zakresie uczestniczyli przedstawiciele **sektora rybackiego**. W sytuacji, w której zmiany muszą zostać dokonane na wniosek Instytucji Pośredniczącej lub Zarządzającej, aktualizacja LSR może odbyć się z pominięciem tego etapu.
- Wszystkie działania w zakresie aktualizacji są jawne i dostępne na stronie www NGR oraz w biurze NGR.
- NGR na bieżąco monitoruje wdrażanie LSR.
- Aktualizacja LSR nie powinna być dokonywana częściej niż raz w roku, ale dopuszcza się częstszą aktualizację w przypadku zaistnienia szczególnych okoliczności (np. konieczność dostosowania do znowelizowanych przepisów określających ramy dla wdrażania LSR).
- Aktualizacji mogą ulec wszystkie elementy LSR poza celami ogólnymi, które mogą być zmienione tylko w szczególnych przypadkach.

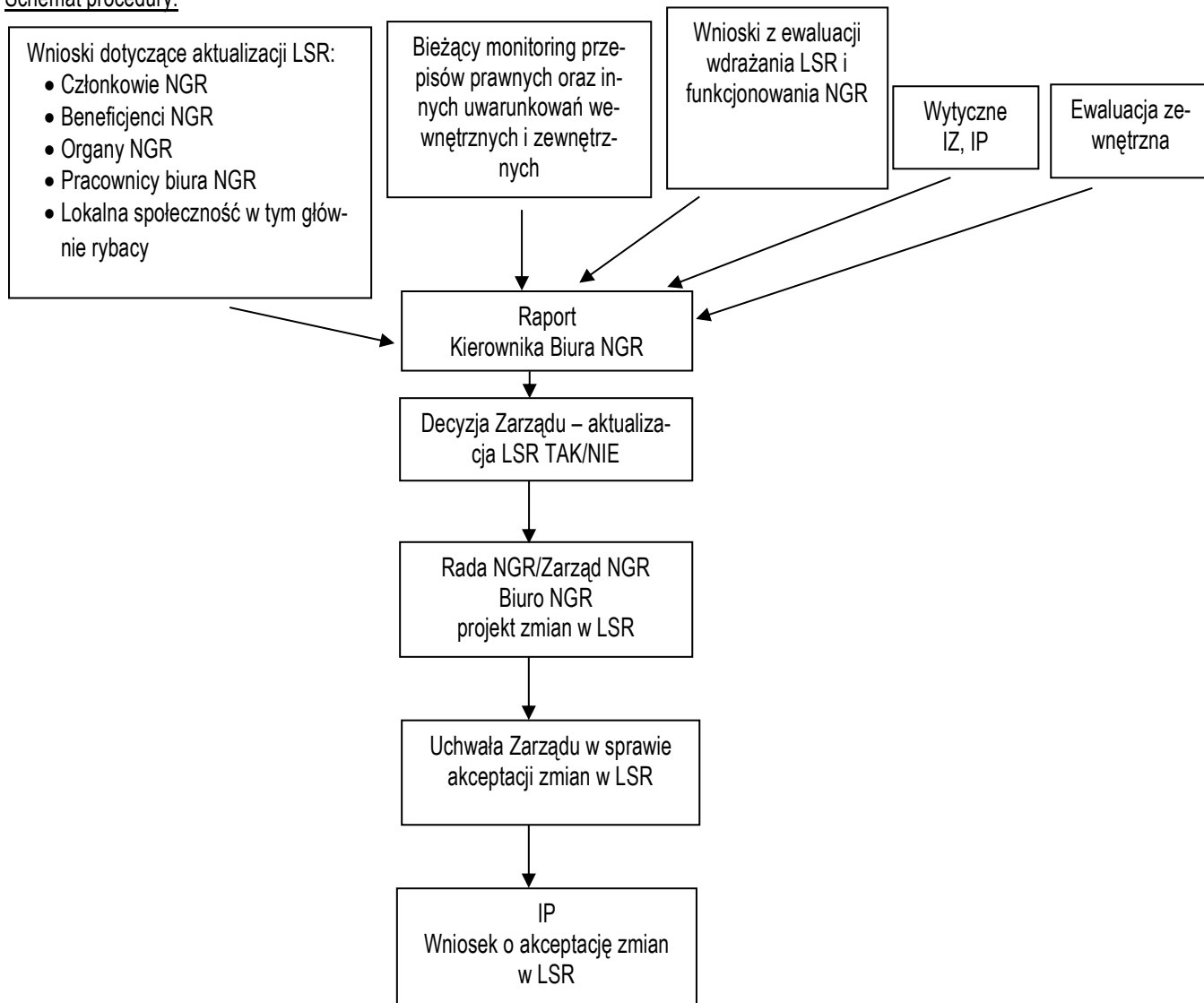
Podmioty zaangażowane:

1. Akceptacja zmian LSR należy do kompetencji Zarządu NGR (uchwała).
2. Organ odpowiedzialny za podjęcie decyzji w sprawie konieczności aktualizacji LSR: Zarząd NGR.
3. Osoby lub organ odpowiedzialny za przygotowanie aktualizacji LSR: Rada NGR, pracownicy Biura NGR, którzy zapewniają obsługę administracyjną i wsparcie merytoryczne oraz w sytuacji, gdy konieczność przeprowadzenia zmian w LSR wynika z pismennego wniosku Instytucji Zarządzającej lub Pośredniczącej – Zarząd NGR.
4. Wnioski w sprawie zmian zapisów LSR mogą zgłaszać: członkowie NGR, beneficjenci, organy NGR, pracownicy biura NGR, wszyscy mieszkańcy, przedsiębiorcy, instytucje i organizacje działające na obszarze NGR oraz przede wszystkim rybacy.

Opis przebiegu:

1. Podmioty i osoby wymienione w punkcie 4 składają pisemne wnioski co do konieczności zmian w LSR na formularzu opracowanym przez NGR (preferowane), udostępnionym na stronie www NGR lub w dowolnej formie za pośrednictwem poczty elektronicznej, tradycyjnej lub osobiście w biurze NGR.
2. Podstawę do aktualizacji LSR mogą stanowić również informacje uzyskane w wyniku: analizy przepisów prawa oraz innych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, mających styczność i wpływa na realizację LSR, uchwał organów NGR w sprawie zmian w kryteriach oceny i procedur oceny operacji, wniosków pracowników biura. Mogą ją stanowić także wytyczne Instytucji Zarządzającej, Pośredniczącej i innych instytucji kontrolnych.
3. Poszczególne organy i osoby, zgodnie z częstotliwością wskazaną w tabeli XI.1 stanowiącej załącznik do LSR, dokonują ewaluacji poszczególnych elementów wdrażania LSR i funkcjonowania NGR, wskazanych w tej tabeli.
4. Zarząd może dodatkowo podjąć decyzję o zleceniu przeprowadzenia ewaluacji niezależnej firmie eksperckiej.
5. Wyniki przeprowadzonej oceny mogą stanowić podstawę do aktualizacji LSR.
6. Na podstawie zebranych danych ze złożonych wniosków i opracowanych raportów lub sprawozdań ewaluacyjnych, Kierownik Biura NGR sporządza raport wraz z ewentualnymi zaleceniami, który może być podstawą decyzji Zarządu NGR co do ewentualnej aktualizacji Strategii.
7. Rada NGR wraz z biurem NGR przygotowuje projekt zmian w LSR wraz z uzasadnieniem konieczności ich wprowadzenia. W sytuacji, gdy konieczność przeprowadzenia zmian w LSR wynika z pismennego wniosku Instytucji Zarządzającej lub Pośredniczącej, projekt może zostać przygotowany przez Zarząd NGR wraz z biurem NGR, z pominięciem Rady NGR.
8. Ostateczne zmiany w LSR akceptują członkowie Zarządu NGR.
9. Do wniosku o akceptację zmian w LSR dołącza się uchwałę Zarządu w sprawie dokonanych zmian.

Schemat procedury:

Schemat i procedura: opracowanie własne.

Załącznik nr 2 do LSR – procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu LSR

Tabela XI.1 Elementy funkcjonowania NGR i wdrażania LSR podlegające ocenie oraz elementy monitorowania LSR.

ELEMENTY FUNKCJONOWANIA NGR PODLEGAJĄCE OCENIE CZAS OCENY LATA 2016-2022 (OCENA BIEŻĄCA) zgodnie z częstotliwością wskazaną poniżej OCENA EX POST LATA 2016-2022 - W I PÓŁROCZU 2023 EWENTUALNA OCENA ZEWNĘTRZNA OKRESOWA ZA LATA 2016-2018 – W I PÓŁROCZU 2019						
Lp.	Element podlegający ocenie	Osoba lub organ odpowiedzialny za przeprowadzenie oceny	Okresy przeprowadzania ocen	Kryteria oceny	Możliwe metody oceny	Sposób realizacji wniosków pokontrolnych (sposób wykorzystania wyników oceny)
ELEMENTY FUNKCJONOWANIA BIURA NGR PODLEGAJĄCE OCENIE						
1	Wsparcie informacyjne społeczności lokalnych w zakresie LSR i założeń PO Rybactwo i Morze	Kierownika Biura NGR	- po każdej inicjatywie lub co najmniej raz na 12 miesięcy	- ilość przeprowadzonych szkoleń zbiorowych, - ilość przeszkolonych osób, - ilość działań o charakterze informacyjnym w lokalnych mediach, - ilość wydawnictw informacyjnych (ulotki, plakaty, zaproszenia itp.)	- wywiady i ankiety z mieszkańcami obszaru, uczestnikami szkoleń, - listy obecności ze szkoleń zbiorowych, - sprawozdanie merytoryczne z realizacji zadania	- dodatkowe szkolenia dla pracowników NGR, - weryfikacja zakresu obowiązków pracowniczych, - wymiana kadry pracowniczej
2	Wsparcie beneficjentów w procesie aplikacyjnym	Kierownik Biura NGR	- jeden raz po zakończeniu każdego konkursu oraz po podpisaniu umów, - co najmniej raz na 12 miesięcy – bieżące doradztwo w Biurze NGR	- odsetek osób zadowolonych z udzielonego doradztwa oraz przeprowadzonego szkolenia, - ilość złożonych wniosków w konkursach, - odsetek kompletnych wniosków złożonych do oceny Rady, - odsetek wniosków uznanych przez Radę za zgodne z LSR, - odsetek wniosków wybranych do dofinansowania przez Radę, - odsetek wniosków, które przeszły pozytywnie weryfikację UM i na których realizację podpisano umowy o dofinansowanie	- sprawozdanie z konkursów oraz oceny wniosków, - zestawienie z UM o podpisanych umowach z beneficjentami, - ankiety oceniające zadowolenie z usług doradczych pracowników biura NGR oraz szkoleń informacyjnych,	- dodatkowe szkolenia dla pracowników NGR, - weryfikacja kart informacyjnych projektów, - weryfikacja zakresu obowiązków pracowniczych, - wymiana kadry pracowniczej
3	Wsparcie pracy Rady NGR podczas oceny wniosków	Przewodniczący Rady NGR	- jeden raz po posiedzeniu Rady	- odsetek członków Rady zadowolonych ze wsparcia pracowników biura	- ankieta oceniająca pracę biura NGR wypełniania przez członków Rady	- dodatkowe szkolenia pracowników, - weryfikacja procedur oceny wniosków lub ROR
4	Funkcjonowanie polityki informacyjnej i promocyjnej NGR (plan komunikacji)	Kierownik Biura NGR	- co najmniej raz na 12 m-cy,	- ilość przeprowadzonych szkoleń informacyjnych dla potencjalnych wnioskodawców i społeczności lokalnej,	- sprawozdanie merytoryczne z realizacji planu komunikacyjnego,	- wymiana kadry pracowniczej, - weryfikacja zakresu obowiązków pracowniczych,

			- po zakończeniu każdego działania komunikacyjnego	- ilość mediów zamieszczających informacje o konkursach, działalności NGR i wdrażaniu LSR, - bieżące aktualizowanie stron internetowych, - ilość wydawnictw promocyjnych dot. działalności NGR i wdrażania LSR (ulotki, plakaty, itp.), - ilość wydarzeń promocyjnych i kulturalnych, w których NGR wzięła udział promując swoją działalność (festyny, targi, dożynki itp.)	- ankiety odbiorców działań komunikacyjnych nt. jakości i skuteczności planu komunikacji, - ankiety oceny szkolenia/warsztatu	- dodatkowe szkolenia pracownika, - zmiana podmiotu zewnętrznego świadczącego usługi
5	Pracownicy biura NGR	Kierownik Biura NGR/Zarząd NGR	- co najmniej raz na rok	- rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wskazanych w kartach czynności, - przestrzeganie Regulaminu pracy biura, - właściwa realizacja LSR	- opinia Kierownika nt. pracy pracowników, - opinia Zarządu nt. pracy Kierownika	- wymiana kadry pracowniczej, - weryfikacja zakresu obowiązków pracowniczych, - dodatkowe szkolenia pracownika, - sankcje przewidziane w kodeksie pracy,
POZOSTAŁE ELEMENTY FUNKCJONOWANIA NGR PODLEGAJĄCE OCENIE						
1	Działalność Zarządu NGR	Komisja Rewizyjna, członkowie NGR	- co najmniej raz w roku	- jakość i prawidłowość wdrażania LSR, - jakość i prawidłowość funkcjonowania NGR	- sprawozdanie z działalności Zarządu, - sprawozdanie Komisji Rewizyjnej z działalności NGR	- nie udzielenie absolutorium Zarządowi na kolejny rok, - odwołanie i wybór nowego składu Zarządu
2	Działalność Rady NGR	Przewodniczący Rady NGR/Komisja Rewizyjna NGR	- co najmniej raz w roku (ocena Komisji Rewizyjnej) - po każdym posiedzeniu (opinia Przewodniczącego)	- obecność na posiedzeniach Rady NGR, - rzetelność, bezstronność oceny, - znajomość procesu oceny WOD, - zachowanie parytetów podczas oceny, - prawidłowość wykluczenia się członka Rady z oceny wniosku, - praca zgodna z Regulaminem Pracy Rady	- listy obecności z posiedzeń Rady NGR, - rejestr interesów, karty wyłączeń, - listy obecności na szkoleniach organizowanych dla Rady NGR, - sprawozdania Przewodniczącego Rady NGR, - protokoły z posiedzeń Rady	- dodatkowe szkolenia dla członków Rady NGR, - weryfikacja Regulaminu Rady NGR oraz procedur stosowanych w związku z oceną WOD, - upomnienie lub usunięcie członka z Rady NGR,

ELEMENTY WDRAŻANIA LSR PODLEGAJĄCE OCENIE CZAS OCENY LATA 2016-2022 (OCENA BIEŻĄCA) zgodnie z częstotliwością wskazaną poniżej OCENA EX POST LATA 2016-2022 - W I PÓŁROCZU 2023 EWENTUALNA OCENA ZEWNĘTRZNA OKRESOWA ZA LATA 2016-2018 – W I PÓŁROCZU 2019						
Lp.	Element podlegający ocenie	Osoba lub organ odpowiedzialny za przeprowadzenie oceny	Okresy przeprowadzania ocen	Kryteria oceny	Możliwe metody oceny	Sposób realizacji wniosków pokontrolnych (sposób wykorzystania wyników oceny)
1	Realizowanie celów LSR poprzez wypełnianie wskaźników realizacji celów w poszczególnych konkursach	Pracownicy biura NGR/Rada NGR/Zarząd NGR lub niezależni eksperci	- jeden raz po każdym konkursie (wskaźniki produktu) - jeden raz po zrealizowaniu operacji (wskaźniki rezultatu) - jeden raz na koniec 2023 r. (wskaźniki oddziaływania)	- poziom realizacji wskaźników dla poszczególnych celów i przedsięwzięć	- oświadczenia, ankiety lub sprawozdania beneficjentów z realizacji operacji, - zestawienia zbiorcze wskaźników realizacji po dokonaniu wyboru operacji, aktualizowane następnie po podpisaniu umów o dofinansowanie przez UM	- kontrola procesu rozpowszechniania informacji w ramach działalności biura NGR (zintensyfikowanie), - zmiana punktacji oceny operacji, - weryfikacja kart oceny operacji i zmiana kryteriów, - dodatkowe szkolenia dla wnioskodawców NGR, - weryfikacja lub utworzenie dokumentów wewnętrznych wymaganych jako załączniki do WOD stosownie do osiągniętych rezultatów, - przesunięcia w budżecie NGR stosownie do osiągniętych rezultatów, - zmiany w harmonogramie ogłaszania konkursów stosownie do osiągniętych rezultatów,
2	Efektywność procedury oceny operacji oraz kryteriów wyboru operacji	Kierownik Biura NGR/Przewodniczący Rady NGR	- co najmniej raz na 12 m-cy	- odsetek operacji wybranych, które zostały zrealizowane i otrzymały dofinansowanie, - efekty realizacji operacji wybranych w stosunku do zakładanych celów LSR	- wnioski pisemne i ustne członków Rady, pracowników biura, - wnioski wnioskodawców, - uchwały Rady w sprawie zmian, - analiza własna efektów przeprowadzonych konkursów	- aktualizacja procedur (ROR) zgodnie z przedstawionymi wnioskami, - aktualizacja kryteriów, dodatkowe opisy kryteriów i instrukcje dla wnioskodawców, - weryfikacja skali ocen w kartach ocen
3	Ocena okresowa realizacji budżetu w ramach poszczególnych zakresów operacji	Kierownik Biura NGR/Zarząd NGR	- na zakończenie dwuletniego okresu wdrażania LSR, - jeden raz po każdym konkursie lub co najmniej raz na 12 m-cy	- odsetek wykorzystania budżetu na poszczególny zakres działań (zgodność wydatków z planem)	- zestawienia obrazujące wysokość zakontraktowanych środków, - okresowe sprawozdania z realizacji LSR opracowane na podstawie informacji z UM o podpisanych umowach na dofinansowanie	- przesunięcia w budżecie NGR stosownie do osiągniętych rezultatów, - zmiany w harmonogramie ogłaszania konkursów stosownie do osiągniętych rezultatów, - aktualizacja LSR wraz z aneksowaniem umowy o realizację LSR

ELEMENTY MONITORINGU CZAS MONITORINGU LATA 2016-2023					
Lp.	Element podlegający ocenie	Osoba lub organ odpowiedzialny za przeprowadzenie monitoringu	Okresy przeprowadzania ocen	Kryteria oceny	Możliwe metody oceny
1	Przepisy prawa z zakresów mających styczność z działalnością NGR (w tym przepisy wykonawcze), czynniki zewnętrzne i wewnętrzne mające wpływ na NGR	Kierownik Biura NGR	- na bieżąco lub co najmniej raz na 12 m-cy	- zmiany przepisów prawnych mających styczność z działalnością NGR	- znowelizowane przepisy przesłane przez IP, IZ pocztą elektroniczną, tradycyjną lub umieszczone na stronach www tych instytucji, - biuletyny, gazety prawne, - czasopisma branżowe
2	Plan działania	Kierownik Biura NGR	- w okresach dwuletnich, zgodnie z planem działania	- stopień realizacji wskaźników oraz planowanego wsparcia	- załącznik do LSR – plan działania
3	Budżet NGR	Kierownik Biura NGR	- na bieżąco - po podpisaniu umów i ich rozliczeniu	- wysokość zakontraktowanych środków, - wysokość rozliczonych umów, - stopień wykorzystania budżetu NGR (% udział środków na każde działanie)	- zestawienia podpisanych umów i rozliczonych wnioskami o płatność od SW, - preliminarz środków na działania dot. funkcjonowania NGR i współpracy, - budżet
4	Zainteresowanie działalnością NGR i wdrażaniem LSR	Kierownik Biura NGR	- na bieżąco lub co najmniej raz na 12 m-cy	- zainteresowanie stroną internetową NGR, - zainteresowanie poszczególnymi działaniami komunikacyjnymi (szkoleniami, kampaniami), - zainteresowanie konkursami,	- licznik wejść na stronę internetową NGR - ankiety dla członków, mieszkańców, beneficjentów - liczba osób odwiedzających biuro w celu otrzymania porady, - ilość uczestników szkoleń, - ilość złożonych wniosków
5	Ogłaszanie konkursów	Kierownik Biura NGR	- na bieżąco	- zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem	- załącznik do umowy ramowej – harmonogram konkursów
6	Rozwój partnerstwa	Kierownik Biura NGR	- co najmniej raz na 12 m-cy	- liczba członków w poszczególnych sektorach, - liczba nowych członków w danym roku	- rejestr członków NGR, - deklaracje członkowskie

Załącznik nr 3 do LSR – plan działania

Lata		2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program	Poddzia- łanie/za- kres pro- gramu
Nazwa wskaźnika		Wartość z jedn. miary	% reali- zacja wsk. na- rastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jedn. miary	% realiza- cja wsk. narasta- jąco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jedn. miary	% realiza- cja wsk. narasta- jąco	Plano- wane wspar- cie w PLN	Razem wartość wskaźni- ków	Razem pla- nowane wsparcie w PLN		
Cel ogólny I	CO I Wzmocnienie potencjału sektora rybackiego na obszarze NGR.													
CS I.1. Rozwój łańcucha dostaw produktów rybactwa oraz tworzenie miejsc pracy w sektorze rybackim														
P I.1.1 Dofinansowanie produktów marketingo- wych wykorzystanych w celu promocji i sprze- daży produktów rybac- twa	Liczba podmiotów, które otrzymały dofinansowanie produktów marketingo- wych wykorzystanych w celu promocji i sprzedaży produktów rybactwa	-	-	0	1 szt.	100%	299 842	0 szt.	100%	-	1 szt.	299 842	PO RYBY	Realiza- cja LSR
P I.1.2 Tworzenie no- wych lub rozwijanie ist- niejących punktów prze- twarzania lub sprzedaży produktów rybactwa.	Liczba nowo utworzonych, zmodernizowanych, wypo- sażonych punktów lub za- gospodarowanych tere- nów, na (w) których ma być prowadzona sprzedaż lub przetwórstwo produk- tów rybactwa	1 szt.	25%	117 341	3 szt.	100%	839 165	0 szt.	100%	-	4 szt.	956 506	PO RYBY	Realiza- cja LSR
P I.1.3 Rozwój działalno- ści lub wspieranie zasto- sowania innowacji w łań- cuchu dostaw produktów rybactwa	Liczba projektów zakłada- jących rozwój działalności i/lub zastosowanie innowa- cyjnych rozwiązań w łań- cuchu dostaw produktów rybactwa	1 szt.	17%	83 688	5 szt.	100%	638 453	0 szt.	100%	-	6 szt.	722 141	PO RYBY	Realiza- cja LSR
Razem cel szczegółowy 1				201 029			1 777 460			-		1 978 489		
CS I.2 Podniesienie kompetencji kadr sektora rybackiego														

P I.2.1 Transfer wiedzy z zakresu funkcjonowania sektora rybackiego	Liczba zorganizowanych inicjatyw dla podmiotów rybackich mających na celu nabycie wiedzy oraz wymianę doświadczeń i dobrych praktyk	0 szt.	0%	0	3 szt.	100%	205 000	0 szt.	100%	-	3 szt.	205 000	PO RYBY	Współ-praca
Razem cel szczegółowy 2				0			205 000			0		205 000		
CS I.3. Wsparcie i wykorzystanie atutów środowiska oraz potencjału produkcyjnego sektora rybactwa na obszarze NGR														
P I.3.1 Ochrona akwenów lub infrastruktury wodnej przed negatywnymi skutkami zjawisk atmosferycznych, działalnością zwierząt i ludzi.	Liczba operacji mających na celu ochronę akwenów lub infrastruktury wodnej.	1 szt.	10%	4 102	9 szt.	100%	450 632	0 szt.	100%	-	10 szt.	454 734	PO RYBY	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 3				4 102			450 632			-		454 734		
Razem cel ogólny 1				205 131			2 433 092			0		2 638 223		
Cel ogólny II	CO II Zwiększenie atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej obszaru NGR.													
CS II.1 Różnicowanie działalności podmiotów rybackich														
P II.1.1 Tworzenie lub rozwój działalności nie związanej z podstawową działalnością rybacką.	Liczba podjętych lub rozszerzonych działalności przez podmioty rybackie w kierunkach nie związanych z podstawową działalnością rybacką	-	-	0	6 szt.	100%	1 758 152	0 szt.	100%	-	6 szt.	1 758 152	PO RYBY	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 1				0			1 758 152			-		1 758 152		
CS II.2 Rozwój działalności gospodarczej wykorzystującej wodny potencjał obszaru														
P II.2.1 Aktywne gospodarczo tereny nad wodami obszaru NGR.	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych miejsc lub zagospodarowanych terenów świadczących usługi noclegowe nad wodami	-	-	0	3 szt.	100%	2 117 631	0 szt.	100%	-	3 szt.	2 117 631	PO RYBY	Realizacja LSR
	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych obiektów noclegowych, gastronomicznych lub atrakcji turystycznych	-	-		3 szt.	100%		0 szt.	100%	-	3 szt.		PO RYBY	Realizacja LSR

	przystosowanych do korzystania przez osoby niepełnosprawne													
	Liczba podjętych lub poszerzonych działalności gospodarczych świadczących usługi w zakresie turystyki wodnej i wędkarskiej	-	-		3 szt.	100%		0 szt.	100%	-	3 szt.		PO RYBY	Realizacja LSR
	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych atrakcji turystycznych nad wodami	-	-		3 szt.	100%		0 szt.	100%	-	3 szt.		PO RYBY	Realizacja LSR
	Liczba nowo utworzonych lub zmodernizowanych miejsc lub zagospodarowanych terenów świadczących usługi gastronomiczne nad wodami	-	-		3 szt.	100%		0 szt.	100%	-	3 szt.		PO RYBY	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 2				0			2 117 631			-		2 117 631		
CS II.3 Poprawa dostępu mieszkańców obszaru NGR do publicznej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej														
P II.3.1 Tworzenie, rozwój, wyposażenie publicznej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Liczba wybudowanych, zmodernizowanych lub wyposażonych publicznych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	19 szt.	100%	1 796 338	0 szt.	0%	0	0 szt.	100%	-	19 szt.	1 796 338	PO RYBY	Realizacja LSR
	Liczba obiektów turystycznych i rekreacyjnych przystosowanych do korzystania przez osoby niepełnosprawne	10 szt.	100%		0 szt.	0%	0	0 szt.	100%	-	10 szt.		PO RYBY	Realizacja LSR
P II.3.2 Tworzenie małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Liczba nowo utworzonych obiektów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	0 szt.	0%	0	7 szt.	100%	300 000	0 szt.	100%	0	7 szt.	300 000	PO RYBY	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 3				1 796 338			300 000			-		2 096 338		
CS II.4 Promocja obszaru NGR oraz popularyzowanie idei LSR														
P II.4.1 Spójna i widoczna oferta turystyczna i promocyjna obszaru NGR.	Liczba wydarzeń promocyjnych i kulturalnych	0 szt.	0%		7 szt.	100%		0 szt.	100%	0	7 szt.		PO RYBY	Realizacja LSR

	Liczba nowych wydawnictw, publikacji, serwisów internetowych, aplikacji mobilnych etc. promujących obszar NGR i popularyzujących idee LSR	0 szt.	0%	0	28 szt.	100%	657 056	0 szt.	100%		28 szt.	657 056	PO RYBY	Realizacja LSR	
	Liczba opracowanych ofert produktów turystycznych dla biur podróży	0 szt.	0%		4 szt.	100%		0 szt.	100%		4 szt.		PO RYBY	Realizacja LSR	
	Liczba projektów edukacyjnych promujących obszar NGR i popularyzujących idee LSR	0 szt.	0%		3 szt.	100%		0 szt.	100%		3 szt.		PO RYBY	Realizacja LSR	
	Liczba inicjatyw promujących obszar NGR oraz idee LSR	0 szt.	0 %	0	7 szt.	100%	35 000	0 szt.	100%	0	7 szt.	35 000	PO RYBY	Współpraca	
Razem cel szczegółowy 4				0			692 056			-			692 056		
Razem cel ogólny 2				1 796 338			4 867 839			-			6 664 177		
Cel ogólny III	CO III Poprawa jakości życia społeczeństwa obszaru NGR poprzez aktywizację oraz rozwój przedsiębiorczości.														
CS III.1 Poprawa dostępu lokalnego społeczeństwa do źródeł finansowania projektów															
P III.1.1 Doradztwo biura NGR pod kątem dostępu do środków pomocowych PO Ryby 2014-2020 i pomocy w wypełnianiu wniosków	Liczba osób, którym udzielono doradztwa	100 os.	42%	25 000	120 os.	92%	20 000	20 os.	100%	5 000	240 os.	50 000	PO RYBY	Aktywizacja	
P III.1.2 Organizowanie lub współuczestnictwo w inicjatywach promocyjnych i informacyjnych z zakresu realizacji LSR, działalności NGR oraz pozyskania i rozliczenia dofinansowania z Po Ryby.	Liczba szkoleń, warsztatów i innych inicjatyw mających na celu przekazanie informacji z zakresu realizacji LSR, działalności NGR oraz pozyskania i rozliczenia dofinansowania z Po Ryby	15 szt.	44%	25 000	15 szt.	88%	30 000	4 szt.	100%	5 000,00	34szt.	60 000	PO RYBY	Aktywizacja	
Razem cel szczegółowy 1				50 000			50 000			10 000			110 000		
CS III.2 Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców obszaru NGR (inkubator przedsiębiorczości)															

P III.2.1 Organizacja szkoleń i warsztatów dla mieszkańców obszaru NGR z zakresu przedsiębiorczości i zakładania dz. gosp.	Liczba szkoleń i warsztatów z zakresu przedsiębiorczości i zakładania dz. gosp.	1 szt.	100%	4 018,67	0 szt.	100%	-	0 szt.	100%	-	1 szt.	4 018,67	PO RYBY	Aktywizacja
Razem cel szczegółowy 2				4 018,67			-			-		4 018,67		
CS III. 3 Aktywizacja społeczności obszaru NGR														
P III.3.1 Organizacja szkoleń, warsztatów i innych inicjatyw dla mieszkańców obszaru NGR w zakresie aktywizacji.	Liczba szkoleń, warsztatów i innych inicjatyw z zakresu aktywizacji	0 szt.	0%	-	5 szt.	100%	50 141,33	0 szt.	100%	-	5 szt.	50 141,33	PO RYBY	Aktywizacja
Razem cel szczegółowy 3				-			50 141,33			-		50 141,33		
Razem cel ogólny 3				54 018,67			100 141,33			10 000		164 160		
Razem LSR				2 055 487,67			7 401 072,33			10 000		9 466 560		
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR													% budżet poddziałania Realizacja LSR	
												5 854 272	64,60 %	

Załącznik nr 4 do LSR – budżet NGR

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN)					
	PROW	RPO		PO RYBY	Fundusz wiodący	Razem EFSI
		EFS	EFRR			
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	X	X	X	9 062 400,00 zł	X	9 062 400,00 zł
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	X	X	X	240 000,00 zł	X	240 000,00 zł
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	X	X	X	1 477 440,00 zł	X	1 477 440,00 zł
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	X	X	X	164 160,00 zł	X	164 160,00 zł
Razem	X	X	X	10 944 000,00 zł	X	10 944 000,00 zł

Załącznik nr 5 do LSR - plan komunikacjiIX.1 Główne cele i przesłanki opracowania planu komunikacji.

Głównym celem zaplanowanego procesu komunikacji będzie zapewnienie odpowiedniego poziomu wiedzy o możliwościach pozyskania wsparcia finansowego w ramach 4 rozdziału PO RiM, stworzenie warunków dla absorpcji środków z EFMiR oraz korzystnej atmosfery społecznej dla wdrażania LSR. W tym kontekście działania komunikacyjne powinny zapewnić potencjał beneficjentów dla operacji realizowanych z pośrednictwem NGR poprzez tworzenie warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, rozwijanie potencjału społeczeństwa do aktywności i podejmowania działań wspieranych w Strategii oraz włączenie społeczności lokalnej w bieżące wdrażanie LSR. Plan komunikacji powinien zagwarantować pewną, aktualną i przejrzystą informację o działalności NGR, wdrażaniu LSR, programu PO RiM 2014-2020 jako instrumentów wspierających rozwój obszarów rybackich i akwakultury oraz ich promocję.

Można wymienić także następujące cele szczegółowe planu komunikacji:

- ✓ zwiększenie poziomu wiedzy lokalnej społeczności na temat PO RiM 2014-2020, w tym zapewnienie informacji dotyczących zasad aplikowania o wsparcie, w zakresie praktycznej wiedzy i umiejętności przygotowania wniosków, biznesplanów oraz w zakresie realizacji projektów i przygotowania wniosków o płatność,
- ✓ zbudowanie i utrzymanie wysokiej rozpoznawalności PO RiM 2014-2020 na tle innych programów oraz funduszy europejskich,
- ✓ utrzymanie wysokiej rozpoznawalności NGR jako podmiotu pozytywnie wpływającego na rozwój obszarów rybackich i akwakultury poprzez wdrażanie LSR,
- ✓ ukazanie roli UE we współfinansowaniu rozwoju obszarów rybackich i akwakultury,
- ✓ zwiększenie zasięgu potencjalnych wnioskodawców, dotarcie z informacją do osób nastawionych niechętnie lub krytycznie do realizacji projektów unijnych, w tym LSR, przełamanie negatywnych stereotypów dotyczących możliwości pozyskania wsparcia w UE.

Przy opracowaniu planu komunikacyjnego uwzględniono efekty przeprowadzonych badań własnych dotyczących prowadzonej polityki informacyjno-promocyjnej NGR. Źródłami informacji o NGR, z których najczęściej korzystają mieszkańcy obszaru są: strona www NGR oraz gmin, lokalne media, ulotki, broszury oraz osobisty kontakt z biurem - na tych źródłach opierać będą się działania komunikacyjne również w kolejnym okresie programowania. Są to również najbardziej preferowane środki przekazu wg respondentów. Wzmocnienia natomiast wymagają wydarzenia informacyjno – promocyjne podczas imprez w gminach, materiały informacyjne, spotkania w gminach oraz kampanie internetowe. Przeprowadzone badania wskazują również na wysoką rozpoznawalność NGR wśród badanych osób (skrót NGR, logo, projekty) oraz znajomość profilu działalności NGR. Wskazuje to na wysoką skuteczność działań związanych ze zobowiązaniem beneficjentów do oznakowania projektów logo NGR, co wpłynęło na pozytywny wizerunek Stowarzyszenia i praktykowane będzie również w nowym okresie 2014-2020. W działaniach komunikacyjnych skupić należy się zatem na utrzymaniu wysokiej rozpoznawalności NGR. Wysoką skutecznością charakteryzują się również działania informacyjne dotyczące aplikowania o środki (doradztwo w biurze, szkolenia), na co wskazuje wysoki odsetek osób składających wnioski w liczbie osób korzystających z różnych form wsparcia biura w tym zakresie.

IX. 2 Grupy docelowe i komunikacja z nimi.

Charakterystyka grupy docelowej w znacznej mierze determinuje efektywność podejmowanych działań komunikacyjnych. Wiedza na temat potrzeb, motywacji grupy docelowej jest warunkiem opracowania takiego planu, który zapewni osiągnięcie najlepszych efektów. Odbiorców planu

komunikacyjnego wyznacza katalog potencjalnych beneficjentów, jaki określają wytyczne w zakresie 4 priorytetu PO Ryby – będzie to lokalna społeczność obszaru NGR, a w szczególności: przedsiębiorcy, rolnicy, osoby fizyczne zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej na obszarze NGR, organizacje społeczne oraz gminy obszaru. Ze względu na rybacką specyfikę obszaru oraz wdrażanej na nim LSR, **głównymi odbiorcami planu będą przedstawiciele sektora rybackiego** w tym: właściciele gospodarstw rybackich, ich rodziny, pracownicy, użytkownicy wód obszaru, zakłady przetwórcze, podmioty zajmujące się obsługą sektora rybackiego, instytucje i organizacje pozarządowe i zawodowe działające w sferze rybackiej. Szczególny nacisk należy położyć na dotarcie do tzw. **grupy defaworyzowanej**, którą na obszarze NGR stanowią młodzi rybacy do 30 r.ż. oraz rybacy, którzy ukończyli 60 r.ż. nie korzystający dotychczas z dofinansowania z PO Ryby 2007-2013, wobec których działania komunikacyjne będą bardziej zintensyfikowane.

Przy próbie dotarcia do poszczególnych grup docelowych należy pamiętać o ich zróżnicowaniu pod względem wieku, wykształcenia, grup zawodowych, doświadczenia zawodowego. W związku z tym komunikacja powinna być dostosowana pod względem jasności przekazu tekstowego i wizualnego, aby była zrozumiała dla wszystkich wchodzących w skład każdej z grupy odbiorców. W działaniach informacyjno-promocyjnych skierowanych do ogółu społeczeństwa należy skupić się na budowaniu pozytywnego wizerunku NGR jako organizacji otwartej dla wszystkich, popularyzacji PO RiM, w tym korzyści wynikających z pozyskania wsparcia z tego programu. Odbiorcami działań komunikacyjnych mogą być także osoby, które mają już wiedzę na temat PO RiM, dlatego prowadząc działania informacyjne również należy brać pod uwagę różnicowanie przekazu. Potencjalni beneficjenci otrzymać powinni informacje dotyczące warunków i trybu przyznawania pomocy, praktycznej wiedzy i umiejętności przygotowania wniosków i biznesplanów, natomiast beneficjenci - wiedzę w zakresie przygotowania wniosków o płatność, czy skutków prawnych niewywiązania się z realizowanej umowy. Oprócz dostosowania przekazu do stwierdzonych potrzeb, wskazane jest większe zaangażowanie w proces komunikacji instytucji i podmiotów, za pośrednictwem których można trafić do szerokiego grona odbiorców: organizacje pozarządowe, w tym stowarzyszenia zrzeszające rybaków, organizacje skupiające lokalnych liderów (sołtysi, radni, koła gospodyń wiejskich), gminy, ośrodki doradztwa rolniczego, firmy doradcze pomagające beneficjentom przygotowywać dokumenty aplikacyjne, inkubatory przedsiębiorczości oraz inni odbiorcy instytucjonalni lub zorganizowani. Istotnymi z punktu widzenia wdrażania LSR odbiorcami będą również media.

IX.3 Opis działań komunikacyjnych oraz środków przekazu.

Aby zapewnić systematyczny sposób rozpowszechniania informacji o wdrażaniu LSR oraz ich aktualność i dostępność dla lokalnej społeczności, zaplanowano działania komunikacyjne, których szczegółowy opis, w tym opis celów oraz środków przekazu, zawiera poniższa tabela.

Tabela IX.1 Opis działań komunikacyjnych, środków przekazu oraz grup docelowych planu komunikacyjnego.

Nazwa działania komunikacyjnego	Cel komunikacji	Środki przekazu	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Termin realizacji działania komunikacyjnego
1. Kampania informacyjna na temat głównych założeń LSR oraz PO Ryby 2014-2020	1. Poinformowanie społeczeństwa lokalnego o funkcjonowaniu NGR, wdrażaniu LSR, PO RiM 2014-2020, możliwości uzyskania dofinansowania za pośrednictwem NGR, procedurach i wytycznych, typach operacji preferowanych w LSR, kryteriach wyboru operacji, celach i przedsięwzięciach LSR itp. w celu pozyskania potencjalnych beneficjentów 2. Upowszechnienie wiedzy dot. w/w kwestii 3. Zaangażowanie członków NGR w aktywną realizację LSR	- artykuły w lokalnej prasie, audycje, wywiady w TV oraz spoty w radio, - artykuły i dokumenty do pobrania na stronie internetowej NGR, gmin, członków NGR, - newsletter, - media społecznościowe, - punkty i spotkania informacyjne w siedzibie NGR lub przy okazji ważnych wydarzeń organizowanych na terenie NGR, w tym o ch-rze rybackim, turystycznym, - ogłoszenia, plakaty w siedzibach instytucji publicznych (urzędy, biurowce itp.), - ulotki, broszury informacyjne wręczane na spotkaniach lub rozpowszechniane za pośrednictwem poczty polskiej, lub w siedzibach urzędów, punktów informacji o środkach unijnych itp., - punkt informacyjny w Biurze NGR, - komunikatory internetowe, czaty, fora internetowe z pracownikami Biura NGR, - konferencje, seminaria. Rybacki i grupa defaworyzowana: zintensyfikowanie w/w działań, kontakt osobisty	1. Ogół społeczeństwa, w tym potencjalni beneficjenci, w szczególności: - przedsiębiorcy, rybacki, ich rodziny, pracownicy, przetwórcy w sektorze rybackim , rolnicy, - osoby fizyczne zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gosp. na obszarze NGR, - organizacje społeczne, instytucje i związki w tym zrzeszające rybacki , - mieszkańcy obszaru NGR, - gminy, - podmioty pośredniczące np. firmy konsultingowe 2. Media. 3. Grupa defaworyzowana: młodzi i starsi rybacki obszaru NGR	Natychmiast po podpisaniu umowy ramowej i uruchomieniu finansowania, od II połowy 2016 r. do II połowy 2017 roku
2. Szkolenia, warsztaty na temat warunków udzielania pomocy, zasad aplikowania o środki oraz wypełnienia WoD	1. Przekazanie szczegółowych informacji potencjalnym wnioskodawcom o zasadach aplikowania o wsparcie za pośrednictwem NGR (kto, na co, o ile może wnioskować, koszty kwalifikowalne), o sposobie wypełniania WoD, kryteriach zgodności operacji z LSR, interpretacji poszczególnych kryteriów wyboru operacji, procedurach oceny wniosków itp. 2. Pozyskanie potencjalnych beneficjentów - zachęcenie do złożenia WoD	- prezentacje multimedialne - ulotki lub broszury informacyjne, - materiały drukowane lub wysłane na adres e-mail uczestników lub na płycie CD - warsztaty praktycznego wypełniania WoD i dokumentacji dodatkowej, - komunikatory, czaty, fora internetowe z pracownikami Biura NGR, - podstrona z FAQ (zbiór najczęściej zadawanych pytań i odpowiedzi). Rybacki i grupa defaworyzowana: zintensyfikowanie w/w działań, kontakt osobisty lub telefoniczny	1. Potencjalni beneficjenci, w tym m.in. (w zależności od ogłaszanych naborów): - przedsiębiorcy, rybacki, ich rodziny, pracownicy, przetwórcy w sektorze rybackim , rolnicy, - osoby fizyczne zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gosp. na obszarze NGR, - organizacje społeczne, instytucje i związki w tym zrzeszające rybacki , - mieszkańcy obszaru NGR, - gminy, - podmioty pośredniczące np. firmy konsultingowe 2. Grupa defaworyzowana: młodzi i starsi rybacki obszaru NGR	Przed naborami - zgodnie z harmonogramem konkursów

3. Kampania informacyjna na temat naborów wniosków o dofinansowanie organizowanych przez NGR	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o terminach i zasadach naboru (informacja o czasie trwania naboru, miejscu i sposobie złożenia WoD, dokumentach dodatkowych, jakie należy złożyć, o kryteriach i procedurach oceny operacji)	- ogłoszenia w lokalnej prasie lub radio, - ogłoszenia na stronie internetowej NGR, , gmin, członków NGR, - newsletter, - informacja przesłana za pomocą e-mail do potencjalnych beneficjentów, - ogłoszenia, plakaty, ulotki w siedzibach instytucji publicznych (urzędy, biurowce itp.), - ogłoszenie na tablicy w siedzibie NGR, - punkt informacyjny w Biurze NGR, - komunikatory internetowe, czaty, fora internetowe z pracownikami Biura NGR, Rybaczy i grupa defaworyzowana: zintensyfikowanie w/w działań, kontakt osobisty lub telefoniczny	1. Potencjalni beneficjenci, w tym m.in. (w zależności od ogłaszanych naborów): - przedsiębiorcy, rybaczy, ich rodziny, pracownicy, przetwórcy w sektorze rybactwa, rolnicy, - osoby fizyczne zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gosp. na obszarze NGR, - organizacje społeczne, instytucje i związki w tym zrzeszające rybaków, - mieszkańcy obszaru NGR, - gminy, - podmioty pośredniczące np. firmy konsultingowe 2. Grupa defaworyzowana.	Przed każdym konkursem zgodnie z harmonogramem konkurów i wytycznymi w zakresie terminu ogłaszania naborów
4. Szkolenia na temat zasad realizacji i rozliczania projektów	Poinformowanie beneficjentów o zasadach realizacji i rozliczania projektów oraz ich kontroli	- prezentacje multimedialne przeprowadzone przez pracowników Biura NGR, przedstawicieli NGR lub SW, - materiały drukowane lub wysłane na adres e-mail uczestników lub na płycie CD - punkt informacyjny w Biurze NGR, - komunikatory, czaty, fora internetowe z pracownikami Biura NGR, - podstrona z FAQ (zbiór najczęściej zadawanych pytań i odpowiedzi),	1. Beneficjenci NGR, którzy podpisali umowę z SWW, wnioskodawcy, których wnioski wybrane zostały do dofinansowania a nie podpisali jeszcze umowy 2. Grupa defaworyzowana. Rybaczy i grupa defaworyzowana: zintensyfikowanie w/w działań, kontakt osobisty lub telefoniczny	Po podpisaniu umów z SWW na operacje realizowane przez beneficjentów i/lub wybraniu wniosków do dofinansowania przez Radę (na które nie zostały jeszcze podpisane umowy)
5. Kampania promocyjna zrealizowanych projektów	Zaprezentowanie rzeczywistych efektów/zmian na obszarze NGR, które zaszły w wyniku realizacji operacji w ramach poszczególnych instrumentów wsparcia PO RiM 2014-2020 - promocja działalności beneficjentów i zrealizowanych przez nich projektów za pośrednictwem NGR, promocja projektów zrealizowanych przez NGR	- artykuły w mediach lokalnych, - baza beneficjentów i opisów zrealizowanych przez nich projektów na stronie internetowej NGR, - newsletter, - posty na portalach społecznościowych, - publikacja zrealizowanych projektów – II cz. „Kroniki Wspomnień NGR” – wersja drukowana oraz pdf do zawieszenia na stronach internetowych, - konferencja, podsumowująca dokonania beneficjentów i NGR, - film, - ulotki lub broszury promocyjne, - udział w inicjatywach promocyjnych na obszarze NGR i poza nim (stoisko wystawiennicze), - targi, wystawy,	1. Społeczność lokalna oraz spoza obszaru NGR 2. Beneficjenci 3. Potencjalni beneficjenci 4. Grupa defaworyzowana	I połowa 2022 r.

6. Kampania informacyjna nt. postępów i efektów wdrażania LSR	Upowszechnienie wiedzy na temat efektów i postępów realizacji LSR, umożliwienie wymiany doświadczeń, dobrych praktyk między uczestnikami procesu wdrażania LSR, poinformowanie o sposobie i stopniu wydatkowania środków.	- okresowe sprawozdania z działalności NGR, w tym z realizacji konkursów, celów i wskaźników LSR, - raport ewaluacyjny z działalności NGR, - seminarium (konferencja), - forum na stronie www NGR umożliwiające wymianę doświadczeń, - strona www NGR, - Fanpage na facebooku umożliwiający komentowanie zdarzeń i wymianę informacji, - artykuł w prasie lokalnej - drukowane materiały informacyjne i promocyjne (np. broszury, ulotki)	1. Społeczność lokalna oraz spoza obszaru NGR 2. Beneficjenci 3. Potencjalni beneficjenci 4. Media 5. Grupa defaworyzowana	I połowa 2019 r.
7. Promowanie wizualizacji PO RiM 2014-2020 oraz NGR	Zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat PO RiM, współfinansowania z EFMiR oraz rozpowszechnienie wizualnej marki Programu oraz NGR	- drukowane i elektroniczne materiały informacyjne i promocyjne, - strony www, - banery, roll-up'y, - targi, wystawy, imprezy promocyjne i kulturalne, - spotkania, konferencje, seminaria, - artykuły, spoty w mediach, - gadżety reklamowe i promocyjne (długopisy, breloczki, notesy, kalendarze itp.) z logo UE, PO Ryby 2014-2020 oraz NGR,	1. Społeczność lokalna 2. Potencjalni beneficjenci 3. Beneficjenci 4. Grupa defaworyzowana 5. Media	Na bieżąco
8. Kampania informacyjna o nowym okresie programowania 2021-2027	Przekazanie informacji o nowym okresie programowania 2021-2027	- konsultacje społeczne, on-line - konferencje, spotkania informacyjne, - prace grup roboczych, - strony www, - drukowane materiały informacyjne i promocyjne (gadżety), - kampanie informacyjne w mediach,	1. Społeczność lokalna 2. Potencjalni beneficjenci 3. Beneficjenci 4. Grupa defaworyzowana 5. Media	II poł. 2021 r.
9. Badanie satysfakcji z jakości i skuteczności funkcjonowania NGR i wdrażania LSR	Zdobycie informacji na temat satysfakcji z jakości udzielonego doradztwa świadczonego przez Biuro NGR, jakości działań realizowanych przez NGR, jakości planu komunikacyjnego itp. pod kątem ewaluacji tych działań	- ankiety wypełniane bezpośrednio po udzielonej poradzie w Biurze NGR lub przeprowadzonym zdarzeniu np. konferencji, szkoleniu, - ankiety wypełniane przez osoby odwiedzające Biuro NGR, - ankiety w wersji elektronicznej dostępne na stronie www NGR oraz rozsyłane na adresy e-mailowe, - zgłoszenie uwagi lub opinii bezpośrednio w biurze NGR, listownie lub e-mailowo, lub podczas WZC,	1. Potencjalni beneficjenci 2. Beneficjenci 3. Członkowie NGR, 4. Lokalna społeczność obszaru NGR (mieszkańcy) 5. Grupa defaworyzowana	Na bieżąco
10. Informacja zwrotna na temat projektów	Otrzymanie informacji zwrotnej na temat zrealizowanych projektów, w tym efektów zrealizowanych operacji	- sprawozdania z realizacji operacji, - ankiety dot. wskaźników zrealizowanych operacji,	1. Beneficjenci NGR, którzy zrealizowali operacje za pośrednictwem NGR 2. Grupa defaworyzowana	Po zrealizowaniu projektów przez beneficjentów

Ważną rolę w procesie informowania i promocji odgrywać będą następujące kanały komunikacji:

1. Punkt informacyjno-doradczy w Biurze NGR:

Bezpłatna działalność punktu konsultacyjnego w NGR jest obowiązkowa i wynika z zapisów 4 priorytetu PO Ryby 2014-2020. Punkt ten dostępny będzie przez cały okres wdrażania LSR dla wszystkich zainteresowanych w godzinach otwarcia Biura. Pracownicy będą udzielać bezpłatnych porad w zakresie przygotowywania wniosków o dofinansowanie i wniosków o płatność, udostępniać materiały dotyczące LSR oraz informować o Programie. W ramach prowadzonych działań informacyjnych punkt konsultacyjny powinien zapewnić wszystkim zainteresowanym możliwość uzyskania potrzebnych informacji osobiście, za pośrednictwem poczty elektronicznej oraz telefonicznie. Ważne jest, aby na stronie internetowej podać do publicznej wiadomości adres e-mail oraz numery telefonów, pod którymi udzielane są informacje. Istotnym elementem w obszarze punktów informacyjnych jest jakość obsługi beneficjentów i potencjalnych beneficjentów. Aby poprawić i skuteczniej realizować zadania związane z udzielaniem informacji w punkcie informacyjnym, pracownicy powinni uczestniczyć w organizowanych dla nich szkoleniach, również praktycznych. Istotą w prowadzonych działaniach komunikacyjnych w punktach informacyjnych jest zapewnienie odpowiedniego odbioru poprzez wysokie kompetencje pracowników w zakresie m. in. obsługi klienta, rozwiązywania problemów, pracy z „trudnym klientem”, wysokiej jakości i słyszalności rozmowy, sposobu pisanie e-maili/pism, itp. Punkty konsultacyjne będą także prowadzone podczas wybranych wydarzeń promocyjnych i kulturalnych na terenie NGR, w formie stoiska wystawienniczego, w trakcie których udzielane będą niezbędne informacje oraz przekazywane bezpłatnie materiały na temat Programu oraz działalności NGR.

2. Stała współpraca z gminami, SWW, MGMIŻŚ, innymi RLGD, siecią grup rybackich, innymi instytucjami w celu docierania z informacjami do jak największej ilości osób:

Za pośrednictwem gmin i członków NGR (inne instytucje – w tym, w szczególności firmy, stowarzyszenia) przekazywane będą najważniejsze informacje o wdrażaniu LSR, w tym ogłoszenia o naborach wniosków, organizowanych imprezach, szkoleniach - będą one dostępne na tablicach ogłoszeń oraz na stronach internetowych. Współpraca z instytucjami będzie również niezbędna przy wdrażaniu dużych działań informacyjnych i promocyjnych skierowanych do opinii publicznej, w tym konferencji, sympozjów. Natomiast współpraca z SWW, MGMIŻŚ, innymi RLGD oraz siecią grup rybackich polegała będzie na otrzymywaniu aktualnych dokumentów i wytycznych PO Ryby oraz wymianą wzajemnych doświadczeń.

3. Internet:

Strona internetowa odgrywać będzie bardzo ważną rolę w procesie komunikacji NGR ze społeczeństwem, stanowi ona bowiem jedno z najczęściej stosowanych w obecnych czasach narzędzi przekazywania informacji. Ponadto charakteryzuje się możliwością dotarcia do bardzo szerokiego grona potencjalnych wnioskodawców. Dlatego należy zadbać o jej systematyczne aktualizowanie. Będzie można z niej dowiedzieć się informacji o Stowarzyszeniu tj. o organach NGR, danych kontaktowych, pobrać dokumenty, w tym Strategię i dokumenty programowe, wzory wniosków, kart oceny operacji itp. Pojawia się na niej również informacje o aktualnych konkursach, terminach posiedzeń WZC i Rady (w zakresie naborów wniosków), a także protokoły z posiedzeń, wyniki naborów, raporty z pracy organów NGR. Możliwe jest ponadto prowadzenie działań informacyjnych z wykorzystaniem mediów społecznościowych oraz nowoczesnych form komunikacji (komunikatory skype, chat, forum), które charakteryzują się interakcją z odbiorcą, czyli bieżącą komunikacją. Narzędzia te mogą okazać się skutecznym kanałem i narzędziem w docieraniu do ogółu społeczeństwa, w tym potencjalnych beneficjentów i beneficjentów. Innym działaniem może być utworzenie podstrony z FAQ (baza najczęściej zadawanych pytań i odpowiedzi) oraz forum umożliwiającego, w formie komentarzy, wymianę informacji i doświadczeń. Dodatkowo istotną rolę odgrywać powinna współpraca z punktami informacji oraz portalami o tematyce funduszy europejskich. Pracownik odpowiedzialny za realizację planu komunikacyjnego powinien skupić się na wykorzystaniu możliwie szerokiego wachlarza narzędzi, aby skutecznie dotrzeć do wybranych grup docelowych i zapewnić w ten sposób potencjalnych beneficjentów dla absorpcji środków będących w dyspozycji NGR.

4. Media:

Za pośrednictwem lokalnej prasy, radio i telewizji będą przekazywane przede wszystkim informacje o naborach wniosków, szkoleniach, imprezach promocyjnych i kulturalnych, a także innych wydarzeniach ważnych z punktu widzenia NGR np. inicjatywach odbywających się na obszarze NGR z zachęceniem do udziału w nich. Należy zadbać o to, aby informacje trafiały do wszystkich mieszkańców obszaru NGR, dlatego wskazane jest wybranie mediów obejmujących swoim zasięgiem cały obszar działania. W celu promocji efektów wdrażania LSR wskazane jest natomiast wybranie mediów o szerszym zasięgu np. krajowym. Wykorzystanie mediów w procesie komunikacji jest istotne z punktu widzenia odbiorców, którzy nie mają dostępu do internetu i korzystają z tradycyjnych narzędzi pozyskiwania informacji np. osoby starsze. Nie należy zapominać, że media, które są istotnym środkiem przekazu, są również grupą docelową odbiorców informacji o PO RiM. Głównym zadaniem mediów to przekazywanie informacji dotyczących aktualnych wydarzeń dot. Programu, NGR i LSR, w tym również wszelkiego rodzaju newsów, informacji o naborach, efektach wdrażania LSR, których zasięg będzie istotnie większy przy ich udziale, niż w przypadku samodzielnych działań NGR. Przy współudziale mediów można też organizować konferencje prasowe, jak również kampanie informacyjne dotyczące NGR. Wskazane jest także dotarcie do potencjalnych wnioskodawców za pośrednictwem specjalistycznych czasopism, publikacji i portali internetowych np. dla rybaków. Biorąc pod uwagę liczbę różnych stacji telewizyjnych, radiowych, tytułów prasowych i ogólny zasięg każdego z nich, stanowią one kanał komunikacji i narzędzie nie do przecenienia pod względem możliwości przekazywania informacji.

5. Materiały informacyjne i promocyjne, np. w formie ulotek i biuletynów:

Materiały promocyjne, jako jedno z najbardziej preferowanych środków przekazu, informowały będą o naborach, zasadach aplikowania o środki, działalności NGR, wdrażaniu LSR, efektach jej realizacji - zrealizowanych projektach. Rozpowszechniane będą za pośrednictwem urzędów gmin, różnych instytucji, inkubatorów przedsiębiorczości, firm konsultingowych, podczas imprez na obszarze NGR, posiedzeń WZC, targów, wystaw.

Przy planowaniu poszczególnych działań komunikacyjnych należy pamiętać o właściwym oznakowaniu wszystkich stosowanych w jego ramach środków przekazu zgodnie z Księgą wizualizacji PO RiM.

Podjęmowane działania komunikacyjne nie będą znacząco różnić się od dotychczas podejmowanych. Nowością może być jedynie utworzenie podstrony z FAQ (baza najczęściej zadawanych pytań i odpowiedzi) oraz forum umożliwiającego, w formie komentarzy, wymianę doświadczeń, dobrych praktyk i rozpowszechnianie rezultatów LSR. Znaczną rolę we współczesnej komunikacji należy przypisać narzędziom internetowym (komunikatory, czaty, fora, portale społecznościowe), na których wykorzystaniu powinno się skupić szczególną uwagę, a były do tej pory dość rzadko stosowane. Ma to szczególne znaczenie w kontakcie z młodzieżą, dla której internet stanowi obecnie najczęściej wykorzystywaną metodę komunikacji społecznej.

IX. 4 Opis sposobu wykorzystania w procesie realizacji LSR wniosków i opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych.

Ważnym aspektem w procesie komunikacji społecznej jest interakcja czyli obustronność przekazywanych informacji, co umożliwia komunikację bez dużych i obciążających nakładów finansowych i czasowych. Dlatego, obok działań komunikacyjnych skierowanych do różnych środowisk lokalnych, NGR uwzględniła także konieczność pozyskiwania informacji zwrotnej ze strony społeczności na temat jakości funkcjonowania NGR i wdrażania LSR. Bardzo istotną kwestią, a nie uregulowaną w poprzedniej strategii rozwoju NGR, będzie stworzenie mechanizmu gwarantującego otrzymywanie informacji zwrotnej od beneficjentów na temat efektów zrealizowanych projektów. Przykładem takiego mechanizmu może być oświadczenie składane przez wnioskodawców przy złożeniu wniosku o dofinansowanie o zobowiązaniu do przesłania ankiety lub sprawozdania z realizacji projektu ze wskazaniem efektów operacji. Odpowiednie regulacje w tym zakresie umożliwią skuteczny monitoring wskaźników realizacji celów LSR.

Informacje zwrotne będą także zbierane na bieżąco – każdorazowo po udzieleniu konsultacji w biurze oraz przy okazji różnych wydarzeń np. imprezy promocyjnej, konferencji, posiedzenia Rady NGR, zakończeniu kampanii promocyjnej lub okresowo. Głównym narzędziem pozyskiwania niezbędnych informacji będą ankiety, których zakres dostosowany będzie do rodzaju badanych obszarów, okoliczności oraz odbiorców. Użytkowana informacja zwrotna posłuży identyfikacji bieżących problemów w poszczególnych obszarach działalności NGR oraz wskaże ewentualne kierunki zmian – wykorzystana zostanie m. in. do aktualizacji LSR, procedur wewnętrznych, zasad funkcjonowania poszczególnych organów NGR oraz biura. Pozyskanie informacji zwrotnej będzie zatem podstawą skutecznego monitorowania i ewaluacji LSR, które szczegółowo opisano w rozdziale XI LSR.

W sytuacji, gdy z otrzymanej informacji zwrotnej wynikać będzie brak akceptacji społecznej dla działań prowadzonych przez NGR lub problemy z realizacją LSR, należy podjąć odpowiednie środki zmierzające do przywrócenia lub zwiększenia poparcia społecznego dla wdrażania LSR oraz likwidacji przyczyn problemów w jej realizacji. Takie sytuacje mogą dotyczyć braku akceptacji konkretnych projektów realizowanych przez NGR (np. projektów własnych LGR), zasad funkcjonowania poszczególnych organów NGR, procedur oceny wniosków itp. Sytuacje takie mogą wynikać głównie z braku lub niedostatecznego rozpowszechnienia informacji na temat efektów wdrażania LSR, oporu przed pozyskiwaniem środków unijnych, ogólnej niechęci do programów unijnych, słabej jakości działań komunikacyjnych lub braku uwzględnienia wniosków i opinii, wynikających z konsultacji ze społeczeństwem, odnośnie pewnych rozwiązań na etapie ich przygotowania lub aktualizacji np. opracowanie procedur oceny wniosków i funkcjonowania Rady, realizacja projektu własnego lub współpracy LGD bez partycypacji lokalnego społeczeństwa. W sytuacjach braku społecznej akceptacji działań NGR wskazana jest mobilizacja i większe włączenie społeczności lokalnej w aktywną realizację LSR oraz jej aktualizacja z uwzględnieniem lokalnych potrzeb, co ma na celu poprawę podejścia do wdrażania LSR, a także rewizja działań/projektów zaplanowanych do realizacji w ramach LSR, ich modyfikacja lub zaplanowanie nowych, przy udziale społeczności, co dawałoby szansę na przywrócenie społecznego poparcia.

IX. 5 Analiza efektywności wykorzystania działań komunikacyjnych.

Analiza efektywności zastosowanych metod i narzędzi komunikacyjnych będzie należeć do obowiązków Kierownika Biura NGR, który opracuje **ankiety** dotyczące oceny skuteczności wdrażania planu komunikacyjnego oraz **sprawozdania z postępów realizacji planu**. Ankiety badające opinię społeczną powinny być tak skonstruowane, aby odpowiedzieć na pytania, czy zastosowane działania i środki przekazu są skuteczne i efektywne tzn. w jakim stopniu realizują cele komunikacyjne oraz założone wskaźniki, czy trafiają do właściwej grupy docelowej, czy trafiają do odpowiednio szerokiego grona odbiorców, czy spotykają się z uznaniem adresatów. Ankiety powinny zawierać pytania typu: „Z jakich źródeł dowiedział/a się Pan/Pani o funkcjonowaniu NGR, wdrażaniu LSR, możliwości uzyskania dofinansowania za pośrednictwem NGR?”, „Jakie formy otrzymywania informacji o działalności NGR Pan/Pani preferuje?”, „Czy dostrzega Pan/Pani wpływ realizowanej LSR na rozwój obszaru NGR”, „W jakim stopniu wzrosła Pani/Pana wiedza nt. aplikowania o środki unijne” – takie ankiety powinny być przeprowadzane cyklicznie – zalecana częstotliwość to raz na pół roku/raz na rok. Badania ankietowe weryfikujące poszczególne działania komunikacyjne np. oceniające zadowolenie ze sposobu przeprowadzenia szkolenia (tzw. ankiety poszkoleniowe), mogą być też prowadzone na bieżąco – każdorazowo po udzieleniu konsultacji w biurze oraz po zakończeniu imprezy promocyjnej, konferencji, szkolenia, kampanii promocyjnej („Czy jest Pan/Pani zadowolona ze szkolenia”, „Czy uzyskał/a Pan/Pani potrzebne informacje?”). Zadaniem osoby odpowiedzialnej za analizę efektywności planu komunikacyjnego będzie również badanie racjonalności i stopnia wykorzystania budżetu planu.

Po zakończeniu danego działania komunikacyjnego lub co najmniej raz na rok Kierownik sporządza także sprawozdanie merytoryczne z realizacji planu komunikacyjnego zawierające opis przeprowadzonych działań oraz szczegółową analizę uwzględniającą wyniki ankiet, a także wnioski z oceny własnej planu, w tym z monitoringu wskaźników planu. Do sprawozdania dołącza się sugerowane propozycje działań mających służyć wyeliminowaniu zidentyfikowanych barier zwiększenia efektywności planu, na podstawie których Zarząd NGR decyduje o konieczności jego

aktualizacji. Należy pamiętać, że działania informacyjno-promocyjne wymagają uzupełnienia i modyfikacji na bieżąco, w sytuacji pojawienia się bariery odpowiednio w zakresie: wzrostu negatywnego nastawienia opinii publicznej do funduszy europejskich, w tym również PO RiM, wzrostu poziomu wiedzy społeczeństwa, w szczególności beneficjentów i potencjalnych beneficjentów na temat Programu, przemian zachodzących w sferze komunikacji (np. wzrost znaczenia mediów internetowych – społecznościowych kosztem spadku znaczenia prasy papierowej), zmian na rynku mediów i reklamy, gdzie coraz większą rolę odgrywać będą podmioty specjalizujące się w komunikacji w internecie oraz w formach tzw. kombinowanych.

Podstawą analizy skuteczności realizacji planu komunikacyjnego powinien być systematyczny monitoring efektywności podejmowanych aktywności, czyli weryfikacja wskaźników produktu i rezultatu, których wykaz zawiera tabel nr IX. 2.

Tabela IX.2 Wskaźniki planu komunikacyjnego NGR.

Nazwa wskaźnika	Źródła pomiaru	Jm.	Częstotliwość pomiaru	Wartość bazowa – rok 2015	Wartość docelowa – rok 2023
Wskaźniki produktu					
Liczba wejść na stronę/podstronę internetową NGR	Strona internetowa lub podstrony (licznik wejść na stronę)	Os.	Co najmniej raz na rok	0	3000/rok
Ilość mediów i podmiotów, które zamieściły informacje o konkursach (tytuły, nazwy)	Przegląd mediów tradycyjnych i internetowych oraz stron www podmiotów	Szt.	Po każdym konkursie	0	10/konkurs
Ilość informacji o NGR zamieszczonych przez media lub podmioty zewnętrzne	Przegląd mediów tradycyjnych i internetowych oraz stron www podmiotów	Szt.	Co najmniej raz na rok	0	60
Ilość informacji zamieszczonych na stronie www NGR	Strona www NGR	Szt.	Co najmniej raz na rok	0	100
Liczba zrealizowanych działań informacyjnych i promocyjnych – szkoleń, seminariów, konferencji, kampanii promocyjnych	Sprawozdania merytoryczne pracownika	Szt.	Co najmniej raz rok	0	25 do końca 2023 r.
Ilość uczestników działań informacyjnych i promocyjnych	Listy obecności, badania własne	Os.	Po każdym działaniu	0	7000 do końca 2023 r.
Liczba wydanych materiałów informacyjno-promocyjnych - ulotek, broszur i publikacji nt. NGR, LSR, PO RiM 2014-2020 (rodzaj i nakład)	Sprawozdania merytoryczne pracownika,	Szt.	Po każdym działaniu lub co najmniej raz na rok	0	15 do końca 2023 r.
Ilość osób, którym udzielono doradztwa	Rejestr usług doradczych	Os.	Po każdym konkursie lub co najmniej raz na rok	0	240
Liczba złożonych ankiet lub zgłoszonych uwag i opinii nt. satysfakcji z jakości i skuteczności funkcjonowania NGR i wdrażania LSR	Ankiety społeczności lokalnej	Szt.	Co najmniej raz na rok	0	200
Liczba otrzymanych ankiet dot. wskaźników zrealizowanych operacji	Ankiety monitoringowe	Szt.	Co najmniej raz na rok	0	60
Wskaźniki rezultatu					
Liczba złożonych wniosków za pośrednictwem NGR	Listy złożonych wniosków	Szt.	Po każdym konkursie	0	80 do końca 2023
% społeczeństwa znający rolę UE w finansowaniu projektów z zakresu rozwoju obszarów rybackich w Polsce	Badania własne opinii publicznej – ankiety	%	Co najmniej raz na rok	0	50%
Odsetek respondentów dostrzegających wpływ LSR na rozwój obszaru NGR	Badania własne opinii publicznej – ankiety	%	Co najmniej raz na rok	0	70%
Liczba beneficjentów, którzy zrealizowali planowane wskaźniki	Ankiety monitoringowe	Os.	Co najmniej raz na rok	0	60
Wzrost wiedzy na temat NGR, LSR (znajomość projektów i efektów, świadomość istnienia NGR)	Badania własne opinii publicznej – ankiety	%	Co najmniej raz rok	0	20% w 2023 r.

Odsetek uczestników działań informacyjnych zadowolonych z ich przeprowadzenia, biorących udział w badaniu ankietowym	Badania własne opinii publicznej – ankiety	%	Po każdym działaniu	0	90%/działanie
% uczestników szkoleń i osób korzystających z doradztwa w NGR, którzy w przyszłości zostali wnioskodawcami	Listy obecności, potwierdzenia przeprowadzenia indywidualnych konsultacji doradczych, zestawienie podpisanych umów z SW, badania własne	%	Po podpisaniu umów z SW lub co najmniej raz na rok	0	60% w 2023

W wyniku zebranych opinii i wniosków na temat skuteczności wdrażania planu komunikacyjnego może okazać się, że prowadzone działania spotykają się z niesatysfakcjonującym odbiorem przez poszczególne grupy odbiorców lub przekaz okaże się zbyt trudny w odbiorze dla osób o niższych możliwościach poznawczych. Dlatego ważnym aspektem będzie zapobieganie, eliminacja pojawiających się barier w przekazie oraz przywrócenie społecznego poparcia. Przykładami takich działań mogą być:

- bieżące monitorowanie prowadzonych działań informacyjno-promocyjnych, ocena efektów realizacji tych działań oraz badanie ewaluacyjne, którego wyniki pozwolą na doprecyzowanie grup docelowych oraz dopasowanie form przekazu i narzędzi do tych grup. Źle dobrane lub niedopasowane do odbiorców i potrzeb działania i narzędzia mogą powodować słabą jakość przekazu, a tym samym zły odbiór działań związanych z wdrażaniem LSR,

- zintensyfikowanie działań w mediach oraz programy edukacyjne np. szkolenia, spotkania, seminaria, warsztaty, audycje, prezentacje edukacyjne, itp., zwiększające poziom wiedzy i informacji, promujące efekty LSR na bazie zrealizowanych projektów, budując w ten sposób pozytywny wizerunek NGR. Działanie to ma na celu przekonanie społeczeństwa, że realizacja LSR przynosi korzyści (wskaźniki), opłaca się nie tylko wnioskodawcom korzystającym ze wsparcia, ale też całej społeczności lokalnej,

- włączenie do przekazu informacji bardziej szczegółowych np. dotyczących efektywności wsparcia w ramach PO RiM, adekwatności tego wsparcia w stosunku do potrzeb kraju, regionu - w przypadku odbiorców o wyższym poziomie wiedzy.

IX. 6 Sposób utrzymania stałej mobilizacji społeczeństwa do aktywnego uczestniczenia w realizacji LSR.

Istotną rolę w utrzymaniu stałej mobilizacji społeczeństwa do aktywnego uczestniczenia w realizacji LSR odgrywać będzie Biuro NGR, którego zadaniem będzie utrzymywanie bieżących kontaktów z członkami NGR oraz osobami zainteresowanymi rozwojem obszaru NGR, stanowiącymi potencjalnych beneficjentów, umożliwiającą absorpcję środków przeznaczonych na konkursy. Szczególną wagę należy zwrócić na pielęgnowanie i rozwijanie relacji z rybakami i grupami defaworyzowanymi, którzy tworzyć będą trzon wnioskodawców. Istotne będzie także systematyczne zbieranie danych kontaktowych do potencjalnych beneficjentów, zwłaszcza podczas imprez promocyjnych czy inicjatyw szkoleniowych. Ważne będzie tu zamieszczenie na listach obecności pola, w którym uczestnik może zaznaczyć odpowiedź na pytanie „czy chcesz być informowany o inicjatywach oraz wydarzeniach związanych z funkcjonowaniem NGR ?” lub „czy jesteś zainteresowany aplikowaniem o środki za pośrednictwem NGR?” Kontakt do osób wyrażających taką wolę powinien zostać przeniesiony do elektronicznej listy mailingowej - z czasem tworzącej bazę kontaktową NGR. Należy także zadbać o odpowiednią funkcjonalność serwisu internetowego NGR. W jego układzie funkcjonalnym powinien pojawić się newsletter umożliwiający automatyczne rozsyłanie informacji do wszystkich, którzy się do niego zapiszą. Serwis powinien posiadać również bazę danych umożliwiającą rejestrowanie się użytkowników oraz forum, na którym możliwa będzie bieżąca wymiana informacji pomiędzy użytkownikami.

Należy pamiętać, że szerokie rozpowszechnianie informacji jest podstawowym warunkiem skutecznego wdrożenia LSR i zrealizowania zaplanowanych operacji.

IX. 7 Harmonogram planu komunikacyjnego w latach 2016-2023.

Poszczególne działania informacyjne i promocyjne będą prowadzone z różnym natężeniem w poszczególnych latach, co obrazuje poniższy harmonogram.

Tabela IX.1 Harmonogram planu komunikacyjnego w latach 2016-2023.

Nazwa działania	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.Kampania informacyjna na temat głównych założeń LSR oraz PO Rybactwo i Morze 2014-2020								
2. Szkolenia, warsztaty na temat warunków udzielania pomocy oraz zasad aplikowania o środki								

3. Kampania informacyjna na temat naborów wniosków o dofinansowanie organizowanych przez NGR								
4. Szkolenia na temat zasad realizacji i rozliczania projektów								
5. Kampania promocyjna zrealizowanych projektów								
6. Kampania informacyjna nt. postępów i efektów wdrażania LSR								
7. Promowanie wizualizacji PO RiM 2014-2020 oraz NGR								
8. Kampania informacyjna o nowym okresie programowania 2021-2027								
9. Badanie satysfakcji z jakości i skuteczności funkcjonowania NGR i wdrażania LSR								
10. Informacja zwrotna na temat projektów								

Legenda:

	brak działań
	działania o natężeniu umiarkowanym
	działania średnio intensywne
	działania intensywne

IX. 8 Budżet planu komunikacyjnego.

Działania założone w planie komunikacyjnym sfinansowane będą wyłącznie z EFMiR w ramach 4 priorytetu PO Ryby 2014-2020, jako przedsięwzięcie realizowane przez NGR poprzez aktywizację. Kwota budżetu przeznaczona na plan komunikacji to max. 100 000 zł.